

Vergaderjaar 2008–2009

31 700 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ (VIII) voor het jaar 2009

Nr. 138

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 10 december 2008

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ heeft op 8 december 2008 overleg gevoerd met minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over **de begrotingsstaten van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII), onderdeel Hoger onderwijs en Onderzoek, voor het jaar 2009**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van de Camp

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Van de Camp (CDA), voorzitter, Depla (PvdA), Slob (ChristenUnie), Remkes (VVD), Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Leerdam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Roefs (PvdA), ondervoorzitter, Verdonk (Verdonk), Van Leeuwen (SP), Biskop (CDA), Bosma (PVV), Pechtold (D66), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Jasper van Dijk (SP), Besselink (PvdA), Ouwehand (PvdD) en Dibi (GroenLinks).
Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Ferrier (CDA), Gill'ard (PvdA), Anker (ChristenUnie), Van Miltenburg (VVD), Atsma (CDA), Sterk (CDA), Vietsch (CDA), Schinkelshoek (CDA), Van Dijken (PvdA), Elias (VVD), Hamer (PvdA), Van Dam (PvdA), Van der Burg (VVD), Gesthuizen (SP), Jonker (CDA), Fritsma (PVV), Van der Ham (D66), Ten Broeke (VVD), Van Bommel (SP), Leijten (SP), Timmer (PvdA), Thieme (PvdD), Halsema (GroenLinks) en Gerkens (SP).

Stenografisch verslag van een wetgevingsoverleg van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Maandag 8 december 2008

Aanvang 11.00 uur

Voorzitter: Van de Camp

Aanwezig zijn 11 leden der Kamer, te weten:

Anker, Besselink, Bosma, Van de Camp, Dibi, Jan Jacob van Dijk, Jasper van Dijk, Van der Ham, Joldersma, Van der Vlies en Zijlstra,

en de heer Plasterk, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aan de orde is de behandeling van:

- de lijst van vragen en antwoorden bij de vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van OCW (VIII) voor het jaar 2009 (31700-VIII, nr. 32);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 10 november 2008 over de ontwikkeling van de instellingsbekostiging hoger onderwijs (31288, nr. 43);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 3 november 2008 over de bijverdiengrens & terugbetalingsvoorwaarden bij studieleningen (31288, nr. 42);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 15 oktober 2008 inzake het advies van de Commissie kwaliteit en bekostiging in het hoger onderwijs (31288, nr. 41);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 2 december 2008 met een beleidsreactie op het advies van de Commissie kwaliteit en bekostiging in het hoger onderwijs (31288, nr. 48);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 8 oktober 2008 met de stand van zaken toezeggingen hoger onderwijs (31288, nr. 40);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 31 oktober 2008 met de notitie Naar een volwassen bachelor-masterstructuur (29281, nr. 10);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 2 december 2008 met de antwoorden op vragen van de commissie over de bachelor-masterstructuur in het hoger onderwijs (29281, nr. 11);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 18 december 2007 met een

antwoord op een vraag van de commissie over de kwaliteit en intensiteit van het onderwijs (2008Z06641);

- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 10 november 2008 met de internationaliseringsagenda Hoger Onderwijs, Onderzoeks- en Wetenschapsbeleid "Grenzeloos Goed" (31288, nr. 44);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 2 oktober 2008 inzake studiefinanciering minderjarigen in het hoger onderwijs vanaf september (24724, nr. 81);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 10 oktober 2008 met een reactie op het AOb-onderzoek bezoldiging topbestuurders hoger onderwijs (30111, nr. 32);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 15 oktober 2008 met de feitelijke stand van zaken rond de positie van Iraanse studenten in het hoger onderwijs in Nederland (31700-VIII, nr. 10);
- het afschrift van een brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de commissie-Fernhout inzake de sanctieregeling Iran (2008Z04876);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 28 april 2008 inzake stude-rende moeders (24724, nr. 74);
- de brief van de minister voor WWI d.d. 10 oktober 2008 met de voortgangsrapportage Nederlandse imam- en islamopleidingen (31700-XVIII, nr. 6);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 19 december 2007 met de Studentenmonitor (31200-VIII, nr. 127);
- de brief van de minister d.d. 19 november 2008 inzake studiekeuze en studiesucces (31288, nr. 46);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 13 juni 2008 bij de aanbidding van het jaarverslag 2007 van TNO (29338, nr. 74);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 9 mei 2008 bij de aanbidding van het Evaluatierapport NWO van de evaluatiecommissie-Van der Vliet inzake de rol van NWO in het wetenschapsbestel (29338, nr. 73);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 14 november 2008 met de

**voortgangsrapportage "Het Hoogste Goed", onderdeel Onderzoek- en Wetenschapsbeleid (31288, nr. 45);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 13 november 2008 met de Nederlandse Roadmap Grootchalige Onderzoeksfaciliteiten (27406, nr. 124).**

De **voorzitter**: Ik heet u allen hartelijk welkom, in het bijzonder de minister en de dames en heren die hem begeleiden. Wij behandelen vandaag het onderdeel hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek van de OCW-begroting voor het jaar 2009. De rest van de onderwijsbegroting zal ook deze week worden behandeld. Wij zullen de in totaal bijna 35 mld. dus heel compact goedkeuren.

Ik geef het woord aan de heer Jasper van Dijk, die voor zijn eerste termijn 14 minuten ter beschikking heeft.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Wij spreken over hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Nederland wordt steeds meer een kenniseconomie met kennis als basis van onze welvaart. Uitstekend hoger onderwijs met een brede toegankelijkheid is dus van groot belang. Elke investering in onderwijs en wetenschap betaalt zich terug, vaak met winst. Toch zie ik die urgentie niet terug in het beleid van de minister. Steeds wordt er gemorreld aan de toegang tot het hoger onderwijs. De studiefinanciering is gereduceerd tot een soort zakgeld. Collegegelddifferentiatie is mogelijk. Ook wordt hier en daar geselecteerd. Ik stel de minister een kernvraag: is het hoger onderwijs een taak van de overheid of vindt hij het meer een particuliere aangelegenheid? Als het een publieke taak is, vereist dat investeringen. Als het alleen gaat om persoonlijk gewin, moet de minister dat zeggen. Dan kan hij openlijk overgaan tot het invoeren van het profijtbeginsel. Studeren wordt dan weer een eliteaangelegenheid. Enige jaren terug is de bachelor-masterstructuur ingevoerd. Toen werd afgesproken dat bachelor en master bij elkaar horen. Elke wetenschappelijke bachelor krijgt een soepele doorstroom naar een masteropleiding via een zachte knip. Nu wil de minister daarvan af met de invoering van een harde knip. Je mag pas aan je master beginnen als je je bachelor helemaal hebt afgerond. Ook als je slechts één vak uit je bachelor mist, mag je niet verder. Dit levert dus vertraging op. De student moet zich weer inschrijven en collegegeld betalen voor dat ene vak van de bachelor. Haalt hij dat vak niet, dan kost het misschien nog een jaar. Dat betekent dus meer dan een jaar studievertraging vanwege één vak. Het is te begrijpen dat veel studenten zullen afhaken. De studenten voeren daar actie tegen, en ik sta achter hen.

Wat zijn de bezwaren tegen de harde knip? Het leidt tot vertraging. Studenten worden in de wachtkamer gezet. Het gaat in tegen de internationalisering. Je gaat minder snel weg vanwege de tijdsdruk. Het gaat in tegen de kenniseconomie. Studenten zullen eerder stoppen met studeren. Studenten worden opgejaagd en zullen makkelijker vakken gaan volgen. Weg excellentie. Het is betuttelend om dit van bovenaf op te leggen. Laat dit over aan instelling en student. In feite neemt de minister studenten en universiteiten niet serieus. Alsof zij er zelf niet uitkomen. Een student is na drie jaar studie prima in staat om in overleg een keuze te maken voor zijn

vervolgopleiding. De masteropleiding wordt minder toegankelijk. De volgende stap kan zijn dat de studiefinanciering met een jaar wordt ingekort. Daarmee wordt het voor minder draagkrachtige studenten moeilijker om verder te studeren. Eerder heeft de PvdA gepleit voor het omzetten van de studiefinanciering in een leenstelsel. Vorig jaar heeft de minister gesuggereerd dat het collegegeld voor de master verhoogd kan worden. Ook nu moeten studenten op hun hoede zijn, want de afbraak van het hoger onderwijs is dichterbij dan zij denken. De minister wil dat studenten beter nadenken over de keuze van hun masteropleiding. Misschien doen zij dat nu al. Er is geen onderzoek naar gedaan. Hoe kan de minister dan zeggen dat studenten te weinig nadenken? Veel studenten kiezen voor de doorstroommaster. Dat gebeurt omdat het goed aansluit. Wat is daar mis mee? Wil de minister op zijn minst onderzoek doen naar de keuzemotieven van studenten, voordat hij de harde knip invoert? Wat betreft mobiliteit is het ook de vraag of de harde knip gaat helpen. In de Studentenkamer zei de minister: "Meten is niet altijd weten. Ik verwacht eigenlijk pas op de lange termijn aantoonbaar effect." Als het effect onbekend is, waarom dan toch invoeren? Dan is er de vraag of de wo-bachelor nu een eindopleiding is of niet. De minister ontkent het, maar in het rapport van CHEPS wordt het wel gezegd: kiezen voor de arbeidsmarkt na de wo-bachelor moet een serieuze optie zijn. Dat is tenminste duidelijk. De wo-bachelor wordt dan een eindopleiding, maar het wordt een wetenschappelijke opleiding, dus met een jaar ingekort. Waarom luistert de minister niet beter naar het veld? De LSVb en het ISO willen het niet, bepaalde universiteiten zoals Nijmegen, Groningen, Twente willen het zelf bepalen en ook de KNAW wil geen harde knip. Tegen de minister zeg ik: kies voor flexibel hoger onderwijs, zonder harde knip. Voorkom dat studeren een soort afvalrace wordt. In de afgelopen decennia is het budget voor hoger onderwijs per student gehalveerd. Daarnaast is er de verhoging van het collegegeld, om de lerarsalarissen van te betalen. Het geld dat over is bij de studiefinanciering wordt gebruikt voor de kinderopvang. Op de UvA zien wij de gevolgen: het bestuur wilde de studenten extra laten betalen voor extra vakken. Op Kamervragen zei de minister terecht dat dit niet is toegestaan. Pas na acties gaf de UvA zich gewonnen, maar de bekostiging is wel een probleem. De collegevoorzitter zei: in 2001 kreeg de UvA nog € 18.000 per student, in 2009 € 13.000. Dat is dus € 5000 minder. Dat probleem blijft dus nog wel bestaan. De VSNU kwam in een brief van 3 december met een vergelijkbaar punt. In 2009 zal de prijs die instellingen voor diploma's ontvangen, 20% lager zijn dan de afgesproken prijs. Het gaat om een korting van 137 mln. Deze wig loopt op naarmate studenten sneller afstuderen. Studenten van Iraanse afkomst worden op grond van hun nationaliteit mogelijk geweigerd bij studies waarin nucleaire technologie wordt onderwezen. Deze groep voelt zich terecht gediscrimineerd. Waarom sluit de minister een complete groep uit op grond van afkomst? Zelfs als de studenten een Nederlands paspoort hebben, worden zij geweigerd. Hebben wij dan twee soorten Nederlandse staatsburgers? Doe dit niet, het is pure discriminatie. Als de faculteit gevoelige informatie heeft, moet zij die geheimhouden, maar dit slaat nergens op.

De eenoudertoeslag voor studerende moeders wordt opgeteld bij de studieschuld. Wie zijn opleiding niet afmaakt, moet dat geld terugbetalen, terwijl het feitelijk voor het kind is bedoeld. Zo wordt het kind onterecht gestraft. De Stichting Steunpunt Studerende Moeders heeft eenmalig geld gekregen van de minister. Mijn voorstel is om deze stichting wat extra steun te geven. Mijn volgende punt is de bekostiging van een tweede studie. Een levenlang leren is een belangrijk uitgangspunt van dit kabinet. Toch kiest de minister ervoor om studenten die een tweede studie volgen, het instellingstarief te laten betalen. Dat werkt natuurlijk averechts, want dat bedrag is veel hoger. Om hoeveel studenten gaat het precies? Voor lerarenopleidingen en voor de zorg wordt een uitzondering gemaakt, maar waarom zou je dat niet voor alle studies laten gelden? Wij hebben naast docenten en zorgpersoneel toch ook bijvoorbeeld bèta's nodig?

De minister toont ambitie als het gaat om internationalisering. Hij wil meer Nederlandse studenten naar het buitenland en vice versa. De gezamenlijke organisaties voor hoger onderwijs onderschrijven de plannen, maar zijn kritisch over het budget. Denkt de minister deze ambities te kunnen waarmaken met 19 mln. in 5 jaar? Mijn volgende punt betreft de klachten over de WISCAT op de pabo. Is de minister bereid om met de HBO-raad te overleggen over het gebruik van een andere toets? Het is voor studenten vaak niet duidelijk wat zij verkeerd doen.

De minister verwerpt het advies van de Commissie kwaliteit en bekostiging en komt in plaats daarvan met een prijsvraag, nominaties en een jury. Betrokkenen maken kans op een prijs voor bijzondere prestaties. Ik vind dat erg dun, er is ook geen groot budget voor vrijgemaakt. Als de minister het niet wil, moet hij het gewoon niet doen en moet hij investeren in goed hoger onderwijs.

Onafhankelijk onderzoek is van groot belang voor de samenleving. Als de overheid tekortschiet, gaat het bedrijfsleven bepalen wat universiteiten moeten onderzoeken. Van de bijzonder hoogleraren aan universiteiten wordt 25% gesponsord door het bedrijfsleven. Deze hoogleraren tonen de groei van de vermenigving van bedrijfsleven en wetenschap. Het is goed dat er openheid komt over de nevenfuncties van hoogleraren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over de zogenaamde "Campinaprofessor", die adviseert dat melk gezond is. Wanneer komt het register echter naar buiten? De minister zou dit voor het eind van het jaar regelen en anders zou er wetgeving komen. Ik heb graag een update hierover.

Om onafhankelijke wetenschap beter te waarborgen heeft de KNAW een verklaring opgesteld. Daarin staan de basisregels voor onderzoek, namelijk dat onderzoek onafhankelijk moet zijn en publicatie nooit mag worden tegengehouden. Er is steeds meer reden om hiertoe over te gaan. Transparantie is echt van groot belang. Veel van de economen bijvoorbeeld die momenteel oordelen over de kredietcrisis, zijn tevens in dienst van banken. In de Groene Amsterdammer van 10 oktober staat een mooi overzicht: Lex Hoogduin zit bij de UvA en Robeco, Jaap Koelewijn zit bij Nyenrode en is consultant, Sjoerd IJsmas is commissaris bij de Rabobank en heeft een leerstoel aan de UvA, en Dolf van den Brink zit bij de UvA en zat bij de ABN AMRO. Sponsoring is er ook. Neem het Amsterdam Center for Corporate Finance van de UvA.

Dat wordt gesponsord door de Rabobank. De conclusie is: de verwevenheid neemt toe.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): De heer Van Dijk zet steeds een heleboel dingen op een rijtje. Hij heeft dat in een vorig overleg ook al gedaan. Het lijkt echter alsof hij de wetenschappers in een soort verdachtenhoekje wil plaatsen, terwijl wij bij alle voorstellen en het kabinet zelf steeds hebben gezegd dat het van belang is dat onderzoeksresultaten naar de praktijk worden vertaald. Ik heb zelfs mevrouw Kant, fractievoorzitter van de SP, al eens horen zeggen dat wij de wetenschap moeten gaan nationaliseren. Dat vind ik allemaal heel gevaarlijke opvattingen. Wat wil de heer Van Dijk nu precies?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat het CDA er geen moeite mee heeft dat het bedrijfsleven invloed uitoefent op wetenschappelijk onderzoek, neem ik gewoon aan. Ik vind dat echter een heel zorgelijke ontwikkeling. Daarom dring ik in eerste instantie aan op transparantie. Ik vind het geen goede ontwikkeling dat een hoogleraar een uitspraak doet die zogenaamd wetenschappelijk is gefundeerd, terwijl hij tegelijkertijd in dienst is van een bank of de farmaceutische industrie. Wellicht heeft mevrouw Joldersma ook de uitzending van Zembla gezien waaruit blijkt dat het bedrijfsleven invloed uitoefent op de verkoop en het onderzoek naar geneesmiddelen. Ik vind dat de minister veel duidelijker kenbaar moet maken dat er transparantie moet zijn en dat onderzoek te allen tijde onafhankelijk moet zijn.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Tegen transparantie is natuurlijk geen bezwaar, maar ik hoor uit de hoek van de SP wel eens geluiden waarmee alle wetenschappers maar verdacht worden gemaakt. Laatst hoorde ik zelfs iemand beweren dat de invloed van de farmaceutische industrie zo ver gaat dat de wetenschappelijke ontwikkelingen rond de biologische benadering uit de koker van diezelfde industrie zouden komen. Dan meen ik dat wetenschappers helemaal zwart worden gemaakt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Nogmaals: ik vind het zorgelijk dat het CDA er geen problemen mee heeft dat de farmaceutische industrie invloed uitoefent op wetenschappelijk onderzoek.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Toont u dat dan ook eens aan, mijnheer Van Dijk!

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik noemde net de uitzending van Zembla en ik noem de radio-uitzendingen van Argos. Argos heeft grondig onderzoek gedaan naar de invloed van het bedrijfsleven. Ik heb daar vragen over gesteld aan de minister. Hij heeft toegezegd dat hij op zijn minst de functies van hoogleraren openbaar wil maken. Ik vraag hem nogmaals: lukt dat voor het eind van het jaar? Het is bijna kerst dus ik ben erg benieuwd wanneer die lijst er komt. Als die niet openbaar wordt gemaakt, dan wil ik graag dat er maatregelen worden genomen. Ik noemde ook al de verklaring van onafhankelijke wetenschap van de Akademie van Wetenschappen. Als universiteiten alsook overheden die onderzoek in opdracht laten verrichten, deze verklaring hanteren, dan krijgen wij meer duidelijkheid over de status van het onderzoek.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Maar de heer Van Dijk is nog niet ingegaan op...

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Joldersma, zo doen wij dat hier niet.

De heer Van Dijk vervolgt zijn betoog.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Dan kom ik op de overheveling van de eerste geldstroom naar de tweede geldstroom, die de minister vorig jaar heeft voorgesteld. Er zou 100 mln. worden overgeheveld. Daar zijn zorgen over. In de brief van de VSNU van 4 december staat dat maar liefst 500 mln. de komende jaren op de plank blijft liggen bij NWO. Dat kan niet de bedoeling zijn, zeker aangezien de minister duidelijk kenbaar heeft gemaakt dat de overheveling bestemd is voor de vernieuwingsimpuls. De VSNU stelt terecht dat het dan beter is om de overheveling uit te stellen, zodat het geld terecht komt waar het hoort: bij de universiteiten. Kan de minister duidelijk toezeggen dat er in deze kabinetsperiode geen nieuwe overheveling op de rol staat? Promovendi dienen gewone werknemers te zijn. De minister vindt dat ook, waarvoor hulde, maar hij grijpt niet in als universiteiten promovendi toch als studenten behandelen. In Groningen zijn nog steeds beurspromovendi zonder ontslagbescherming, pensioenopbouw, vakantiegeld en een collectieve ziektekostenverzekering. Het zou de minister sieren als hij iets meer doet met zijn opvattingen. Hij zou er bijvoorbeeld bij VSNU op aan kunnen dringen dat men stopt met de aanstelling van promovendi als "beursaal". Graag een reactie van de minister.

Er moet ook geïnvesteerd worden in de begeleiding van promovendi. Het aantal is de afgelopen tien jaar verdubbeld tot een kleine 7000, maar het wetenschappelijk personeel nam toe met bijna 2%. 30% van de promovendi haalt de eindstreep niet. Graag meer inzet op begeleiding, dan krijg je ook meer rendement. Kortom, ik vraag de minister om zich sterk te maken voor hoger onderwijs en wetenschap. Hij moet dit niet overlaten aan onvoorspelbare krachten. Daar krijgt hij later spijt van.

De **voorzitter**: Dank u zeer. Dan gaan wij nu over naar de fractie van het CDA met twee woordvoerders. Zij hebben samen 18 minuten spreektijd. De globale tijdsindeling is: 10 minuten voor de heer Van Dijk en 8 minuten voor mevrouw Joldersma. Dan weten zij waar zij aan toe zijn. Het woord is aan de heer Jan Jacob van Dijk.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wij hadden gehoopt op dubbele spreektijd, voorzitter, door twee leden aan te melden.

Voorzitter. In oktober zijn wij op bezoek geweest in de Verenigde Staten als vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om te kijken hoe het daar staat met toegankelijkheid en excellentie. Na verloop van een aantal gesprekken werd ons de vraag gesteld: waarom komen jullie eigenlijk kijken hoe ons systeem werkt, terwijl jullie zelf een hartstikke goed systeem hebben? Ik moet zeggen dat het erg goed was om die ontnuchterende opmerking te horen. Het is waar dat de kwaliteit van het Nederlandse stelsel voor hoger onderwijs goed is. Alle Nederlandse universiteiten staan op de ranglijst van 100 beste universiteiten van de

wereld. Het punt is alleen dat wij niet bij de beste 50 staan. Dat was met name het punt waar wij aandacht voor wilden. Hoe zorgen wij ervoor dat wij ook bij die beste 50 gaan horen? Een van de belangrijkste uitdagingen waarvoor wij in de komende periode komen te staan is: hoe zorgen wij ervoor dat het Nederlandse stelsel voor hoger onderwijs mee kan in de internationale concurrentie en dat wij met ons stelsel in 2030 nog steeds aan de top staan en onze bijdrage kunnen leveren aan de belangrijke doelstellingen van Lissabon en op het terrein van de kenniseconomie?

Er is een aantal punten waarbij ik wil stilstaan om na te gaan in hoeverre wij die doelstelling kunnen halen. Het eerste onderwerp is internationalisering. Daarna kom ik bij de bekostiging. Ik heb ook nog vragen op het punt van de harde knip. Tot slot heb ik nog een enkele opmerking over toegankelijkheid en over diverse restonderwerpen.

In de eerste plaats de internationalisering. De doelstelling is goed. Internationaal gezien moeten wij op een hoog niveau komen te staan en wij moeten ervoor zorgen dat er meer Nederlandse studenten in het buitenland gaan werken en dat het aantrekkelijker wordt voor buitenlandse studenten om naar Nederland te komen. Wij moeten er alleen wel voor zorgen dat de kwaliteit van buitenlandse studenten die hier onderwijs willen volgen goed is. De ervaring leert dat het binnenhalen van studenten uit gebieden waar de kwaliteit van de diploma's iets anders is dan die van de Nederlandse diploma's, eerder zal zorgen voor een verzwakking van het Nederlands hoger onderwijs dan voor een versterking. Ik zie daar met name een rol weggelegd voor de Nuffic om daar strenger op toe te zien.

Wij hebben de Netherlands Education Support Offices, die vestigingen hebben in verschillende landen. Kan de minister aangeven hoe effectief die bureaus in de afgelopen periode zijn geweest? In het kader van de internationalisering suggereert de minister dat het verstandig zou kunnen zijn om op diverse masters joint degrees aan te bieden. Die zouden uitgebreid mogen worden naar 90 studiepunten. Wie bepaalt welke master daarvoor in aanmerking komt? Hoe wordt dat gefinancierd?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Kan de heer Van Dijk een toelichting geven op de rol van de Nuffic bij het toetsen van diploma's? Volgens mij doet Nuffic dat, dus ik snap niet helemaal wat hij meer wil.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): De ervaringen zijn niet altijd even positief. Er komen nogal wat studenten uit Zuidoost-Europa of Azië van wie de kwaliteit in veel gevallen onder de maat is. Ik roep Nuffic op om die taak wat serieuzer op te pakken. Dat is in belangrijke mate het punt.

Bij de bijdrage die wetenschap kan leveren aan de ontwikkeling van de economie, denk ik dat een goede beroepsbevolking cruciaal is voor derdewereldlanden of voor andere onderontwikkelde gebieden om ervoor te zorgen dat de economie een stuk verder gaat komen. Waarom denkt de minister niet creatief na over de mogelijkheid om een stuk financiering te vinden, misschien bij de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, voor mensen die hier naartoe komen en na een studie te hebben verricht weer teruggaan? Ik denk dat dit

een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren aan de economie en de ontwikkeling van die landen.

De minister heeft aangekondigd dat de nieuwe bekostiging niet op 1 januari 2010 zal ingaan, maar op 1 januari 2011. Vormt de overgangsproblematiek bij de universiteiten de voornaamste reden voor dit uitstel? Kan het hbo deze uitsteloperatie velen? Is het verstandig om er nog een jaar extra aan toe te voegen? Wij gaan ervan uit dat dit belangrijke document nog op een zorgvuldige manier kan worden behandeld door het parlement. Ik raad de minister aan om er in de tijdsplanning rekening mee te houden dat wij er goed naar willen kijken.

De heer Jasper van Dijk heeft al wat gezegd over het probleem van de wig; dat door een hoger studierendement de prijs die een universiteit krijgt per afgegeven diploma, fors naar beneden gaat. Dit is in feite een perverse prikkel en dat heeft nogal wat consequenties. Op welke manier kunnen wij deze problematiek omzeilen? Of schat de minister in dat deze problematiek veel minder groot is?

Vorig jaar is omstreeks deze tijd door mevrouw Besselink en de heer Zijlstra een motie ingediend om kwaliteits-elementen voor de accreditatie op te nemen in het nieuwe bekostigingsstelsel. Wij waren daar al geen voorstander van, omdat wij vonden dat bij de instellings-audit voor de accreditatie voldoende aandacht moet worden besteed aan de kwaliteit. Wij hebben nu het advies gezien van mevrouw Sorgdrager, die met een buitengewoon ingewikkeld stelsel komt. Ik ben blij dat de minister dat opzij heeft gezet.

Hij is met een alternatief gekomen dat een universiteit of een hbo-instelling via een prijsvraag een beloning kan krijgen als er een positief element is geweest. Mijn suggestie is om het andersom te doen door te zeggen dat instellingen voor hoger onderwijs uit het beschikbare bedrag subsidie kunnen aanvragen voor het starten van een interessant experiment, onder de voorwaarde dat positieve ervaringen breed worden gedeeld met andere instellingen, zodat zij daarvan kunnen leren. Ik denk dat dit ons een stap vooruit zou kunnen brengen. Verder ga ik ervan uit dat studie en handicap een serieuze plaats heeft gekregen bij de instellingsaudit voor de accreditatie.

Wij hebben de vorige keer ook uitgebreid gesproken over de hbo-titulatuur. In de brief over internationalisering staat in een voetnoot dat de minister vindt dat hiervoor voldoende aandacht is. Mijn ervaring is dat bijna niemand die voetnoot heeft gelezen. In de voetnoot staat dat het probleem niet zo groot is, maar van de HBO-raad hoor ik dat dit wel een groot probleem is. Ik daag de minister uit om voor 1 februari een heldere brief te sturen waarin nog even helder uiteen wordt gezet wat het probleem is bij het hbo en waarom de minister denkt dat dit geen probleem is. Iemand die van de Design Academy komt en een internationaal hoog aangeschreven diploma heeft, kan geen mastersopleiding in het buitenland volgen. Kan de minister daarop helder antwoord geven?

Ik ben het niet eens met wat de heer Jasper van Dijk naar voren heeft gebracht over de harde knip. Hij suggereert dat men buitengewoon veel studievertraging kan oplopen door de invoering hiervan. Ik denk dat dit juist een stimulans kan zijn voor studenten om er net een tandje bij te doen om ervoor te zorgen dat zij de zaken net op tijd af hebben. Wij doen dit, omdat dit in belangrijke mate goed is voor de student, omdat hij dan

veel meer ruimte heeft om zelf zijn master te kunnen kiezen en niet gedwongen is om bijna automatisch voor de doorstroommaster te kiezen.

Wij vinden het om die reden verstandig om wel de harde knip door te voeren, maar wij plaatsen daar wel een aantal kanttekeningen bij. In de eerste plaats vind ik het niet erg wanneer het aantal herkansingen dat iemand kan krijgen voor een vak, vergroot kan worden. In de tweede plaats moet bekeken worden of meerdere instapmomenten mogelijk zijn, zeker bij de grote masteropleidingen, zodat men ook op een ander moment de masteropleiding kan gaan volgen. Dat moet echter wel in redelijkheid zijn ten aanzien van de kosten. In de derde plaats vind ik dat wanneer één enkel vak dat niet relevant is voor de master, nog niet is gehaald, wij ervan moeten kunnen uitgaan dat de studierichting of de faculteit dan enige clementie toont op dit punt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind het interessant wat de heer Jan Jacob van Dijk zegt. Hij zegt eigenlijk dat het CDA geen principeel tegenstander van de harde knip is. Dat is prima, want dat zeg ik ook. Maar voordat wij dit landelijk gaan opleggen aan alle instellingen in het hoger onderwijs, moet volgens de heer Van Dijk aan drie voorwaarden zijn voldaan: ten eerste de mogelijkheid van meer instroommomenten, ten tweede wellicht meer herkansingsmogelijkheden en ten derde het uitgangspunt dat vakken die niet essentieel zijn voor de master, niet per se afgerond hoeven te zijn voor men toegang verkrijgt tot de master. Is dit wat de heer Jan Jacob van Dijk zegt tegen de minister?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik vind het nogal komisch dat de heer Jan Jacob van Dijk zegt dat hij de studenten gaat helpen met de invoering van de harde knip, want hij kan dit toch niet in alle oprechtheid menen. De voortgang van de studie wordt immers gewoon geblokkeerd. De student mag niet verder als hij niet alles heeft afgerond. Hij verbindt er echter wel een aantal voorwaarden aan. Hij zegt ook in een stuk van het Hoger Onderwijs Persbureau dat een student door moet kunnen als hij één of twee punten tekort komt. Is de heer Jan Jacob van Dijk nu wel of geen voorstander van de harde knip? Wil hij dan hier in Den Haag ook afzien van zo'n centrale, opgelegde regeling die de harde knip is en het in plaats daarvan aan de instellingen overlaten?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij kan ik beide vragen samen nemen. Ten eerste heb ik gezegd dat wij voorstander zijn van een harde knip. Wij zetten keurig in de landelijke wetgeving dat er een harde knip komt. Ten tweede wil ik instellingen aanbevelen om ervoor te zorgen dat er meerdere herkansingsmogelijkheden komen voor tentamens. Vaak heeft men een herkansing op het moment dat het vak wordt gegeven en mag men een ander tentamen driekwart jaar later nog eens gaan doen. Ik vind het niet onverstandig dat bekeken wordt of daar een extra herkansingsmogelijkheid bij zou kunnen komen. Voor wat betreft de grote masteropleidingen kan bekeken worden hoe het precies zit met meerdere instapmomenten. Wij weten alleen ook dat dit bij sommige studies gewoon niet mogelijk is. Als je bijvoorbeeld een studie Hebreeuws gaat doen, dan zit je met een clubje van tien personen. Dan is het heel lastig om meerdere instapmomenten in te voeren. Ik ben daar niet voor. Ook wanneer heel grote

kosten moeten worden gemaakt voor onderzoeksoptellingen, moet je je afvragen of dit überhaupt mogelijk is. Ik wil dit dus in redelijkheid. Ten derde heb ik heel nadrukkelijk gezegd dat wanneer het gaat om één enkel vak dat niet gehaald is en dat niet relevant is voor de master, de faculteit enige vorm van clementie kan betrachten. Dit is hetgeen ik eerder naar voren heb gebracht.

De heer Dibi probeerde dit – en dat is knap van hem – een stukje verder op te rekken, maar dit is hetgeen ik helder naar voren heb gebracht. De heer Jasper van Dijk gaat ervan uit dat studenten niet geholpen zijn met heldere deadlines. Volgens mij zijn studenten wel buitengewoon geholpen door helder te hebben op welk moment zij zaken af moeten hebben. Daar moeten ook duidelijke consequenties aan verbonden worden. Ik denk dat heel veel studenten in andere gevallen gewoon bijna gedwongen zijn om een doorstroommaster te gaan doen. Dat is ook niet in het belang van de student. De heer Jasper van Dijk kan dat niet ontkennen. Dat heeft hij overigens ook niet gedaan. Dit is ook niet in het belang van de student.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik begrijp dit niet, want het CDA is altijd groot voorstander van autonomie, vrijheid en ruimte voor de instellingen. Zij moeten het vooral zelf regelen. Maar nu ineens moet deze harde knip keihard van bovenaf worden opgelegd. De heer Van Dijk pleit wel voor een aantal uitzonderingen en zegt er met de minister wel uit te komen, maar het cruciale punt is dat dit overgelaten moet worden aan de instelling en de student. Dat past helemaal bij de CDA-levensbeschouwing.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij hebben wij hier met een vorm van schizofrenie te maken. De heer Van Dijk is juist altijd voor een harde centralistische, stalinistische aanpak. Nu ben ik een keer degene die opwerpt dat het verstandig is om een aantal zaken centraal te doen en verwijt hij mij dat ik misschien schizofreen ben. Het is gewoon heel helder. Wij moeten instellingen helderheid bieden. De heer Van Dijk stelt voor om het aan de instellingen over te laten, maar hoe moet iemand daarmee omgaan die nu aan de UvA studeert en straks naar de VU wil? Je moet helderheid verschaffen. Ik zou het daarom in wetgeving willen neerleggen. Ik moet wel zeggen dat de opmerkingen van de heer Van Dijk veelbelovend zijn voor de debatten die wij deze week nog zullen hebben over meer autonomie en minder centralistisch regelen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De heer Van Dijk mag ook lid worden van onze partij.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Mijn vrouw heeft gezegd dat je niet op elke uitnodiging moet ingaan. Ik laat deze dus ook even links liggen. Wij hebben een pilot voorgesteld over de studiekeuzegesprekken, omdat wij denken dat dit verstandig is. Ik zou de minister willen vragen om daarin extra aandacht te besteden aan studenten die pas na 1 augustus hun studiekeuze definitief gemaakt hebben. Als wij later overgaan tot invoering van die studiekeuzegesprekken, is het verstandig om deze groep daartoe te verplichten en na te gaan of die studenten weten wat zij willen.

Wat betreft studierendement moet er meer aandacht komen voor studieverenigingen. Zij kunnen in belangrijke mate het studierendement verhogen. Wat vindt de minister van collegegeldvrij studeren voor studenten die een bestuursfunctie hebben? Wij worden jaar in jaar uit door de OECD geprezen vanwege de toegankelijkheid van het hoger onderwijs. Ik denk dat dit goed is. Ik wil de minister bedanken voor het tegemoetkomen aan de ernstige bezwaren die wij in juli hadden over de terugbetalingsregeling. Ik heb daar nog twee vragen over. Waarom kiest de minister voor vijftien jaar? Kan de IB-Groep het aan om al die informatie in korte tijd te leveren?

Ik denk dat mevrouw Besselink straks de loftrumpet zal steken over de bijverdienregeling en daar kan ik mij in vinden. De minister heeft ons tijdens het debat inzake commissie-Dijsselbloem een brief toegezegd over de positie van het onderwijsrecht aan universiteiten. Die brief hebben wij nog niet gezien en wij maken ons nog steeds zorgen om die kwestie. De Open Universiteit heeft een verzoek gedaan om ook de studie hbo-rechten aan te mogen bieden. De minister heeft dat onder andere afgewezen met argumenten over de macrodoelmatigheid. Wij zijn nog niet overtuigd door deze argumenten. Wij zien hierin zelfs een principiële aanval op het open karakter van de Open Universiteit. Zou de minister daar nog nader op kunnen ingaan?

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Voorzitter. Ik zal het alleen hebben over het wetenschappelijk onderzoek. Op zich kan ik daar heel positief over zijn, want de internationale reputatie is zeer goed. De grote vraag is wel of dat in de toekomst zo blijft. Wij horen steeds de kritiek dat die reputatie gebaseerd is op het verleden. Waar zit volgens de minister de cruciale sleutel om ook in de toekomst die goede reputatie te houden?

De Europese ontwikkelingen zijn een van de belangrijke dingen die wij zien. Ik vind het vreselijk moeilijk om daar vat op te krijgen. Het is niet zo erg als ik er geen vat op krijg, maar ik hoop dat de minister er wel vat op heeft. Wij horen de kritiek dat Nederland weinig invloed zou hebben op het Europese onderzoeksbeleid. Wij hebben prachtige dingen gekregen over de Nederlandse roadmap, de projecten die wij financieren en over hoeveel geld overal heen gaat. Betekent dat nu dat onze prioriteit alleen bij Nederland ligt, of dat wij ook in staat zijn om op Europees niveau dingen voor elkaar te krijgen? Kan de minister, mede naar aanleiding van de Raad Concurrentievermogen van vorige week, ingaan op hoe hij zich beweegt in dat Europese lobbycircuit? Ik begrijp dat wij nu die grootschalige onderzoeksinfrastructuur hebben en op termijn komt de discussie over het Europese technologie-instituut, waarbij weer van alles te verdelen is. Hoe zorgt de minister ervoor dat hij daar namens ons de Nederlandse onderzoeksbelangen goed gaat behartigen?

Dan kom ik op de grootschalige onderzoeksinfrastructuur te spreken. De keuze die Nederland daarin wil maken, lijkt redelijk volgens de criteria tot stand te zijn gekomen. Mij is echter nog niet duidelijk hoe dat nu precies gaat bij de FES-procedure die nog op ons afkomt. Er is wat geld gereserveerd voor de grootschalige projecten. Blijft er straks nog FES-geld over voor andere projecten? Kunnen mensen daar nog een beroep op doen? Krijgt NWO daarin inderdaad een centrale verdelingsrol of is er

eigenlijk niets meer te verdelen en is het geld al op? Daar wil ik graag enige helderheid over.

Bij de grootschalige onderzoeksinfrastructuur is gewerkt met roadmaps. Op zich is dat een mooi instrument, maar nu begrijp ik dat het innovatieplatform wel al met een wetenschappelijke roadmap komt. De minister wil ook de KNAW al inschakelen voor bepaalde verkenningen. Wij hadden zo'n soort taak ook bij het Rathenau Instituut neergelegd. Ik ben nu eigenlijk wel benieuwd wie er over de toekomst van ons wetenschapsbestel en de wetenschappelijke ontwikkelingen gaat. Is het, als wij die taak ooit bij het Rathenau Instituut hebben neergelegd, niet logisch om die taak daar ook te houden?

Dan kom ik op de evaluaties van NWO en KNAW. Wij vinden het heel logisch dat NWO een centrale rol heeft in de geldverdeling binnen het onderzoek. Dat doet NWO ook goed, daar is niet zo heel veel kritiek op. Een ding waar wij wel steeds kritiek op horen, is dat mensen zeggen: wij moeten in ons onderzoeksvoorstel aansluiten bij allerlei modes in de wetenschap. Wij vinden dat de politiek zich heel terughoudend moet opstellen bij inhoudelijke ontwikkelingen, maar als het echt zou gaan om modes bij dat soort voorstellen – dan moet je er bijvoorbeeld weer imaging inschrijven, anders wordt je voorstel moeilijk gehonoreerd – zou ik het toch wel aardig vinden als dat soort zaken konden worden meegenomen en aangetoond in evaluaties.

Over de taak van NWO als geldverdeelorganisatie zegt de minister dat hij daar meer een nationale research council van wil maken. Ik heb het gevoel dat dingen dan juist steeds meer door elkaar gaan lopen. Geld verdelen is een heldere en objectieve taak, maar zo'n nationale research council? Er zijn ook al allemaal instituten. Ik heb de indruk dat ook daar de taken nog wel eens door elkaar heen lopen. Soms wordt de indruk gewekt dat, als er wordt bezuinigd op de NWO, die bezuiniging op een of andere manier doorwerkt in de instituten. De minister zegt echter dat het veel bureaucratie vergt om daar iets aan te doen. Op zich ben ik het wel met hem eens dat je niet zo gauw aan bestaande structuren moet gaan trekken, want dat leidt tot veel gedoe. Toch vinden wij dat de financiële verdeling tussen de instituten en NWO als beheersorganisatie heel helder moet zijn. Wij hebben het gevoel dat die helderheid er nu niet is.

Een concreet voorbeeld is nu weer wat er rond de vernieuwingsimpuls gebeurt. De heer Van Dijk heeft daar ook al even aan gerefereerd. Ik begrijp dat VSNU pas vorige week, na veel duwen en trekken, helderheid heeft gekregen over de begroting. Men had dan pas door dat de 60 mln. die de universiteiten moeten inleveren volgend jaar, helemaal niet worden uitgegeven door NWO voor de vernieuwingsimpuls, terwijl dat wel de afspraak was. Dat heb ik teruggelezen in de brieven van een jaar geleden. Betekent dat nu dat wij een amendement moeten gaan indienen om die 60 mln. weer bij de universiteiten terug te brengen? Kan de minister daar eens op ingaan? Ik vind het geen eerlijke situatie als NWO dat geld kan oppotten.

De **voorzitter**: Even een vraag aan uw adres van de heer Jasper van Dijk.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Daar ben ik het helemaal mee eens. Het is even de vraag wat de minister daarop gaat antwoorden, maar ik wil hier wel eventjes hard markeren dat mevrouw Joldersma zegt: mocht het geld

dat vanuit de eerste geldstroom overgeheveld wordt naar de tweede geldstroom, niet direct naar de vernieuwingsimpuls gaan, maar blijven liggen, dan kunnen wij rekenen op een voorstel van mevrouw Joldersma om dat geld weer beschikbaar te krijgen voor de eerste geldstroom en de universiteiten.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik ga hier geen discussie overdoen van een jaar geleden. Wij waren niet zo geweldig blij met die overheveling. Ik heb in die stukken van een jaar geleden heel duidelijk gezien dat het geld voor die overheveling echt alleen zou worden benut voor de vernieuwingsimpuls. Ik krijg op basis van de stukken de indruk dat dit niet zo is. Als dat niet zo is en de minister heeft daar een andere redenering voor, dan hoor ik die graag, anders zullen wij gewoon ons conceptamendement daarover maken. Het kan ook zijn dat de minister zelf met een wijziging komt. Hij kwam immers ook, toen wij de begroting maar net binnen hadden, met een wijziging van heel veel miljoenen. Dus wie weet komt hij nu zelf wel met een wijziging. Dat zullen wij dan zien.

Dan kom ik op het promoveren. Ik mis in de stukken het promoveren op het hbo. Volgens ons is dat een belangrijke functie. Wij merken ook dat mensen die op het hbo werken en promoveren daar heel enthousiast over zijn. Kan de minister zeggen hoeveel mensen op het hbo promoveren? Hoe kunnen wij straks garanderen dat de mensen die zijn gepromoveerd in het hbo, kunnen zorgen voor een kennis- en kwaliteitsimpuls voor het hbo?

De discussie over staf en de vraag hoe wij daarbij promovendi moeten bezien, hebben wij eerder gevoerd. Mijn fractie vindt dat interne promovendi eigenlijk gewoon onderdeel van de staf van de universiteit moeten zijn. Wij vinden echter ook dat wij het werken met bursalen niet moeten blokkeren. Wij hebben immers te maken met internationale ontwikkelingen en met internationale PhD-studenten. Dit wil ik ook linken aan het voorstel van de minister over de graduate school. Voor de graduate school en voor uitvoering van onze motie wordt extra geld uitgetrokken, maar er bestaan al graduate schools. Allerlei universiteiten zijn dit op een goede manier aan het ontwikkelen. Daarnaast komt nu een aparte pilot te staan, waarvoor mensen zich kunnen inschrijven. Op die manier wordt geen gebruik gemaakt van de bestaande Nederlandse structuur, maar komt er een nieuwe structuur naast te staan. In de loop van de tijd loopt het geld hiervoor bovendien op tot 15 mln. Wellicht kan de minister dit weerleggen? Ik snap niet hoe hij uitvoering wil geven aan de motie. Daarmee hebben wij willen zeggen: breng de huidige praktijk op de universiteiten samen met de ideeën van de minister over de Amerikaanse variant. Die ideeën moeten worden ingebed in de Nederlandse situatie. Gaat de ontwikkeling die wij nu zien, wel in op de zaken waarover wij het destijds hebben gehad? Is de minister wellicht bezig om zijn eigen speeltje neer te zetten in de Nederlandse situatie? Ik hoor de minister hierop graag reageren. Voor ons beleid zijn de maatschappelijke effecten van onderzoek van groot belang. Deze maatschappelijke effecten moeten zijn gebaseerd op wetenschappelijke veronderstellingen. De politiek moet zich zeer terughoudend opstellen ten opzichte van de inhoud van de wetenschap. Tegelijkertijd willen wij graag dat het beleid een wetenschappelijk fundament heeft. Wij waren laatst

bij een discussie in het LUX Theater in Nijmegen over "de voorgeprogrammeerde mens". De discussie ging over het onderzoek naar biologische en genetische effecten in verband met criminaliteit. Bij deze discussie kwam de angst naar voren dat wij op basis van genetische kenmerken in de toekomst mensen bij wijze van spreken al in de gevangenis zetten voordat zij misdaden begaan. In Nederland is de discussie gevoerd over nanotechnologie. Het zou goed zijn om ook hierover een maatschappelijke discussie te organiseren. Wat is de betekenis van dit soort onderzoek en wat zijn de maatschappelijke gevolgen? Daarmee kunnen wij tonen wat de waarde is van het wetenschappelijk onderzoek. Daarmee kunnen wij ook laten zien dat wetenschappers bezig zijn met wetenschappelijke ontwikkelingen, en niet slechts blind het bedrijfsleven volgen, zoals de SP-fractie steeds zegt. Is het wellicht een goed idee om het Centre for Society and Genomics samen met het Rathenau Instituut hierover een maatschappelijke discussie te laten organiseren? Daarbij moet een relatie worden gelegd met andere discussies die gevoerd worden over PNR-gegevens, databanken en dergelijke. Mensen vragen zich af wat de maatschappelijke effecten zijn en wat er met deze gegevens wordt gedaan.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wat bedoelt mevrouw Joldersma precies met haar laatste opmerking? Moeten wij vanuit Den Haag regelen dat er onderzoek wordt gedaan naar de genetische bepaling van allerlei zaken? Wat vraagt zij precies van de minister op dit punt?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Wij spreken mevrouw Joldersma ook weleens over justitieonderwerpen. Op dit vlak wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de balans tussen enerzijds privacy en anderzijds de steeds verdergaande opsporingsmogelijkheden, bijvoorbeeld door DNA-testen. Het lijkt mij verstandig om de resultaten van de commissie-Brouwer-Korf af te wachten, voordat wij een maatschappelijke discussie opstarten op een ander terrein.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Tegen de heer Dibi zeg ik dat ik het had over de maatschappelijke gevolgen van onderzoek. Juist deze maatschappelijke gevolgen vertalen wij in ons beleid. Ik vind het goed dat ons beleid een wetenschappelijk fundament heeft, maar ik merk dat er op dit punt een maatschappelijke discussie ontstaat. Met name in de wereld van justitie zijn mensen bang voor mogelijkheden om bijvoorbeeld een tbs'er al heel vroeg te kunnen herkennen. Als die mogelijkheden ontstaan, kan zo'n man geen leven meer leiden en wordt hij bij wijze van spreken al bij voorbaat opgesloten. Ook worden veel zaken vastgelegd in patiëntendossiers. Op dit moment is een aantal ontwikkelingen gaande die te maken hebben met persoonlijke gegevens. Straks moeten wij spreken over de vraag welke risicoscenario's wij moeten bouwen rond deze gegevens. Deze dingen werken door in ons beleid, onderzoek ontwikkelt zich en men maakt zich zorgen over de maatschappelijke effecten. Voor deze zaken en voor maatschappelijke discussies bestaat in Nederland een instituut, namelijk het Rathenau Instituut. Dat instituut heeft een werkprogramma. Wij kunnen dit via de minister doorgeleiden. Als de minister er niet voor voelt, kan de Kamer het zelf doen. De politiek gaat niet over de inhoud van wetenschap. Daarover wil ik het ook niet hebben. Ik zie

hiervoor het belang van een maatschappelijke discussie, net zoals die over nanotechnologie wordt gevoerd. Dit leg ik dus aan de minister voor.

Het onderzoek waarover de heer Anker sprak, dat van Brouwer-Korf, is een andersoortig onderzoek, meen ik, omdat het veel meer ingaat op de vraag wat mag worden opgeslagen en wat niet. Dit onderzoek gaat een graadje dieper. De vraag wordt gesteld wat de bestaande wetenschappelijke ontwikkelingen in het onderzoek kunnen betekenen. Daarom is het meer vergelijkbaar met het onderzoek naar nanotechnologie. Sommige mensen zeggen dat nanotechnologie bepaalde negatieve effecten heeft, terwijl anderen vinden dat deze technologie juist hard moet worden doorgezet vanwege de vele positieve effecten. Zo kan ik mij ook in dit geval een vergelijkbare maatschappelijke discussie voorstellen, die een graadje dieper gaat en zich tegelijkertijd meer op ethisch niveau afspeelt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Mevrouw Joldersma wil zich wél met de inhoud van wetenschap bemoeien. Eigenlijk vindt zij dat mensen niet zo veel moeten zeuren als het gaat om privacybeperkende maatregelen. Zij vraagt de minister eigenlijk om dit maar te regelen via het Rathenau Instituut. Zij zal in ieder geval niet op de steun van GroenLinks voor dit voorstel kunnen rekenen. Bedoelt mevrouw Joldersma dit? Wil zij zeggen dat de maatschappelijke onrust over al dit soort voorstellen gezeur is en dat men vooral moet accepteren dat de politiek, of het CDA, die dingen wil regelen?

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Mijnheer Dibi, als u op deze manier vertaalt wat ik heb gezegd, hebt u het echt niet begrepen. Het gaat over maatschappelijke gevolgen. Wij hebben het Rathenau Instituut dat zich bezighoudt met maatschappelijke discussies. Ik constateer dat mensen hierover verschillend denken. Ik constateer dat er waardevol wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan. En ik constateer dat een aantal mensen zich daarover grote zorgen maakt. Laat dat maar terugkomen in de maatschappelijke discussie. Als wij wetenschap concreet willen maken voor mensen, helpt het om dit soort discussies te voeren.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Zijlstra van de fractie van de VVD. Ook u hebt veertien minuten spreektijd.

De heer **Zijlstra** (VVD): Voorzitter. Wij hebben het weer eens over hoger onderwijs. Dat gebeurt niet zo heel veel. Het lijkt er wel eens op dat het ministerie van Onderwijs een deadline heeft waardoor alles gefocust raakt op eind november. Tegen die deadline van de onderwijsbegroting aan worden alle stukken bij ons gedumpt. Dat vinden wij niet zo geweldig. Dat hebben wij al eens eerder aangegeven. Ik merk dit in dit overleg nogmaals op. De brief van 9 oktober vond ik wat dat betreft exemplarisch. Dat is de stand-van-zakenbrief betreffende de strategische agenda. Eigenlijk het enige wat in die brief staat, zijn mededelingen als: dit stuk komt later, u wordt later nader geïnformeerd, de wetgeving is opgeschoven et cetera. In de internationaliseringsbrief staat dat het afgeven van Nederlandse graden in het buitenland mogelijk wordt gemaakt en dat er een wettelijke grondslag komt voor joint degrees. Wanneer dat gebeurt, weten wij echter niet. Wat ons betreft, moet de minister

zich meer gaan bezighouden met wat wij zien als het belangrijkste deel van zijn portefeuille, namelijk hoger onderwijs. Wij zien hem genoeg op het gebied van cultuur en media, maar wat de VVD betreft zien wij hem te weinig op het gebied van hoger onderwijs. Ik heb hem vandaag niet voor niets in de krant "de minister van feesten en partijen" genoemd, en dat zeg ik ook hier. Dat is niet goed. Het gaat namelijk wel ergens over. Ik noem bijvoorbeeld de bekostiging. In de begroting en in meerdere brieven schrijft de minister dat hij de kwaliteit van het hoger onderwijs wil vergroten. Heel goed! Maar desondanks blijft hij bij het voorstel om de bekostiging op basis van kwantiteit te laten plaatsvinden. In de brief van 10 november zegt hij namelijk dat hij de bekostiging zal baseren op het aantal studenten en het aantal bachelor- en mastergraden. You get what you pay for! Als de minister financiert op kwaliteit, krijgt hij ook kwantiteit: meer studenten, maar niet per se betere studenten. Ook de Onderwijsraad heeft hierop al nadrukkelijk gewezen in zijn advies Kwaliteit belonen in het hoger onderwijs? Wat de VVD betreft, zouden wij in de bekostiging wel degelijk naar die kwaliteit toe moeten. In de onderzoekswereld is dat breed geaccepteerd. Bijzondere kwaliteit wordt daar beloond. Sterker, bij de vernieuwingsimpuls heeft de minister gezegd dat hij geld uit de eerste geldstroom weghaalt. Dit gaat naar de tweede geldstroom en wordt meer projectmatig en op basis van de kwaliteit van de aanbidding verdeeld. Daar doet de minister het dus wel. Waarom dan niet in het hoger onderwijs? De commissie-Sorgdrager constateert dat veel kwaliteitsprojecten tijdelijk zijn en dat zij afhankelijk zijn van extra financiële ondersteuning. De commissie zegt letterlijk dat zij de indruk heeft dat een deel van de projecten vervalt als andere prioriteiten worden gesteld. Naar de mening van de VVD-fractie bewijst dit dat je niet projectmatig incidentele subsidies moet toekennen, maar dat je dit structureel moet doen.

De voorzitter: Ik geef het woord aan de heer Jan Jacob van Dijk en herhaal nog even dat ik korte interrupties wil en korte antwoorden. Ik sta dus geen eindeloze uitbreiding van de spreektijden toe.

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA): Het is opvallend dat de voorzitter dit altijd zegt als ik het woord ga voeren.

De voorzitter: De heer Jan Jacob van Dijk is in dit kader een vertrouwde spreker voor mij.

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA): Kan de heer Zijlstra aangeven waarom hij het gevoel heeft dat er nog iets extra's bij moet, terwijl wij al een instellingsaudit en een accreditatie van opleidingen hebben? Zit daarin al niet voldoende waarborg voor kwaliteit?

De heer Zijlstra (VVD): Dat is niet het geval, want daarbij is het uitgangspunt de basiskwaliteit en geldt de zesjescultuur, om het begrip maar weer eens te gebruiken. Wij hebben vorig jaar al een groot voorstel ingediend voor het omgooien van de bekostigings-systematiek. Ik zei al: you get what you pay for. Als je op aantallen financiert, wordt de primaire focus van instellingen het vergroten van de aantallen. Dat verwijkt ik de instellingen niet. Zij gaan ook bekijken hoe zij hun systeem het beste kunnen inrichten. Als je dit op kwantiteit inricht, gaat men op kwantiteit reageren. Als je

er dus geen kwaliteit inbrengt, zal dit ook niet de primaire focus zijn. De commissie-Sorgdrager constateert dit ook. Bij projecten besteden instellingen extra aandacht aan kwaliteit, maar als de projectsubsidie is afgelopen, glijdt het weer weg.

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA): Volgens mij is dit het beste argument om via de accreditatie te regelen dat er voldoende kwaliteit is. Dit is ook hetgeen wat volgens mij in de nieuwe ronde van het accreditatiestelsel helder naar voren komt. Volgens mij zou het verstandig zijn als de heer Zijlstra kennis neemt van de accreditatiewetgeving. Dan kan hij misschien wat beter gefundeerd aantonen dat accreditatiewetgeving onvoldoende acht slaat op kwaliteit.

De heer Zijlstra (VVD): De heer Jan Jacob van Dijk kent de accreditatiewetgeving kennelijk al. Ik heb ze nog niet voorbij zien komen, anders dan de lijnen waarin gedacht wordt. Overigens waren wij het daarmee eens. Een goede accreditatie is belangrijk. Daarover bestaat geen discussie en daarmee zijn wij het eens. Dit wil niet zeggen dat je niet ook deze extra impuls voor kwaliteit moet inbrengen. Geld is wel heel bepalend, hoe jammer wij dit ook mogen vinden. De geldstroom bepaalt heel veel van de acties in het hoger onderwijs. Als je in de geldstroom de kwaliteitsimpulsen niet vertaalt, kun je onvoldoende kwaliteitsimpulsen in het hoger onderwijs krijgen. Dit is de mening van de VVD-fractie. Je hoeft het een dus niet te laten om het andere te doen. Dat de minister het advies van de commissie-Sorgdrager niet opvolgt, snappen wij. Alleen aan excellentie koppelen is ook wat ons betreft te smal. Dat was ook niet in overeenstemming met wat wij als indiener van de motie samen met de PvdA in gedachten hadden. Het moest breder. Maar waarom gaat de minister niet verder dan het instellen van prijzen? Dat is tenminste hetgeen wij proeven uit de brief die de minister ons heeft gestuurd. Iedereen vindt het leuk als er wat extra geld beschikbaar komt in de vorm van prijzen, maar wat ons betreft moet het fundamenteler. Ga op basis van kwaliteitsindicatoren een deel van de basisbegroting verdelen. De commissie-Sorgdrager noemt een aantal indicatoren, waaronder studierendement, tevredenheid van werkgevers en diversiteit van de staf. Je kunt ook denken aan de student-stafratio, het opleidingsniveau van de docenten en het loopbaanperspectief. Wij vinden nog steeds dat op basis van die kwaliteitsindicatoren iets mogelijk moet zijn. De oplossing van de minister, althans zover als wij deze kunnen lezen, vinden wij te mager. De minister gaf in de strategische agenda al aan dat de minister overweegt om een bekostiging op basis van kwaliteit in te voeren. Waarom is hij hiervan afgestapt? In de strategische agenda maakt de minister wel degelijk geld vrij voor projecten voor kwaliteit. Deze worden gemeten op basis van indicatoren. Als men het in het verloop niet goed doet, wordt de financiering stopgezet. Het is dus wel mogelijk om op basis van indicatoren geld toe te wijzen en te verantwoorden. Waarom gebeurt dit niet? De NVAO zegt dat dit mogelijk is. De commissie-Sorgdrager zegt unaniem dat de koppeling van financiën en kwaliteit mogelijk is. Bij het Sirius Programma moet men op basis van indicatoren aangeven of het allemaal lukt, dus laat de minister daarvoor gaan. Laat hem de werkelijke kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs inzichtelijk maken, want ook dit is een afgeleide van de

kwaliteitsindicatoren. Op basis hiervan weet je wat goed is. Wat dit betreft, voorspelt de begroting weinig goeds. Op bladzijde 119 van de begroting staan de indicatoren voor kwaliteit en excellentie. Ik doe een kleine greep. Het aantal gemotiveerde studenten bedraagt 18,6%. Daarvan word je niet heel erg blij. De minister wil "een stijging". Niet duidelijk is echter hoe groot die stijging zou moeten zijn. De onderwijstijd in het hbo en wo is respectievelijk dertien en twaalf uur per week. De minister wil "een stijging". Dat lijkt mij heel verstandig. Niet duidelijk is echter hoe groot die stijging zou moeten zijn. De streefwaarden – deze is helemaal leuk – voor de student-staf ratio is volgens de begroting een daling. Ik begrijp dus dat het ministerie wil dat er minder staf komt ten opzichte van het aantal studenten. Kan de minister uitleggen waarom dat zo is? Wat mijn fractie betreft moet het namelijk een stijging zijn. Hoe groot die daling volgens de minister moet zijn, blijft overigens ook onduidelijk.

Dit alles bekijkende is het goed dat de invoering van het nieuwe bekostigingsstelsel uitgesteld wordt tot 2011. Misschien lukt het ons dan nog om die kwaliteitsindicatoren in te bakken.

Dan kom ik op de bijverdiengrens. Mijn fractie gaat akkoord met de glijdende schaal. Wij hebben altijd al gezegd dat wij niet voor een gehele afschaffing zijn. De indexerende die mevrouw Besselink vorig jaar inbracht, lijkt ons een goede oplossing en een goed compromis. Doen!

Mijn fractie is niet akkoord met het voorliggende voorstel betreffende de terugbetalingsvoorwaarden van de studielening. De jokerjaren vinden wij prima, maar wij zijn niet zo gelukkig met het feit dat de nieuwe terugbetalingsvoorwaarden gunstiger zijn als het latere inkomensrendement van de studie blijkt tegen te vallen. Dat is namelijk geen aanmoediging om een studie te volgen die een grotere kans geeft op een goed inkomensrendement. Laat ik het zo zeggen: dit voorstel beschermt de studies waarvan bij voorbaat al gezegd kan worden dat de kans dat je er een leuke baan mee krijgt, niet zo groot is. Dit voorstel wordt gedaan terwijl toch op de arbeidsmarkt steeds meer behoefte bestaat aan bepaalde categorieën mensen. Daar wordt ook op gestuurd; er zijn allerlei programma's om meer mensen naar de bètakant te krijgen. En dan wordt er voor studieleningen opeens een omgekeerde prikkel ingebouwd! Waarom is dat? Zie ik het verkeerd of is dit inderdaad de consequentie?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat laatste begrijp ik niet helemaal. Volgens mij houdt de heer Zijlstra een pleidooi voor alleen grote opleidingen. Maar juist als je innovatie in de kenniseconomie belangrijk vindt, moet je ook toestaan dat er kleine opleidingen zijn die mogelijk zaken onderwijzen die niet terug te vinden zijn bij de grote opleidingen. Bemoeilijkt de heer Zijlstra dat niet met wat hij nu zegt?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Hoor ik de VVD-fractie zeggen dat er eigenlijk alleen arbeidsrelevante opleidingen moeten bestaan en dat de rest maar moet worden afgeschaft?

De heer **Zijlstra** (VVD): Afschaffen is niet aan de orde. Tegen de heer Dibi zeg ik dat de VVD-fractie inderdaad niet wil dat er 300 afgestudeerden in de kunstgeschiede-

nis aankomen. Er is namelijk geen werk voor deze mensen. Het latere inkomensrendement van hun studie is niet hoog. Voor mijn fractie is wel degelijk van belang dat je daarmee rekening houdt. Dat heeft te maken met efficiency, met waar mensen naartoe gaan. Voor de toekomst wordt er een tekort aan arbeidskrachten verwacht die zijn afgestudeerd in het hoger onderwijs. Het is dus juist heel belangrijk dat wij die mensen zo veel mogelijk proberen te laten focussen op studies waaraan zij later iets hebben. Deze prikkel lijkt ons de andere kant op te gaan. Daarom wil ik graag van de minister weten hoe hij dat ziet.

Deze maatregel is ook nog eens flankerend beleid bij de verhoging van het collegegeld. Even terzijde: mijn fractie is het oneens met het feit dat die verhoging gebeurde om de lerarensalarissen te verhogen. Het moet dus de pijn van die verhoging verzachten, omdat er naar verwachting meer kwijtgescholden gaat worden. Er wordt berekend dat dit structureel ongeveer 35 mln. per jaar zal zijn, te beginnen over zeventien jaar. Dit is eigenlijk een ongedekte cheque. Het kabinet dat hier over zeventien jaar zit, welk kabinet dat ook moge zijn, wordt dan geconfronteerd met het feit dat wij nu iets aan het goedmaken zijn. Hoe ziet de minister dit?

Het grappige is dat de minister deze regeling verkoopt door te stellen dat er meer duidelijkheid aan de voorkant moet komen en meer flexibiliteit voor de studenten. Verderop zegt hij echter dat benadrukt moet worden dat de studerende vooraf, op het moment dat hij gaat lenen, niet weet in welk scenario hij later terecht zal komen. Die duidelijkheid van deze regeling valt dus kennelijk toch wat tegen.

Dan kom ik op de BaMa-structuur. Is dat evaluatie-onderzoek van CHEPS de volledige evaluatie van het stelsel van bachelor en master? Het gaat namelijk voornamelijk in op de master en de problemen daarbij. Komt er nog iets over de bachelor of is dit het? Hoe gaat de minister de hiaten opvullen? Naar de mening van mijn fractie is dit geen volledige evaluatie van het BaMa-stelsel.

De fractie van de VVD is tevreden over de mogelijkheid van verlenging van de master voor het behalen van joint degrees. Dat is ook nodig. De Nederlandse eenjarige masteropleiding is vooral een bewijs dat er nog steeds in het oude systeem wordt gedacht. Wat ons betreft, moet de mogelijkheid van verlenging niet beperkt worden tot de joint degrees. Waarom krijgen de universiteiten niet de vrijheid om de master in generieke zin tot anderhalf of tot twee jaar te verlengen? Dat sluit beter aan op de internationale situatie. Sterker nog, 25 jaar geleden gold in ons land de termijn van vijf jaar voor het afronden van een wetenschappelijke opleiding, maar die is op een gegeven moment teruggebracht.

De meeste discussie rond de BaMa-structuur betreft de harde knip. Wij steunen dat voorstel. Bij een volwassen BaMa-structuur hoort een helder moment waarop de bachelorfase wordt afgesloten. Ik ben tegen een uitzondering voor enkele studiepunten: een harde knip is een harde knip. Elke uitzondering is discutabel en dan blijven wij bezig.

Als studenten hun bachelor hebben afgerond, kunnen zij beter een keuze maken. Zij kunnen ook een master elders of een andere master kiezen. Voor de VVD-fractie is het een goede optie dat men na de bachelor gaat werken en op latere leeftijd een masteropleiding volgt. Dat dit meer wordt gefaciliteerd, vinden wij alleen maar positief.

De harde knip is ook gunstig als men wil gaan studeren in het buitenland. Nu hoeft je bijvoorbeeld bij een universiteit in New York niet aan te komen met de vraag: ik wil graag een masteropleiding volgen en ik heb nog twee restvakjes uit de bachelorfase openstaan, maar dat vindt u vast niet erg. In het buitenland vindt men dat wel erg. Ik pleit ervoor om de zaak helder te houden. Het is goed dat de minister toe wil naar graduate schools, maar dan moeten de masters worden uitgebreid. Een eenjarige master is wat mager. Voor het invoeren van de harde knip moet een aantal randvoorwaarden gelden. Er moeten genoeg instroom- en herkansingsmomenten zijn en de instellingen moeten op grond van een discretionaire bevoegdheid uitzonderingen kunnen maken. In de brief van 10 november jongstleden gaat de minister in op de tweede studie voor bachelors. Degene die een tweede bachelor wil volgen, is zelf verantwoordelijk voor de financiering daarvan. In het wetsvoorstel Versterking besturing wordt opgenomen dat deze studenten het instellingscollegegeld verschuldigd zijn. In de brief staat: "Hetzelfde geldt voor een student die een masteropleiding volgt." Die zin is voor meerderlei uitleg vatbaar. Wordt bedoeld dat alle masterstudenten het instellingscollegegeld moeten betalen of geldt dit voor alle studenten die een tweede masteropleiding volgen? Gezien het verloop van eerdere discussies krijg ik hier graag helderheid over.

De minister geeft op bladzijde 11 van zijn brief over de internationalisering aan dat onderzoekers zelf het beste weten waar op hun vakterrein de expertise zit. Tevens constateert hij dat Nederland exporteur van onderzoekers is. Nederland is onvoldoende aantrekkelijk voor buitenlandse onderzoekers en de eigen onderzoekers komen in onvoldoende mate terug naar Nederland. Eigenlijk constateert de minister dus dat de kwaliteit van het onderzoek in Nederland onvoldoende is. De kwaliteit van het hoger onderwijs en van het onderzoek is het belangrijkste argument om mensen naar Nederland te trekken. Er is dus een probleem.

Er staat ons een aantal dingen te doen. Er is bijvoorbeeld een mentaliteitsverandering in het hoger onderwijs nodig. Te vaak zitten professoren in een ivoren toren. Het is vies als je succes hebt met een eigen bedrijf. In landen zoals de VS, China en India ben je pas een goede professor als je een eigen bedrijf hebt, als je succesvol bent met je eigen ideeën. Dat moeten wij er in Nederland meer in krijgen. Er is ook meer transparantie nodig in verband met de carrièrekansen als men een deel van de bachelor- of de masteropleiding in het buitenland volgt. Als studenten daar meer inzicht in krijgen, is dat een goede motivatie.

De minister wil dat het onderwijspersoneel meer internationale ervaring krijgt. Prima, maar dan hebben wij nog het nodige te doen, ook op het terrein van de kwaliteit van het personeel. Zoals Jan Jacob van Dijk al aangaf, zijn wij op bezoek geweest bij het Manhattan Community College in New York. Zo'n instelling varieert tussen mbo en hbo, maar deze was naar mijn idee meer hbo-achtig. 70% van de staf was PhD en men was op weg naar de 100%. In de begroting lees ik dat wij in het hbo in 2017 wel 10% PhD-staf willen hebben. Ik zou bijna willen zeggen: I rest my case. Als men op een community college nu al 70% weet te genereren en wij in 2017 naar 10% gaan, dan gaat er dus iets mis, dan verliezen wij die slag. Ik vind het verstandig dat de minister wil proberen het PhD-talent uit het buitenland hierheen te

halen, maar wij moeten in Nederland wel iets doen aan de waarde van promoveren. In de wetenschappelijke wereld heeft promoveren wel waarde, maar daarbuiten lijkt die waarde een stuk kleiner. Er is geen toegevoegde waarde in het bedrijfsleven als je met een doctorstitel aankomt. Wat kunnen wij daaraan doen? Kortom, de minister geeft een goede beschrijving van een aantal zaken, maar wat ons betreft moet een aantal vervolgstappen worden gezet.

Ik zal niet alle vragen van andere sprekers over de vernieuwingsimpuls herhalen. Ook de VVD vindt het onaanvaardbaar dat de praktijk inhoudt dat wij 500 mln. bezuinigen op de onderzoeksgelden. Ik kan mij ook niet voorstellen dat dat de bedoeling van de minister is. Hoe gaat de minister dit oplossen?

Er wordt wederom FES-geld vrijgemaakt voor onderzoek. Dat gebeurt op een verdelingsgrond die niets te maken heeft met de wijze waarop wij bijvoorbeeld bij NWO onderzoeksgelden verdelen, namelijk op basis van heldere criteria, best practices en heldere voorstellen. Laat ik het maar gewoon zeggen: ik vind dit een vaag politiek spel waarbij tussen verschillende ministeries wordt gevochten. Waarom hanteren wij de NWO-criteria niet gewoon?

In Nederland hebben wij naar verhouding weinig geld uit het bedrijfsleven voor onderzoek. Het is daarom moeilijk te begrijpen dat de STW-gelden verminderd worden. Deze stichting zorgt ervoor dat er een combinatie wordt gezocht tussen wetenschappelijk onderzoek en het bedrijfsleven. Ik zie de minister nee schudden, dus ik vraag hem slechts om een uitleg.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik heb kennisgenomen van de tegenbegroting die de VVD-fractie heeft ingediend. Daarin staat een bezuiniging van 245 mln. op de ov-studentenkaart. Eerlijk gezegd had ik verwacht dat de heer Zijlstra dit punt vandaag naar voren zou brengen.

Hij suggereert dat er allemaal tweejarige masters moeten komen. Ik ken de VVD als een financieel constructieve en solide partij. Waar wordt dit uit betaald?

De heer **Zijlstra** (VVD): Onder andere uit die ov-studentenkaart.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het was goed geweest als u dat als intensivering in uw begroting had aangegeven. Dat hebt u niet gedaan.

De heer **Zijlstra** (VVD): Dan moet u die begroting goed lezen. Er staat wel degelijk een geldstroom vanuit de ov-kaart naar de intensivering van het onderwijs. De VVD zal in het voorjaar met andere voorstellen komen om geld binnen het ministerie te herverdelen. Inderdaad, wij vinden dat studenten genoeg hebben aan een trajectkaart. Zij hoeven niet het hele land door te reizen. Het geld dat daarmee wordt vrijgemaakt, kan beter op een andere wijze in het onderwijs besteed worden.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het was zuiver geweest als u dat voorstel hier helder op tafel had gelegd. Dat is mijn constatering. Ik heb uw tegenbegroting redelijk goed gelezen. U zegt dat de tweejarige masters daaruit betaald gaan worden, maar al met al haalt u nog ruim 180 mln. weg bij het hoger onderwijs. De intensivering voor die tweejarige masters levert echt

niet die 245 mln. op. U kunt hier mooi de vriend van het hoger onderwijs spelen, maar als puntje bij paaltje komt, kleedt u het alleen maar uit.

De heer **Zijlstra** (VVD): Een leuke constatering van het CDA. Wij leveren boter bij de vis. Wij hebben een tegenbegroting ingediend, die het helaas niet gehaald heeft. Dan hadden wij er voor Nederland en ook voor de studenten een stuk beter voorgestaan. Wij leven niet op de pof zoals u dat doet met het voorstel om 35 mln. door te schuiven naar volgende kabinetten. Een deel van de onderwijsbegroting hangt nog bij Financiën. Ik wil dus nog even kijken hoe dat de komende jaren gaat uitpakken, want het moet nog vrijgegeven worden. Gezien de kredietcrisis moeten wij ook nog afwachten of het allemaal gaat lukken, maar wij staan voor die zaken. Dat hebben wij helder aangegeven en daar loop ik niet voor weg. Wij maken van de ov-studentenkaart een trajectkaart. Een deel van het geld dat die bezuiniging oplevert, gaat terug naar het onderwijs. Een ander deel gaat naar lastenverlichtingen, waarvan studenten, net als andere Nederlanders, zullen profiteren.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Wij spreken vandaag over het hoger onderwijs en de wetenschap. Het debat vindt plaats in een heel turbulente tijd. De PvdA heeft altijd gestreden voor een goed onderwijssysteem, omdat dat je in staat moet stellen om je positie in deze maatschappij te vinden of te verbeteren. Dat is altijd van belang, maar vooral nu er in elk journaal, gesprek, krantenartikel of debat wordt gerefereerd aan de kredietcrisis. Je moet dan houvast kunnen bieden, houvast waaraan je zelf kunt werken en houvast aan een goede kennis en een gedegen opleiding die je in dit land kunt krijgen. Juist in tijden waarin het economisch minder dreigt te gaan, moeten wij het innovatieve en onderscheidende karakter van onze economie en onze samenleving hoog in het vaandel houden. Wij moeten in dit geval van de nood een deugd maken en juist nu investeren in vooruitgang. Kennis is ons vermogen en onderwijs is de brandstof om de kenniseconomie op te laten draaien. Dat biedt ons de houvast die nodig is en de vooruitgang die wij wensen. Wij moeten daarvoor op dit moment alle zeilen bijzetten en gelukkig heeft het kabinet gezorgd voor maatregelen die bijdragen aan stabiliteit en vertrouwen. In dit licht is het goed dat wij vandaag praten over de agenda voor hoger onderwijs en wetenschap, zodat wij onze vooruitgang, onze veerkracht en onze toekomst kunnen bespreken. Ik zal ingaan op een aantal onderwerpen: kwaliteit, de positie van de student, excellentie, de internationaliseringsagenda en de wetenschap. Veel zaken staan in de steigers en het is goed dat hard gewerkt wordt aan het hoger onderwijs. Vooral wat kwaliteit en bekostiging betreft, is de minister hard aan het werk om met voorstellen te komen voor verbetering van het hoger onderwijs. Focus en daadkracht zijn nu van groot belang en wij vertrouwen dat de minister graag toe. Wij voeren veel discussie over het onderwijs in zijn algemeenheid en daarbij komt altijd het woord kwaliteit naar voren. Het beeld leeft, dat de kwaliteit onder druk staat en dat wij te weinig uit het Nederlandse potentieel halen. In het onderwijssysteem blijft het zoeken naar een balans tussen kwaliteit, feitelijkheid en realiteit. Des te meer reden om ook de nuances te zoeken en de

kwaliteit als speerpunt te blijven benoemen. De PvdA-fractie is blij dat de minister daarop in zijn beleid een belangrijke focus legt en er ook in investeert. Er is een grote slag gemaakt met het investeren in het lerarenbeleid. Er is veel ingezet op begeleiding en opleiding van studenten en op de kwaliteitsaanpak. Een voorbeeld daarvan zijn de matchinggesprekken. Wij lezen dat er een soort goodpracticereport komt, waarbij dus niet een hele beleidsevaluatie wordt uitgevoerd. Wij vinden dat een pragmatische, goede methode, omdat anderen daarvan ook kunnen profiteren. De minister geeft in zijn brief Studiekeuze en studieresultaten een goede aanzet. Vooral de loopbaanoriëntatie en loopbaanbegeleiding staan hoog in het vaandel en de samenwerking binnen de beroepskolommen en de studiegesprekken zijn belangrijke elementen. Hoe gaat dat nu verder? De minister heeft dit nu allemaal aangekondigd en wij willen het volgen, wij zijn zeer geïnteresseerd. Krijgen wij daarvan de resultaten ook te zien? Zo ja, wanneer?

De heer Zijlstra sprak al over de motie-Zijlstra/Besselink. Onze belangrijkste motivatie was dat basiskwaliteiten in dit land op orde zijn, maar als je de kwaliteit wilt stimuleren en je een nieuw bekostigingssysteem maakt, doe dat dan ook bij elkaar. Zorg ook dat je een extra incentive inbrengt, waardoor je dat krijgt. Wij hebben het rapport-Sorgdrager en de beleidsreactie van de minister daarop gelezen. Ik ben blij dat de minister niet is meegegaan met de adviezen van de commissie-Sorgdrager, omdat zij ervoor pleitte om de excellente opleidingen nog meer te belonen. Dat was niet ons doel. Wij bedoelden het breder en wij zijn blij dat de minister onze motie goed heeft geïnterpreteerd. Hij geeft in zijn reactie een zestal kerngebieden aan, die volgens hem belangrijke aanwijzingen voor kwaliteit zijn. De prijsvraag, waarover de minister in zijn brief schrijft, is volgens ons ook niet de beste oplossing, omdat deze eenmalig is. Wij willen dat wat structureler en fundamenteeler regelen. Dus ik daag de minister uit om met een voorstel te komen op basis van de zes aandachtsgebieden die hij noemt en die prima indicatoren kunnen zijn, waarin wordt bekeken hoe wij dat nog in de bekostiging kunnen brengen. Door het jaar uitstel hebben wij daar gelukkig de ruimte en de tijd voor. De minister heeft gezegd dat bekostiging een jaar moet worden uitgesteld om deze zorgvuldig in te voeren. Daar zijn wij het heel erg mee eens. In de nieuwe rekenmodellen moeten wij vooral niet de kleintjes wegdrucken, omdat dat beter past in de nieuwe bekostiging. Er moet aan een heleboel aspecten aandacht worden besteed. Dat moet goed en zorgvuldig gebeuren. Er zijn opmerkingen gemaakt door de VSNU over het feit dat het geld voor studenten minder wordt, omdat iedereen efficiënter studeert, hetgeen leidt tot grote problemen. Kan de minister daarop reageren? Hoe kan daar in de bekostiging een oplossing voor worden gezocht?

Dan kom ik op de positie van de student. Over de bijverdienregeling is al door meerdere collega's gesproken. Ik ben blij dat dit voorstel er ligt. Wij hebben het daar in vorige debatten over gehad. Ik heb het voorstel gedaan: bevries nu en zorg ervoor dat je in een glijdende schaal kunt afbetalen. Wij willen immers niet dat een student met een boete van € 951 komt te zitten als hij één euro te veel heeft verdiend. Dat is een onevenredig harde straf. Wij zijn blij dat die er nu uit is.

Ik neem aan dat de minister er nu voor zorgt dat dit zo snel mogelijk in de wet wordt opgenomen. Ik begreep immers dat dit voor 1 januari moet gebeuren, zodat het zo snel mogelijk kan ingaan. Ik ga ervan uit dat dit de minister gaat lukken.

In dezelfde brief lezen wij een voorstel over de inkomensgerelateerde terugbetaalmogelijkheden. Ook daar zijn wij heel erg blij mee. Voor de student wordt nu helder hoeveel hij moet gaan terugbetalen. Dus hij kan met een gerust hart aan zijn studie beginnen en hij kan lenen. Hij heeft daarmee van tevoren helderheid en overzichtelijkheid over wat hem te wachten staat in zijn terugbetaalperiode. Zo weet hij ook dat hij daardoor nooit in de financiële problemen kan komen. Dus dat is een grote stap voorwaarts.

Dan was er ook een brief naar aanleiding van een toezegging aan de heer Tichelaar over studenten die nog achttien maanden moeten worden als zij gaan studeren en daardoor een maand geen ov-kaart krijgen, omdat voor hen nog kinderbijslag wordt uitgekeerd. Wij vinden deze situatie onwenselijk, omdat ov een grote kostenpost is voor de studenten. In zijn brief schrijft de minister dat de oplossing technisch heel ingewikkeld is te organiseren, omdat het allemaal met andere financierings-systematieken heeft te maken, zoals sociale verzekeringen. Nu heb ik met de minister ervaring inzake de bijverdiengrens. Die regeling pak ik er nu maar even bij. Als wij daar nog een keer goed over nadenken, moeten wij daar vast een goede oplossing voor vinden. Dus ik daag de minister uit om dit net als de bijverdiengrens toch te organiseren.

Ik wil nog twee dingen zeggen over de "niet goed, geld terug"-motie en de motie over student-medezeggenschap. De minister heeft gezegd dat hij daar in een later stadium op terugkomt. Ik wilde toch even melden dat ik daar nog met belangstelling op wacht.

De heer **Zijlstra** (VVD): Ik wil nog even terugkomen op de ov-kaart voor 17-jarigen. De minister maakt kenbaar dat het probleem vooral zit in de wijze waarop de Sociale Verzekeringsbank werkt, namelijk met kwartalen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Dat klopt.

De heer **Zijlstra** (VVD): Zou het voor de PvdA een idee zijn om bijvoorbeeld ouders en studenten de mogelijkheid te geven om op 1 juli te zeggen: wij stoppen nu met de kinderbijslag, zodat wij de ov-kaart en de studiefinanciering vanaf 1 september kunnen krijgen? Volgens mij los je daarmee het probleem op. Ik hoor graag wat mevrouw Besselink en de minister daarvan vinden.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik durf niet voor de minister te spreken, maar wel voor mijzelf en mijn fractie. Ik ben inderdaad op zoek naar dat soort slimme oplossingen. Zonder dat wij met een heel ingewikkelde wetswijziging en met terugbetaalregimes komen, zou het een idee kunnen zijn om wel uitbetaald te krijgen, maar achteraf te verrekenen, waarbij ouders kunnen opgeven vanaf wanneer de studiefinanciering begon. Er zijn heel simpele oplossingen te verzinnen om dit probleem te tackelen. Ik vind dit een goede suggestie van de heer Zijlstra en ik beveel de minister warm aan om dit verder te onderzoeken.

Voorzitter. Wij zien graag de nieuwe accreditatievoorstellen tegemoet waarin de positie van de gehandicapte student wordt meegenomen.

Voorts hebben wij een voorstel gekregen van allerlei studentenvakbonden en studentenverenigingen voor bestuurdersbeurzen, het collegegeldvrij studeren. Wij vinden dat een interessant idee. Graag een reactie van de minister hierop. Kan hij in die reactie meenemen wat dat voor studenten betekent die in maatschappelijke besturen zitten, niet zozeer gelieerd aan het studentenwerk? Kunnen wij die studenten ook tegemoetkomen? Excellentie in het hoger onderwijs is van cruciaal belang voor de kwaliteit van het onderwijs. In dit verband wijs ik op de bachelor-masterevaluatie die daaraan bij moet dragen. Er worden complimenten uitgedeeld voor de snelle en goede invoering van de bachelor-mastersystematiek in Nederland. Die wil ik hier graag overbrengen, want de onderwijsinstellingen en alle mensen die daaraan meegewerkt hebben, hebben een enorme klus geklaard. Dit alles is snel en soepel verlopen. Dat wil niet zeggen dat wij er nu zijn. Er liggen voorstellen voor om zaken verder te ontwikkelen. De minister begint met een pilot voor de Graduate School. Wij zijn erg benieuwd naar de resultaten daarvan. Dit is een goed initiatief om meer studenten te enthousiasmeren voor een onderzoekloopbaan. Ik ben benieuwd naar de reactie van de minister op de vraag van mevrouw Joldersma waarom niet wordt aangesloten bij bestaande projecten en wat de meerwaarde van deze pilot is.

De joint degree is door verschillende collega's besproken. Het is fijn dat die wordt ingevoerd. Het levert een belangrijke meerwaarde op voor onze internationale positie. Hoe ziet de minister dit voor de rest van de masters? Regelmatig hoor je in discussies dat ons eenjarig mastersysteem internationaal vast dreigt te lopen. Hoe denkt de minister daarover? Komt hij binnenkort met een voorstel om toe te werken naar masters van anderhalf jaar of twee jaar? Naar het door de minister aangekondigde voorstel voor de herstructurering van de masteropleidingen kijk ik met belangstelling uit.

De heer **Zijlstra** (VVD): Wat vindt de PvdA-fractie van de problemen met de titulatuur bij de hbo-opleidingen? De heer Jan Jacob van Dijk vraagt daar terecht aandacht voor. Is mevrouw Besselink het met mij eens dat de minister daar in overleg met de HBO-raad een oplossing voor moet vinden? Eigenlijk is ons stelsel al vervuild. Een opleiding tot tandarts of tot huisarts is al beroepsgericht. Dus wat zitten wij eigenlijk moeilijk te doen. Is mevrouw Besselink het met de CDA-fractie en ons eens dat daar actie nodig is?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik had dat onder het kopje internationalisering aan de orde willen stellen door de minister te vragen hoe hij daarmee om wil gaan. Dat hoeft ik nu niet te doen, dus dat scheelt mij straks spreektijd. Voor onze internationale positie is het belangrijk dat voor iedereen duidelijk is welke opleiding men heeft gevolgd. Wij moeten daar een oplossing voor vinden.

Voorzitter. Wij zetten erg in op de lerarenproblematiek. Er zijn te weinig leraren. In Den Haag is er een instelling die graag een tweedegraadslerarenopleiding wil starten. Dat mag niet vanwege de macrodoelmatigheidstoetsen. Wij

vinden dat hiermee in het kader van het maatschappelijk belang soepel omgegaan moet worden. Is hierop misschien een uitzondering mogelijk? De minister kan deze vraag ongetwijfeld niet beantwoorden. Ik verzoek hem dan ook om dit met zijn collega Van Bijsterveldt op te nemen.

De fractie van de PvdA is het met de minister eens dat het van groot belang is om de mobiliteit van studenten te vergroten. 80% van onze studenten kiest er nog steeds voor om zowel de bachelor als de master aan dezelfde universiteit te volgen, de zogenoemde doorstroom-master. De ambitie van de minister om de studenten te stimuleren om een bewustere keuze te maken voor het volgen van de master, kan op onze steun rekenen. Uit de studentenprotesten blijkt echter dat er zorgen zijn over onnodige studievertraging en daarbij oplopende studiekosten voor studenten. De fractie van de PvdA deelt deze zorgen en wil zorgvuldig met deze signalen omgaan. Een oplossing voor deze problemen zou zijn om extra momenten voor instroming en herkansingen te organiseren. De minister stelt voor om de invoering van de harde knip met een jaar uit te stellen. Wij vragen de minister of er niet meer wegen naar Rome zijn die tot dezelfde oplossing leiden. Wij staan helemaal achter het doel, maar kan hij bekijken of er varianten zijn om de mobiliteit van studenten te vergroten?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het CDA kiest voor de stalinistische methode, hebben wij net gehoord. Het lijkt mij geen goed idee om een keiharde knip op te leggen. Dat systeem is passé, laat dat duidelijk zijn. Mevrouw Besselink zegt dat zij de zorgen van de studenten deelt en dat de minister er nog eens goed naar moet kijken, maar de brief is glashelder. De minister wil dit gewoon opleggen. Is mevrouw Besselink voor of tegen de harde knip?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Mijn vraag is ook heel kort. Gaat u akkoord met de harde knip als niet aan uw voorwaarden is voldaan?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik heb het geformuleerd zoals ik het heb geformuleerd. Wij staan achter de doelstelling om te stimuleren dat er tussen de bacheloren de mastersopleiding een bewuste keuze wordt gemaakt. Vervolgens hebben wij de bezwaren van de studenten gehoord. Wij vinden dat wij daar zorgvuldig mee om moeten gaan. Wij hebben een jaar uitstel. Laten wij bekijken hoe wij dat zorgvuldig kunnen doen, door extra momenten voor instroom en toetsing te organiseren, zodat het geen onnodige hobbel wordt, terwijl je wel een stimulans erin houdt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wij gaan het iets specificeren. U zegt dat de harde knip goed is als er meerdere instroommomenten komen. De minister zegt dat voor bepaalde opleidingen eens per jaar echt het maximum is, bijvoorbeeld voor antropologie. Staat u nog steeds achter de harde knip als er niet voor alle studies meerdere instroommomenten komen?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik wil niet onbeleefd zijn, maar ik heb echt genoeg aan ja of nee. Gaat u akkoord met de harde knip als niet aan uw voorwaarden is voldaan?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij willen graag dat de minister een aantal varianten onderzoekt die tot hetzelfde doel leiden, maar waardoor onnodige studievertraging en daarmee oplopende studiekosten worden voorkomen.

De **voorzitter**: Het is nog veel te vroeg, dus u wordt het toch niet eens. Mevrouw Besselink gaat verder.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij hebben met interesse kennisgenomen van de internationaliseringsagenda. De minister laat zien dat hij ambitieus aan de weg timmert om Nederland een grote rol bij de internationale onderwijsagenda te laten spelen. Wij zijn blij dat hij geen stelselwijzigingen voorstelt en vooral een kwaliteitsslag wil maken. De minister geeft aan dat het aan de individuele student of onderzoeker is en blijft in hoeverre hij internationaal wil gaan. De rol van de overheid is om dit zo veel mogelijk te stimuleren en belemmerende regelgeving weg te halen. Wij ondersteunen de ambitie van de minister om de doelstelling te halen dat 25% van de studenten in aanraking komt met een internationale studie of stage.

Het is van belang om ervoor te zorgen dat buitenlandse studenten naar Nederland komen en dat Nederlandse studenten vaker naar het buitenland gaan. De aanpak van de minister kan rekenen op steun van de PvdA-fractie. Er blijkt een probleem te zijn op het gebied van de studie en bij de stagebegeleiding van studenten die naar het buitenland gaan. Wanneer iemand in het buitenland gaat studeren, is begeleiding van groot belang. Kan de minister aangeven of hier een aanmerkelijke verbetering wordt gemaakt?

Een klacht van buitenlandse studenten in Nederland is dat zij niet gastvrij worden onthaald. De minister schrijft dat hij onderzoek gaat doen onder die studenten. Wij willen de resultaten daarvan ook krijgen, want dat vinden wij zeer interessant. Om echt talent naar Nederland te halen moet aan de randvoorwaarden worden voldaan dat zij niet zelf voor een huis hoeven te zorgen of twintig loketten langs moeten om te voldoen aan alle Nederlandse regelgeving. Graag hoor ik hierop een reactie. Wij krijgen verschillende signalen over het diploma-supplement. Of het het supplement wordt vaak gegeven, maar is inhoudelijk niet duidelijk, of het supplement wordt weinig gegeven, maar is inhoudelijk wel duidelijk. Dit is natuurlijk funest voor de internationale student die later moet uitleggen wat zijn diploma waard is. Gaat de minister er extra op koersen om ervoor te zorgen dat dit nu gewoon goed geregeld wordt?

Mijn opmerkingen over de titulatuur heb ik reeds gemaakt.

Voorts kom ik op de transnationale Universiteit Limburg. Wij hebben het over internationalisering. Dit voorstel tot het opzetten van een universiteit wordt door drie landen uitgevoerd, Duitsland, België en Nederland. Kan de minister aangeven hoe het hiermee staat? Hoe wordt de samenwerking precies vormgegeven?

De wetenschap. Wij hebben tot onze grote schrik vernomen dat de 100 mln., zoals nu blijkt, bij NWO op de balans komt te staan en opgepot wordt. Dit kan en mag niet de bedoeling zijn. Dit geld moet zo snel mogelijk geïnvesteerd worden in kwalitatief hoogwaardig onderzoek. Kan de minister toelichten of dit waar is – ik hoop echt van niet – en hoe dit opgelost wordt?

Dan de evaluaties van NWO en KNAW. Beide organisaties krijgen grosso modo complimenten voor hun

prestaties. Daar wil ik mij bij aansluiten, vooral als NWO de 100 mln. gaat uitgeven. Beide organisaties staan internationaal in hoog aanzien; een mooi visitekaartje voor de Nederlandse wetenschap. Ik kan vervolgens de discussie over de instituten weer opvoeren, maar wij kennen elkaars mening daarover.

Over NWO wordt gezegd dat zij eigenlijk een grotere rol moet hebben bij de verdeling van de wetenschaps-gelden, bijvoorbeeld bij het FES. Ik kan mij voorstellen dat NWO een grotere rol krijgt in de afwegingen volgens de criteria. De goede verhouding tussen fundamenteel en toegepast onderzoek moet daarbij in samenspraak met de Commissie van Wijzen gemaakt worden. De grote vraag is hoe wij dan de brede hoogvlakte blijven creëren en voldoende ruimte geven voor de pieken. Er wordt 500 mln. extra geïnvesteerd in de innovatieportefeuille via de FES-rondes. Kan de minister aangeven wat de onderwijs- en kenniscomponent daarin is?

Wij hebben het al in andere gremia over de Europese roadmap gehad, zoals in de Raad voor Concurrentievermogen. Het is goed dat er afstemming plaatsvindt op Europees niveau, want volgens mij moet de roadmap binnen Europa geregeld worden en moeten de Europese onderzoeksfaciliteiten slim ingezet worden. Nederland gaat daar 63 mln. aan besteden, terwijl andere landen daar 300 mln. tot 500 mln. voor uittrekken. Raken wij Europees gezien nu niet achterop en kunnen wij met dit bedrag nog een goede positie voor de Nederlandse wetenschap afdwingen?

Samenvattend: de PvdA-fractie is verheugd dat deze minister een aantal stappen in de goede richting zet. Inhoudelijk wordt er houvast geleverd. De vooruitgang zit erin. Wij zullen de minister echter kritisch volgen. Op naar een excellent Nederland!

De **voorzitter**: Precies 17 minuten en 50 seconden.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Ik heb er dagen op geoeft!

De **voorzitter**: Dat was te merken. Het woord is nu aan de heer Bosma namens de fractie van de Partij voor de Vrijheid.

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Deze minister is destijds voortvarend van start gegaan. Hij heeft zich sterk afgezet tegen de zesjescultuur, wat iedereen uit het hart is gegrepen. Wat gebeurt er echter verder? Ik ben ook op het werkbezoek geweest waar de heren Van Dijk en Zijlstra het over hadden, en ik denk dat de heer Van der Ham er ook nog iets over gaat zeggen.

Nederland hoeft zich nergens voor te schamen, maar dit is niet het moment om achterover te leunen. Er is immers veel reden tot ongerustheid als je iets dieper in de paperassen duikt en de cijfers over de motivatie, de weinige lesuren en de student-stafratio ziet. Gezien het turbulente tijdvak waarin wij leven, met de kredietcrisis en ook de opkomende concurrentie vanuit onder meer China en India, is er mijns inziens alle reden om ervoor te zorgen dat Nederland zijn beste beentje voorzet. Het zou mooi zijn als deze minister er een tandje bovenop doet. De collega van de VVD-fractie heeft de minister een bijbaan gegeven en ook voor mijn fractie geldt dat wij de minister zijn bijbaan als party animal absoluut gunnen. Wij pleiten er toch voor om tijdens het kerstreces even na te denken en te herschikken. Dat doen ze in Engeland

ook altijd en mevrouw Vogelaar is een eerste voorbeeld. Denk er toch maar eens over na om een jong, briljant, socialistisch Kamerlid of wat dan ook in te schakelen voor de afdelingen Cultuur en Media. Dan doet die persoon de recepties wel en met de omroepen gebeurt de komende jaren toch niet zo veel. Cultuur is ook alleen maar een kwestie van geld uitdelen. Dat kan iemand anders dus wel doen zodat de minister zich kan fixeren op het hoger onderwijs. Dat is namelijk hard nodig en daar valt nog heel veel te doen.

Wij hebben in de VS mogen leren dat de toegankelijkheid in Nederland relatief goed geregeld is. Je kunt hier vrij simpel aan het hoger onderwijs deelnemen. In de VS hebben wij de papierwinkel mogen bekijken van formulieren die je in moet vullen. In Nederland gaat dat een stuk makkelijker; om van de betaling nog maar te zwijgen. Voor een appel en een ei geniet je hier prachtig onderwijs. Het is fijn dat zaken zoals de terugbetaal- en de bijverdienregel beter geregeld zijn.

Dan kom ik bij de harde knip. Wij willen in Nederland graag de VS nadoen, maar wel altijd met behoud van uitkering. Als je in de VS een bachelor haalt, is dat het einde van je opleiding. Dan worden je ouders ingevlogen, ga je op de foto, duik je met zijn allen de fontein in, et cetera. Je opleiding is klaar en daarna heb je een wilde zomer waarin je alles doet wat menig opperwezen heeft verboden. De film *The graduate* met een jonge Dustin Hoffman is te leen uit de privécollectie van Wim van de Camp. Wat ik maar wil zeggen: in de VS zit tussen de bachelor en de master een duidelijke cesuur. In Nederland doen wij dat toch een beetje halfslachtig. Er is van alles voor het BaMa-model te zeggen: betere keuze, betere mobiliteit, op latere leeftijd of in het buitenland een master doen. Als wij dat model dan toch hanteren, is zo'n harde knip echt nodig. Zorg er dan wel voor dat er iets gedaan wordt aan allerlei kleine problemen. Er moet iets bedacht worden voor herkansingen. Wellicht is een kleine discretionaire bevoegdheid voor de universiteiten een idee. Dat moet allemaal wel te regelen zijn. Mijn fractie is geschrokken van een bericht over extra geld voor extra colleges aan de UvA. Dat is toch een beetje een rare zaak. De minister heeft het juiste standpunt ingenomen en vindt dit een vreemde zaak. Is dit iets wat vaker voorkomt in de universitaire wereld? Zo ja, welke structurele maatregelen wil de minister daartegen nemen? Als je iets meer uit de ruif wilt eten, moet je ook meer bijbetalen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik ben het eens met de heer Bosma. Er zijn ook veel vragen over gesteld en de minister heeft zijn standpunt helder neergezet.

De heer **Bosma** (PVV): Ja, dat is exact wat ik zeg. De minister heeft zich tegen die praktijk uitgesproken. Ik stelde mijn vraag omdat dit expliciet ging over de UvA. Omdat mevrouw Besselink misschien op een andere golflengte luisterde, herhaal ik die nog even: gebeurt dit ook elders in universitair Nederland? Wil de minister er ook voor zorgen dat het in het algemeen niet meer plaatsvindt? Fijn overigens dat u namens de minister spreekt; de PvdA illustreert even het dualisme.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik sprak namens veel Kamerleden die hier vragen over hebben gesteld.

De heer **Bosma** (PVV): Hoe staat het met het onderzoek

naar het bindend studieadvies? Mijn fractie is daar een voorstander van, maar wij willen graag weten wat de voor- en nadelen ervan zijn. De bekostiging van het nieuwe systeem gaat in 2011 in. Dat is tamelijk aan de late kant. Wij zitten ook te wachten op informatie over de nieuwe accreditatie en die hangt daar natuurlijk mee samen. Mijn fractie steunt de marxistische analyse van kameraad Zijlstra dat je binnenkrijgt waar je op stuurt. Dat is heel simpel. Er wordt nu op aantallen gestuurd. Naarmate je meer studenten verorbert, krijg je dus meer geld. Gezien de zesjescultuur waarover de minister het heeft gehad, is dat toch niet het allerbelangrijkste. Er moet juist topkwaliteit van die universitaire lopende banden rollen. Dat moeten heel goede mensen zijn. Ik ben het oneens met de opmerking van Jasper van Dijk – nu hij weg is, durf ik wel – dat elke investering in hoger onderwijs en wetenschap zichzelf terugbetaalt. Dat is natuurlijk niet zo. Alleen elke goed bestede euro betaalt zichzelf terug. Gewoon geld richting de universiteiten gooien en dan maar zien wat ervan komt, is natuurlijk het laatste wat wij moeten doen. Ik denk ook niet dat hij dat suggereert, maar ik wil toch even dat punt gemaakt hebben.

Jammer dat wij ook niet over de pabo's praten. Dat is geoutsourcet naar mevrouw Van Bijsterveldt. Als deze minister zich inderdaad helemaal op het hoger onderwijs gaat richten en zijn bijverdienste even afstoot, dan is dat misschien ook iets om binnen te halen. Ik heb de pabo's de rotte appel in het onderwijs genoemd en toen kreeg ik direct ruzie met de staatssecretaris. Als de club van schoolleiders, de AVS zegt: schaf die pabo's maar af, dan moeten alle alarmbellen gaan rinkelen. Er moet iets gedaan worden tegen de "alles-moet-leuk"-cultuur. Maar helaas, wij hebben het daar niet over.

Ook een doorn in het oog van mijn fractie is het gedonder rondom het nieuwe leren in het hbo. Wij zien het competentiegerichte onderwijs binnen sloffen in het mbo. Ik weet dat het competentiegerichte onderwijs op theoretisch niveau iets anders is dan het nieuwe leren, maar in de praktijk wordt het toch in een adem genoemd. Ik laat die discussie even aan mij voorbijgaan. Er bereiken mijn fractie toch heel veel berichten dat zaken rondom het nieuwe leren ook het hbo binnen-sloffen: weinig lessen, veel groepsgericht, niet op output gericht, maar op allerlei vage en niet-afrekenbare zaken zoals leuk meedoen aan een discussie. Het Engels slaat wild om zich heen in het onderwijs. Internationalisering is natuurlijk allemaal hartstikke goed, maar hoe staat de minister van Cultuur, die hier toevallig ook aanwezig is, tegenover het feit dat het onderwijs, zeker in de natuurwetenschappen, toch eigenlijk alleen nog maar in het Engels wordt gegeven? Dat begrijp ik wel, want die ene PhD die uit het buitenland komt, spreekt onze taal niet. Toch vind ik het een belangrijk moment om te markeren. Je ziet in de geschiedenis dat de taal waarin het hoger onderwijs wordt gegeven, toch een enorme symboolwaarde heeft. Twee voorbeelden zijn de vervlaamsing van de universiteit van Leuven in de jaren 60, wat toch als een belangrijk moment geldt in de Vlaamse beweging, of de strijd rondom het Hebreeuws in Haifa Technion, in de jaren 20; het Hebreeuws werd pas als serieuze taal gezien toen er ook wetenschappelijk onderwijs in genoten kon worden. Wij zien nu dat het Nederlands op de terugtocht lijkt in het hoger onderwijs. Het lijkt mij dat de minister van Cultuur het daar niet mee eens is. In de Algemene wet bestuursrecht staat dat

de overheid zich in het Nederlands tot ons moet richten. Onderwijs is – vooruit dan maar – geen overheidstaak, maar ik gebruik de analogie graag.

Een andere vreemde aberratie die hiermee binnenkomt, is de introductie van het steenkoolengels. In HP/De Tijd heeft een prachtig artikel daarover gestaan. Dan vraagt zo'n professor: how do we underbuild that? En ja, iedereen die van zichzelf vindt dat hij of zij Engels spreekt, mag ook in het Engels lesgeven. Dat is niet iets, waarvan mijn fractie zegt: we will see it through the fingers.

De **voorzitter**: Thank you so much for this inbreng. Dit lijkt mij een gunstig moment om over te stappen naar de heer Dibi van de fractie van GroenLinks.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. 2001 kregen wij per student van de overheid € 18.500 all-in. 2009 zal dat nog € 13.000 zijn, € 5000 minder. Dat is serieus geld en dat betekent dat als de overheid zegt dat zij wil investeren in kennis en in de kenniseconomie, zij eigenlijk niet doet wat zij zegt te doen. De overheid komt niet na wat zij belooft. Dit zijn de woorden die Karel van der Toorn, voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam, sprak voor een menigte van studenten. Hoe wilde het college van bestuur de tekorten in de financiering oplossen? Dat wilde het doen door een ambitietaks, oftewel door ambitieuze studenten extra te laten betalen voor extra vakken. De ambitietaks is met dank aan de betrokkenheid van de ASVA en de Centrale Studentenraad een vroege dood gestorven, want Van der Toorn vervolgde met de woorden: jullie hebben gewonnen, ook met dank aan de minister, die in antwoord op Kamervragen van mijzelf en mevrouw Besselink eigenlijk zei dat die taks in strijd was met de wet.

De studenten hebben echter niet gewonnen, de kenniseconomie had gewonnen. De voorzitter van het college van bestuur had namelijk gelijk: minister Plasterk bewijst lippendienst aan de kenniseconomie, maar investeert niet. Het hoger onderwijs zal gedwongen worden om op allerlei manieren efficiënter onderwijs te geven. Dit betekent dat de ambitietaks in de een of andere akelige vorm opnieuw tevoorschijn kan komen. Ik hoor graag een reactie van de minister over deze financiering van studenten die is teruggelopen. Gaat dit er wellicht toe leiden dat allerlei instellingen voor hoger onderwijs creatieve manieren bedenken om wat meer geld van studenten los te peuteren?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik hoor goed wat de heer Dibi zegt. Ik zou op grond van zijn woorden verwachten dat er fors zou worden geïnvesteerd in studenten in het hoger onderwijs als GroenLinks aan de macht zou zijn. In de tegenbegroting van GroenLinks wordt echter wel 1,3 mld. geïnvesteerd in onderwijs, maar vooral niet in het hoger onderwijs. Hoe verhoudt zich dat met dit verhaal van de heer Dibi?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Volgens mij geeft GroenLinks het meest van alle partijen uit aan onderwijs.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): GroenLinks geeft dat geld wel uit aan onderwijs, maar niet aan het hoger onderwijs of aan studenten in het hoger onderwijs.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Een deel van het geld dat wij hiervoor uittrekken, gaat naar het hoger onderwijs. Een deel van dit geld wordt in onze tegenbegroting opgebracht door een voorstel dat ooit ook door de fractie van de PvdA werd gesteund, namelijk de academicibelasting. Die zal uiteindelijk moeten leiden tot meer investeringen in het hoger onderwijs. Eerlijk gezegd vind ik het wat raar dat mevrouw Besselink mij nu aanvalt op onze uitgaven voor het hoger onderwijs. Zij vindt dat wij hiervoor niet genoeg geld uittrekken, terwijl GroenLinks hiervoor meer geld uittrekt dan de PvdA. Waarom heeft zij dan haar eigen minister in haar inbreng niet aangesproken op het feit dat hij nóg veel minder uitgeeft aan het hoger onderwijs?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): De heer Dibi weet de feiten leuk te verdraaien. Ik constateer dat hij enerzijds een pleidooi houdt om in studenten in het hoger onderwijs te investeren, terwijl GroenLinks dit in de eigen tegenbegroting zelf niet doet. Dat is mijn punt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): GroenLinks investeert in de tegenbegroting hierin meer dan de PvdA doet en dan het kabinet doet. Laten wij echter geen wedstrijd spelen wie het meest investeert in het hoger onderwijs, want wij moeten allemaal concluderen dat Nederland, gezien de OESO-ranglijsten, voor een dubbeltje op de eerste rij wil zitten. Nederland investeert heel weinig. Ik ben bang dat het feit dat de investeringen per student nóg minder worden dan zij waren in de periode van 2000 tot 2005, ertoe zal leiden dat instellingen voor hoger onderwijs geld van studenten zullen proberen los te peuteren. Een student is geen consument en een universiteit is geen bedrijf. Toch is dit wel de visie op het hoger onderwijs van de minister. In 2020 moet 26% van de mensen die tussen 25 en 44 jaar oud zijn, een hogere opleiding hebben afgerond. De minister lijkt deze doelstelling te willen behalen door studenten na het behalen van hun bachelorexamen de arbeidsmarkt op te jagen. Hij wil hogescholen en universiteiten afrekenen op basis van het aantal studenten en het aantal afgestudeerden. De fractie van GroenLinks verzet zich tegen het reduceren van het hoger onderwijs tot een fabriek waar wordt gewerkt met een lopende band en waar na drie jaar kant-en-klare producten voor de arbeidsmarkt uit moeten rollen. De VVD-fractie kan wel zeggen dat er alleen nog opleidingen moeten zijn die relevant zijn voor de arbeidsmarkt, maar de arbeidsmarkt verandert. Opleidingen die nu relevant zijn voor de arbeidsmarkt, zijn dit over vier jaar wellicht niet meer. In het verleden hebben bijvoorbeeld de ontwikkelingen op het gebied van ICT dit uitgewezen.

De beperkte visie van de minister vertaalt zich in de bekostiging, want kwantiteit is daarvoor veel meer een voorwaarde dan kwaliteit. Mijn fractie wil, net zoals de Onderwijsraad, dat de minister een bonus uitkeert aan opleidingen in het hoger onderwijs die beter presteren dan andere. Het vertraagde bekostigingssysteem kent te weinig prikkels voor het hoger onderwijs om extra te presteren. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie moet de extra kwaliteit van de opleidingen beoordelen. Ik hoor graag een reactie van de minister op dit punt.

Al sinds het aantreden van minister Plasterk, horen wij regelmatig uitspraken van hem over de bacheloropleiding die een afgeronde opleiding zou zijn. Het was

inderdaad de bedoeling om van deze opleiding een afgeronde opleiding te maken. Iedereen die hiervan een beetje verstand heeft, weet echter dat deze opleiding op dit moment verre van een afgeronde opleiding is. Zowel het hoger onderwijs als studenten en werkgevers ervaren een bacheloropleiding niet als een volwaardige opleiding voor de arbeidsmarkt. Als de minister volhardt in zijn overtuiging dat dit wel zo is, wil ik hem vragen hiernaar onderzoek te laten doen. Dit onderzoek moet leiden tot voorstellen om de bacheloropleiding te transformeren tot een volwaardige opleiding voor de arbeidsmarkt. Is de minister hiertoe bereid?

De fractie van GroenLinks maakt zich zorgen over het feit dat zo veel studenten afhaken tijdens hun studie. Bijna de helft doet na twee jaar niet meer dezelfde studie en bijna een kwart is helemaal gestopt. Dit heeft vele oorzaken. Zo stelt de onderwijsinspectie dat een intensievere en betere begeleiding van studenten nodig is. Studenten hebben het echter ook druk; te druk. Zij draaien werkweken van gemiddeld 45 uur. Voor een deel bestaat die werkweek uit betaalde arbeid, want van alleen de studiefinanciering kan geen student rondkomen. Het bestuurswerk en vrijwilligerswerk zijn bij deze 45 uur nog niet eens meegenomen. Wij nemen ons petje af voor studenten die hun studie combineren met bestuurs- of vrijwilligerswerk. Dat moet meer gestimuleerd worden. De ruimte is nu erg beperkt. Je hebt immers maar recht op vier jaar studiefinanciering. Ziet de minister dit probleem? Is hij bereid om met voorstellen te komen? Ik noem als voorbeeld een collegevrije periode, zoals het ISO voorstelt, en meer flexibiliteit voor studenten die opleidingen combineren met bestuurs- dan wel vrijwilligerswerk.

Ik ben zelf erg enthousiast over een project in Amsterdam, waarbij studenten aan de Vrije Universiteit gratis huisvesting aangeboden krijgen in een aantal achterstandswijken in ruil voor vrijwilligerswerk. Deze studenten geven huiswerkbegeleiding aan kinderen met een taalachterstand, mengen eenzijdig samengestelde wijken en doen aan vrijwilligerswerk. Dat zijn drie kabinetsdoelstellingen in één klap. Ik wil dat het kabinet stimuleert dat er meer van dergelijke projecten komen. Is de minister bereid om met de minister voor Wonen, Wijken en Integratie te bekijken of dit in deze kabinetsperiode kan plaatsvinden?

Dat brengt mij op de harde knip. De minister wil per se dat de studenten eerst hun bachelor hebben afgerond voordat zij mogen doorstromen naar de master. Het invoeren van de harde knip is bepaald geen stimulans voor studenten om extra tijd te spenderen aan nevenactiviteiten of een studie in het buitenland. Ik ben zelf voorstander van de halfzachte knip tegen de bachelordip. Eigenlijk vind ik dat opleidingen best zelf in overleg met studenten kunnen bepalen hoe zij dit vorm willen geven. Maar als de minister dan toch koste wat kost vanuit Den Haag wil opleggen wat er op dit gedetailleerde niveau in hogeronderwijsland moet gebeuren, dan dwingt een zorgvuldige invoering van de harde knip tot het beantwoorden van een aantal vragen. Ik loop ze snel langs.

- Heeft de master meerdere instroommomenten?
- Is de harde knip verenigbaar met kleine opleidingen?
- Is de hardheidsclausule van toepassing op alle instroommomenten?
- Worden studenten die in de bachelor naar het buitenland zijn gegaan, ook in de hardheidsclausule

opgenomen?

- Heeft de bachelor meerdere uitstroommomenten?
- Is er een vrijstelling voor de huidige studenten?
- Vindt er een evaluatie plaats na een nulmeting?
- Wat zijn de rechten van de medezeggenschapsraden?
- Is de communicatie naar de student op orde?
- Geven gelijke bachelors aan verschillende instellingen gelijke toegang tot masters in heel het hoger onderwijs?
- Wordt de internationale mobiliteit in de bachelor belemmerd?
- Biedt de bachelor goede toegang tot de arbeidsmarkt?
- Wat zijn de herkansingsmogelijkheden?

Kortom, wat zijn de gevolgen van de landelijke invoering van de harde knip? Is de minister bereid om hiernaar onderzoek te doen?

Net als de minister kan ik heel goed tellen. Zo heb ik gezien dat er een Kamerbrede wens bestaat om toch meer te kijken naar de gevolgen van de landelijke invoering van de landelijke knip dan de minister tot nu toe heeft toegezegd. Ik denk eerlijk gezegd dat hij daar ook niet omheen kan. Ik vind dat het niet eens nodig zou moeten zijn. Als hij echt voor zorgvuldige invoering is, zou hij uit zichzelf al moeten kijken naar alle gevolgen.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik vind het standpunt van GroenLinks niet helemaal te volgen. De heer Dibi zegt dat hij wel wat voordelen ziet in de harde knip. Een aantal studentenverenigingen is echter tegen. Dus is hij voor een "halfzachte". Hij geeft eigenlijk zelf al het antwoord op mijn vraag: is dat niet een beetje een halfzacht standpunt? Hij zegt dat er een meerderheid is. Hij komt niet met een alternatief voor die meerderheid. Ik vind het al met al behoorlijk halfzacht, omdat hij niet echt stelling neemt, en eigenlijk beide kanten wil sparen. Ik voel dat hij er eigenlijk voorstander van is, maar dan kan hij op het Plein niets meer tegen de studenten zeggen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De studenten zitten hier. Ik kan heel duidelijk tegen hen zeggen dat ik geen principieel tegenstander ben van de harde knip. Iedereen die een beetje verstand heeft van de bestaande situatie met de bachelor en de master, moet echter erkennen dat de harde knip in dit stadium niet op deze manier kan worden ingevoerd. Daarnaast vind ik dat een minister vanuit Den Haag niet op gedetailleerd niveau kan vastleggen wat er per opleiding moet plaatsvinden. Dat zou je aan de opleidingen zelf moeten overlaten.

De heer **Van der Ham** (D66): De heer Dibi zegt dat hij er niet principieel tegenstander van is. Dat is al winst. Andere partijen, die eveneens voorstander zijn van de harde knip, hebben ook gezegd dat wel naar een aantal uitvoeringsproblemen gekeken moet worden. Daarover heb ik de woordvoerders van de fracties van de VVD en de PVV al gehoord, en ik zal er zelf ook iets over zeggen. Dat is dus een "ja, mits". De heer Dibi zegt "nee, tenzij". Maar eigenlijk zitten wij dus heel dicht bij elkaar. De heer Dibi is een beetje verschillen tussen de partijen aan het zoeken die er niet echt zijn, zo valt op te maken als je goed luistert naar de inbreng van bijna alle partijen die hier zitten.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb goed geluisterd. Daarom heb ik tegen de minister gezegd: ik kan heel goed tellen. Ik hoop dat de minister dat ook kan. Eigenlijk

hebben alle partijen gezegd dat de harde knip niet per se iets is om principieel tegen te zijn – behalve de SP, maar dat standpunt deel ik niet – maar dan moet er wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Ik heb een lijstje gegeven met een aantal voorwaarden. Een aantal andere partijen heeft minder harde voorwaarden gesteld. Ik ben benieuwd naar de reactie van de minister en vind eigenlijk dat de heer Van der Ham mij hierop helemaal niet zou moeten interrumperen. Wij zijn het eigenlijk met elkaar eens.

De heer **Van der Ham** (D66): Inmiddels zijn wij het eens, inderdaad.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind eerder dat de heer Van der Ham verschillen zoekt die er niet zijn dan dat ik dit doe. Wij moeten samen optreden en de minister verleiden om beter te kijken naar de gevolgen van de landelijke invoering van de harde knip. Dit kabinet wil een leven lang leren, maar om studiefinanciering te ontvangen, mag je niet ouder zijn dan 30 jaar. De GroenLinksfractie vindt dat dit leeftijdsdiscriminatie is. Je hebt maar één keer recht op studiefinanciering, maar de overheid heeft zich er niet mee te bemoeien wanneer je studeert. Juist nu wij steeds langer moeten doorwerken, kan ook een studie op latere leeftijd heel waardevol zijn. Daarnaast is niet lang geleden gebleken dat universiteiten oudere studenten een hoger collegegeld mogen laten betalen. De universiteit Leiden brengt oudere studenten € 2035 aan collegegeld in rekening. Moet dit niet snel veranderen?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Het gaat mij erg ver om elke leeftijdsgrens leeftijdsdiscriminatie te noemen. Daar sla ik op aan. Hoe denkt de heer Dibi over de leerplicht? Moet die ook tot je 65ste gelden?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Niet elke leeftijdsgrens is leeftijdsdiscriminatie, maar wanneer je wilt dat mensen zo veel mogelijk toegang hebben tot het hoger onderwijs, kun je niet uitleggen waarom iemand van 21 jaar wel recht heeft op studiefinanciering en iemand van 31 jaar niet. Ik vind dat raar. Wij roepen constant "een leven lang leren". Dan moeten wij dit ook in beleid vormgeven. Ik vind dus dat er in dit geval een onterecht onderscheid wordt gemaakt op basis van leeftijd. Ik ben benieuwd hoe de minister hiernaar kijkt. De Commissie Gelijke Behandeling heeft hierover ook wel eens een uitspraak gedaan. Ik zuig het niet uit mijn duim. De heer Anker zegt dat hij het nooit eens is met de uitspraken van de Commissie Gelijke Behandeling. Ik ben het er ook niet altijd mee eens, maar soms wel.

Ik hoop dat de heer Anker niet meteen weer van zijn stoel valt. Een andere vorm van discriminatie betreft Iraanse studenten. Ik heb hierover al eerder schriftelijke vragen gesteld. Het is absurd dat in Nederland geboren en getogen kinderen van Iraanse ouders geen vrije studiekeuze hebben. Andere landen gaan ook niet over tot het nemen van dergelijke drastische maatregelen, waarom Nederland wel? Hoe kan deze minister met hart voor wetenschap toestaan dat de toegang tot kennis beperkt wordt op basis van iemands afkomst? Heeft het kabinet überhaupt minder discriminerende alternatieven overwogen? Is deze minister het met mij eens dat deze regeling de plank misslaat? De regeling is immers overinclusief. Ook Iraniërs die geen enkel gevaar

opleveren, worden erdoor getroffen. Verder is de regeling onderinclusief. Wie garandeert dat het Iraanse studenten zijn die informatie aan Iran doorspelen?

De heer **Bosma** (PVV): Als de heer Dibi aanwezig is, kan het woord discriminatie niet ver zijn. Ook dit vooroordeel wordt bevestigd. Is de heer Dibi ook in dit dossier niet weer een beetje halfzacht? Er ligt een resolutie van de Verenigde Naties, met nummer 1737. Deze minister voert de resolutie uit. GroenLinks staat altijd te brallen als het aankomt op Israël. Dan verwijst GroenLinks altijd naar de Verenigde Naties. Nou zeggen de Verenigde Naties eens iets zinnigs en wil de heer Dibi dit naast zich neerleggen. Waarom is hij vandaag zo halfzacht?

De heer **Dibi** (GroenLinks): GroenLinks hecht heel veel waarde aan internationale verdragen, ook aan uitspraken van de VN, maar wij zijn het natuurlijk niet op elk onderdeel eens. Wij zijn het eens met het standpunt ten aanzien van Israël, maar niet met het standpunt ten aanzien van deze Iraanse studenten. Ik vind trouwens wel dat de heer Bosma appels met peren vergelijkt. Moeten wij moslims nu ook uitsluiten bij pilotenopleidingen? Waarom sluiten wij Amerikaanse studenten niet uit van dit soort kernfysicaopleidingen? Amerika heeft toch een staat van dienst met kernwapens. Ik vind dit onderscheid raar. Ik wil van de minister, die ook wetenschapper is, weten of hij het met mij eens is dat kennis niet beperkt moet worden door dit soort bekrompen gedachten.

De heer **Bosma** (PVV): Ik had niet op een mooier antwoord kunnen hopen. Het is heel simpel: links op het politieke spectrum shopt men selectief in de uitspraken van de VN. Komt het je goed uit en ben je het ermee eens, dan ga je met een spandoek de straat op. Ben je het er niet mee eens, dan zeg je dat je het er niet mee eens bent.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb deze vraag volgens mij al beantwoord. Wij hechten heel veel waarde aan internationale mensenrechtenverdragen, maar dit betekent niet dat je het dan maar op elk onderdeel eens moet zijn met elke mensenrechtenorganisatie en met elke internationale organisatie.

Voorzitter. Uit tijdgebrek sluit ik mij aan bij de gestelde vragen over promovendi, studenten met een functiebeperking en het bindend studieadvies. Wat wil de minister doen om de positie van promovendi te versterken? Er is een Kamerbrede wens om in het hoger onderwijs meer aandacht te besteden aan studenten met een functiebeperking, bijvoorbeeld in het accreditatiekader. Wat zijn de ontwikkelingen op dit gebied? Heeft de minister al inzicht in de conclusies van het onderzoek naar het bindend studieadvies?

Ik heb weinig aandacht besteed aan onderzoek. Ik denk dat de vaste commissie voor onderwijs daarover een apart debat moet houden. Ik deel het punt van kritiek van de heer Zijlstra, dat het heel moeilijk is om alle stukken die vandaag op de agenda staan te reduceren tot tien minuten spreektijd.

Het is de hoogste tijd om de ranglijst te beklimmen van landen die echt investeren in de kwaliteit van het hoger onderwijs. De premier zei vorige week dat de kans groot is dat wij afstevenen op een recessie. Als dat zo is, moeten wij niet alleen de banken, maar juist ook het hoger onderwijs en onderzoek een kapitaalinjectie geven.

Anders is de volgende crisis de kenniscrisis. De banken zijn ten onder gegaan aan kortetermijndenken; laten wij die fout niet maken met het hoger onderwijs.

De **voorzitter**: Er is een interruptie aan uw adres van de heer Zijlstra.

De heer **Zijlstra** (VVD): Het is meer een correctie, voorzitter. De heer Dibi had het over moslims die niets mogen qua studie. Voordat wij verkeerde beelden krijgen, wil ik duidelijk maken dat het zich echter puur toespitst op Iraniërs. Ik weet niet of de heer Dibi de heer Khan kent, die met onze kennis het land uitwandelde? Dat is nu net wat wij willen voorkomen. Wat mijn fractie betreft, is dat een goede zaak.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Daar wil ik graag op ingaan, voorzitter. Ik had het niet over moslims. Ik vroeg mij af waarom je moslims dan ook niet uit zou sluiten bij pilotenopleidingen. De situatie is nu dat Iraanse studenten bij een aantal instellingen in een aantal kerngebieden in de masterfase of daarna uitgesloten worden van die kerngebieden. Dit gebeurt dus niet in de bachelorfase, maar pas daarna, als het iets specialistischer wordt. Ik vind het eerlijk gezegd nogal bekrompen en kortzichtig om te denken dat je met deze maatregel het doorspelen van informatie kunt tegenhouden. De kans is veel groter dat een niet-Iraniër die informatie gaat doorspelen of benaderd wordt om dat te doen, omdat dat minder verdacht is. Ons hoger onderwijs zou niet op deze manier moeten worden ingericht. Bovendien vind ik het ook gewoon discriminerend.

De **voorzitter**: Het lijkt mij verstandig dat wij doorgaan.

De heer **Zijlstra** (VVD): Ik zou toch graag nog een opmerking willen maken, voorzitter.

De **voorzitter**: En die is?

De heer **Zijlstra** (VVD): Ik vind het op zich verbazingwekkend dat waar elke keer vanuit de fractie van GroenLinks wordt geroepen dat wij niet moeten generaliseren over moslims, dit toch bijna een pleidooi van GroenLinks is om het dan maar breed toe te passen in plaats van alleen specifiek beleid op Iraniërs toe te passen. Dat wil de VVD-fractie niet.

Overigens wil ik de heer Bosma zeggen dat hij de fractie van GroenLinks verwijt dat zij selectief shopt, maar dat als hij even naar zijn eigen gedrag op moties over Israël kijkt, hij dat zelf ook doet.

De **voorzitter**: Dit lijkt mij een mooi moment om over te gaan naar de heer Anker. Ik heb een foutje gemaakt in de begrotingsvolgorde, waarvoor mijn excuses aan de heer Anker. Ook hij heeft een spreektijd van tien minuten.

De heer **Anker** (ChristenUnie): De heer Van Ham aan mijn rechterzijde wist natuurlijk helemaal niet meer waar hij aan toe was, voorzitter. Misschien dacht hij dat hij aan de beurt was.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik wilde net iets over Israël zeggen...

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Wij spreken

vandaag over het grootste goed: het hoger onderwijs en de wetenschap. Het hoger onderwijs is het brandpunt van intellectualiteit. Universiteiten en hogescholen laten zien wat de cultuur te bieden heeft op het gebied van kennis en onderzoek, opleidingsmogelijkheden en beroepstoerusting, wetenschappelijke bronnen en tradities, en intellectueel en geestelijk leiderschap. Ik heb drie kernwoorden bij hoger onderwijs: ambitie, innovatie en vooruitgang. Eerst een korte terugblik. Ikzelf mocht in mijn studie aan de UvA ook enkele vakken organisatiekunde volgen. Je zou denken dat de desbetreffende vakgroep, met zoveel expertise op dat gebied in huis, fantastisch georganiseerd zou zijn. Het tegendeel bleek waar. Als mijn docenten een negatief voorbeeld nodig hadden, werd dat met gemak in eigen huis gevonden. Gaat dit ook op voor het gehele hoger onderwijs?

Op de agenda vandaag staat een lange lijst brieven. Bij verschillende andere begrotingsbehandelingen die ik heb mogen doen, moest ik constateren dat "werk in uitvoering" een passend cliché bleek. Het hoger onderwijs lijkt echter nog te blijven hangen in "bezint eer gij begint." De ambitie is er, dat wil ik de minister nageven, maar innovatie en vooruitgang missen voorlopig nog enigszins. Ik hoop toch echt dat wij volgend jaar bij dit wetgevingsoverleg kunnen spreken over concrete resultaten.

Ik zal niet alle brieven bespreken die op de agenda staan. Er staan namelijk zestien kopjes op, maar bij sommige zaten er wel drie brieven onder. Ik beperk mij tot een aantal zaken. Allereerst kom ik dan op het punt van de bekostiging. Ik kan mij herinneren dat ik vorig jaar rond deze tijd uitsprak dat de fractie van de ChristenUnie de nadere uitwerking van het nieuwe bekostigingsstelsel met belangstelling tegemoet zag. Dat geldt nog steeds. Een aantal contouren is helderder geworden, maar het wetsvoorstel moet nog worden ingediend. De invoering van de wet is uitgesteld. Blijkbaar loopt er nog een aantal onderhandelingen. Wat is de inzet van de minister om de zaak los te trekken en de nieuwe deadline echt te halen? Simpel gezegd: reserveer desnoods een week op de hei, maar regel het. Het is niet goed dat dit proces zo lang gaat duren.

Ook wij worden ondertussen benaderd door instellingen en organisaties die hun zorgen uiten. Al die zaken hebben hun eigen dynamiek. Heel concreet vraag ik aandacht voor de bekostiging van kleinere instellingen, zoals kleine hbo's met een relatief hoge overhead. Hoe wordt daarmee omgegaan als de bekostiging voor een groot deel van de studentenaantallen gaat afhangen? Wij willen niet dat de kleinere instellingen gedwongen worden tot opschaling. Kan de minister garanderen dat dit niet het geval zal zijn bij de nieuwe wet voor de bekostiging?

Bij de discussies over de bekostiging van het hoger onderwijs spreken wij vaak over bekostiging op basis van kwaliteit. Dat is ook in een tweetal moties vastgelegd. Een daarvan is van de hand van de collega's Slob, Besselink en Zijlstra. Mijn fractie heeft begrip voor de reactie van de minister op het rapport van de commissie-Sorgdrager. Alleen belonen van excellente opleidingen kan ook averechts werken. Er zit soms meer kwaliteit achter de gang van de zes naar de zeven dan achter die van de negen naar de tien.

Toch is het mijn fractie nog niet helemaal duidelijk of het alternatief van de minister wel zoden aan de dijk zet. Dat

hangt vooral af van de prestaties die voor de prijs geleverd moeten worden. Een prijs voor kwaliteit die wij normaal achten kan het in ieder geval niet worden. Het geld moet een stimulans worden om een risico te nemen dat je anders niet zou nemen om een kwaliteitsslag te maken.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Sluit u zich aan bij mijn suggestie om experimenten te bevorderen in plaats van achteraf een prijs te geven?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik heb het afgelopen weekend ook in de pers over dat idee gelezen. Ik vind het wel een aardige gedachte. Wij zijn een beetje aan het zoeken naar de beste manier om die kwaliteitsimpuls te geven. Dat geldt ook voor de minister, want hij gaat nog overleggen met allerlei organisaties. Er moet overigens wel een keer een knoop worden doorgemaakt. Verschillende fracties hebben naar voren gebracht dat er dingen onderzocht moeten worden. Ik kan voorspellen dat ik ook iets zal noemen wat onderzocht moet worden. Er komt in ieder geval een stapel notities en uiteindelijk moeten er beslissingen worden genomen. Het heeft mijn voorkeur om in de diepte te investeren. Nieuwe initiatieven moeten worden beloond. Het is niet nodig dat men een prijs krijgt voor een goed computerlokaal. Wij mogen veronderstellen dat een opleiding dat laatste goed geregeld heeft.

Eind oktober ontvingen wij het evaluatierapport van de BaMa-structuur. Het rapport schetst een positief beeld van de snelheid en de wijze waarop de bachelor-masterstructuur in Nederland is doorgevoerd. Maar wij zijn er nog niet. In het rapport wordt een aantal aanbevelingen gedaan om tot een volwassen BaMa-structuur te komen. In reactie op het rapport heeft de minister aangegeven, de harde knip tussen bachelor en master per 1 september 2011 te willen invoeren. Daarin mag hij zich gesteund weten door mijn fractie. Met het invoeren van de harde knip wordt een volgende stap gezet op weg naar het volwassen worden van het BaMa-stelsel. Het invoeren van de harde knip draagt bij aan een betere erkenning van het Nederlandse hoger onderwijs in het buitenland. Daarnaast is het van belang dat alle studenten op het moment dat zij aan hun master beginnen, zich daar volledig op kunnen concentreren. Juist in de laatste fase is een groep van gelijkgestemde studenten belangrijk voor de intensiteit en kwaliteit van de opleiding.

Universiteiten moeten wel hun zaken op orde hebben, zoals het realiseren van meerdere instroommomenten. In de brief geeft de minister aan, hierover afspraken met de instellingen te willen maken. Inmiddels is er sprake van een jaar uitstel, maar is er echt zicht op de realisatie van meerdere instroommomenten? Welke afspraken zijn er gemaakt en op welke wijze houdt de minister de vinger aan de pols? Voor alle duidelijkheid: minister, laat het alstublieft bij de instellingen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik herinner de heer Anker aan de uitspraak van zijn collega Slob dat studenten die hun bacheloropleiding nog niet helemaal hebben afgerond toch alvast een begin moeten kunnen maken met de master. Daarmee kun je volgens hem vertraging in de studie zo veel mogelijk voorkomen. Niet te veel drempels, zei mijnheer Slob. Waarom is de heer Anker gedraaid en is hij u nu ineens voor de harde knip?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Volgens mij heeft de heer Slob zich niet tegen de harde knip uitgesproken, want dan had ik dat vast wel geweten. Zo lang zijn de lijnen niet bij ons. Ik wil het heel nuchter bekijken. U zet de harde knip wel heel erg hard aan. U doet alsof er na de bachelor een soort guillotine is. U maakt de knip veel scherper dan zij in werkelijkheid is. Wij zitten allang in een situatie waarin studenten een beetje creatief moeten omgaan met hun planning. De heer Van Dijk houdt dramatische verhalen over studievertraging als studenten een keer een bestuursjaar doen. Ik heb ook een bestuursjaar gedaan. Het heeft mij een jaar vertraging opgeleverd, maar ik had het voor geen goud willen missen. Ik wist ook waar ik aan begon. Volgens mij zijn studenten hierin veel volwassener geworden. Dat geldt ook voor de universiteiten. Zij weten precies wat er aan de hand is. Er kan best overeenstemming worden bereikt. Ik voel veel meer voor een soort discretionaire bevoegdheid. Men moet er met elkaar zien uit te komen. Het uitgangspunt blijft echter dat je niet aan je master begint voordat je je bachelor af hebt.

De brief over internationalisering is prima. Wij zijn tevreden over de aandacht voor dit punt, maar hoger onderwijs heeft zeker in zijn internationale context veel raakvlakken met andere terreinen. Mijn fractie heeft gevraagd om in de brief ook aandacht te besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Het collegegeld gaat voor veel studenten van buiten de EER omhoog. De minister heeft daar kort op gereageerd. Hij ondersteunt het initiatief van Nuffic om tot een "mind fund" te komen. Wij hadden meer verwacht. Ontwikkelingssamenwerking heeft ons hart; dat moge bekend zijn. De combinatie met het hoger onderwijs is juist zo boeiend omdat er heel veel wederzijdse winst te behalen is. Met ontwikkelingssamenwerking investeren wij ook in het internationale karakter van ons hoger onderwijs, bijvoorbeeld door internationale stages en onderzoek en door de uitwisseling van studenten. Voor universiteiten is het van belang om duurzame relaties te hebben met buitenlandse universiteiten, zeker in die landen waar de wetenschappelijke uitdagingen waarschijnlijk voor het oprapen liggen. In gesprekken die wij met verschillende organisaties hebben gevoerd, ging ook voor ons een wereld open. Er ligt een wereld aan kansen, maar ook aan dilemma's die om een oplossing vragen. Er zijn verbanden te leggen tussen de inspanningen van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en OCW. Voor ons is duidelijk geworden dat voor een daadwerkelijke, stevige internationale positie in onderwijs en onderzoek meer nodig is dan alleen een actie van OCW. Het vraagt om een kabinetbrede aanpak. Ontwikkelingssamenwerking en EZ moeten er in ieder geval bij betrokken worden. Wij vragen de minister om zo'n aanpak te initiëren. Eventueel leg ik dit in een Kameruitspraak vast. Wij zijn teleurgesteld in de beperkte mogelijkheden voor studenten uit ontwikkelingslanden. De drempels voor niet EER-studenten zijn verhoogd doordat instellingen instellingscollegegeld mogen vragen. De kennisbeurzen die daartegenover zouden staan, zijn niet van de grond gekomen. Studenten uit armere landen zijn hier de dupe van. Het lijkt de omgekeerde wereld. Juist van mensen uit ontwikkelingsgebieden mogen wij heel hoge collegegelden gaan vragen. Ten behoeve van een evenwichtige kennisopbouw op de Nederlandse universiteiten en voor vorming van het maatschappelijk kader in ontwikkelingslanden is het van belang dat

studenten uit ontwikkelingslanden in staat worden gesteld hier te studeren. Deze studenten dragen ook bij aan de door de minister zo gewenste internationale classroom. De minister laat het initiatief aan de Nuffic en de banken. Wij vragen de minister om de ontwikkeling van het "mind fund" zelf ter hand te nemen. Wat ons betreft wordt het echt een fonds gericht op ontwikkeling. Als wij analoog aan het Huygens scholarship een naam aan het fonds moeten verbinden, doe ik de aanbeveling om de naam van Egbert Schuurman eraan te koppelen. Hij is al 25 jaar senator en heeft veel betekend voor het denken over ontwikkelingssamenwerking, zowel in wetenschap als in politiek. Het is tekenend dat wij het Huygens scholarship hebben dat puur op excellentie gericht is. Het zou echt bij ons passen om ook studenten hierheen te halen die het hard nodig hebben uit landen die het hard nodig hebben.

Ik kom op het onderwerp studiekeuze en schooluitval. Met een relatief kleine investering vroeg in de schoolloopbaan kunnen hoge kosten als gevolg van schooluitval worden voorkomen. De sectoroverstijgende aanval op schooluitval heeft de volle steun van mijn fractie. Wij maken wel een opmerking over de studiekeuze-informatie. Uit onderzoek blijkt dat bij de profielkeuze en de keuze voor vervolgoopleidingen van leerlingen in het voortgezet onderwijs weinig aandacht wordt besteed aan informatie over de arbeidsmarkt. Meer inzicht in wat leerlingen later in de beroepsuitoefening kunnen verwachten, zal hun keuzeprocess aanzienlijk verbeteren. Bij de behandeling van de begroting van EZ is een motie van de ChristenUnie aangenomen waarin de regering wordt verzocht, de mogelijkheden te onderzoeken om een arbeidsmarktadvies onderdeel te laten zijn van reguliere studieadviezen. Ik ga ervan uit dat de minister de uitvoering van deze motie samen met zijn collega van EZ voortvarend ter hand zal nemen.

Wij steunen de oplossing om de invoering van een glijdende schaal met betrekking tot de bijverdiengrens financieel neutraal te kunnen uitvoeren. De terugbetaalregeling is aangepast naar aanleiding van de vragen die onder andere de ChristenUniefractie heeft gesteld in het overleg over de voortgang van de strategische agenda voor het hoger onderwijs, onderzoek- en wetenschapsbeleid. Nu resteert een voorstel waarmee de terugbetalingsvoorwaarden bij studieleningen soepeler en flexibeler worden gemaakt. De duidelijkheid hierover moet leenangst wegnemen. Onze bezwaren zijn met dit nieuwe voorstel weggenomen. Ik wil dat duidelijk zeggen, omdat wij in het begin wel heel erg kritisch waren.

Bij de stukken zit een brief over de imamopleidingen. Wij zijn nooit zo heel erg dol geweest op de manier waarop de imamopleidingen in Nederland zijn gestart, omdat daarachter toch een beetje het idee zat: wij willen graag de islam-light in Nederland en de gematigde islam stimuleren, dus wij willen onze eigen imamopleidingen. Er zit vast nog wel wat meer achter en het is ook helemaal niet verkeerd om zo'n soort theologische opleiding te hebben, maar het is wel heel opvallend dat wij op dit moment echt aan het opleiden zijn voor de overheid. Dat blijkt ook uit de brief. Wij hebben onze eigen opleiding en onze eigen markt gecreëerd. Er wordt druk overlegd met allerlei islamitische organisaties over de kerkelijke vraag. Hoe gaan wij hiermee verder op het moment dat blijkt dat die kerkelijke vraag niet van de grond komt?

De heer **Zijlstra** (VVD): Deelt de ChristenUnie de mening van de VVD dat Nederland, aangezien wij die opleiding hier hebben, de instroom van imams uit het buitenland zou moeten stopzetten als straks de uitstroom op gang komt en mensen ook buiten de overheid aan het werk kunnen? Die imams uit het buitenland zijn dan niet meer nodig, omdat wij binnenlands aanbod hebben.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Nee, ik deel die mening niet. Het gaat fundamenteel over de scheiding van kerk en staat. Als kerken behoefte hebben aan geestelijk bedienaren, zoals wij hen in het modern migratiebeleid noemen, kunnen die bedienaren soms uit het buitenland komen. Sterker nog, ik ben zelf lid van een internationale kerk waarin bar veel Amerikanen voorgaan. Dat soort dingen gebeurt gewoon en volgens mij is dat ook heel erg goed. Ik zou die mogelijkheid dus graag willen openhouden. Ik kan mij de gedachte achter deze imamopleidingen wel voorstellen: laten wij op zijn minst een aanbod naast het buitenlandse aanbod hebben. Op dit moment wordt daar echter nog heel weinig gebruik van gemaakt.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Voor D66 is het innovatiebeleid nauw verbonden met onderwijs, wetenschap en ondernemen. Een ambitieuze agenda voor onderwijs en innovatie is van groot belang, maar heel vaak blijft het toch bij los zand. Goede bedoelingen gaan ten onder aan concurrerende deelbelangen. Ook de agenda van vandaag bevat daarvan veel voorbeelden. Om het verband tussen onze kenniseconomie en onderwijs te versterken, heb ik in ieder geval een amendement ingediend dat pleit voor de oprichting van zes hbo-masters voor de sleutelgebieden van het Innovatieplatform. Dat moet ervoor zorgen de sterkste onderdelen van onze economie voldoende houvast te geven en het moet zorgen voor een permanente beschikbaarheid van voldoende hoogopgeleide professionals. Dit zal hogescholen aansporen, hun initiatieven te bundelen.

Het Innovatieplatform wijst ook nog op een zevende sleutelgebied waarvoor ik graag aandacht wil vragen, namelijk Den Haag als hoofdstad van het internationaal recht. Eerder pleitte D66 al voor meer aandacht voor de mensenrechten in het onderwijs. Ook hier komen dus meerdere agenda's samen. Wat is de reactie van de minister op het standpunt van het Platform mensenrechteneducatie dat Nederland zijn internationale verplichtingen op dat gebied niet nakomt?

De kwaliteit van ons onderwijs is de brandstof van onze kenniseconomie, en de diversificatie is nodig om die kwaliteit te verbeteren. Het rapport van de commissie-Sorgdrager heeft daarvoor een aantal mogelijkheden aangedragen. Met extra geld kunnen wij extra kwaliteit bekostigen. Maak de extra kwaliteitseisen helder en laat de NVAO hierop toetsen, zonder nieuwe bureaucratie voor de scholen. Een pilot kan helder maken of het systeem werkt. Natuurlijk zijn er ook bezwaren van het veld, die van belang zijn. Het is dus niet meer dan terecht dat de minister daarmee rekening houdt. Maar het invoeren van prijzen kan toch niet echt een serieus alternatief worden genoemd. Ik sluit mij aan bij wat de CDA-fractie daarover heeft gezegd. Het is misschien interessanter om het juist om te keren en het geld in het begin in te zetten. Waarom durft de minister niet samen met het veld de pilot aan te gaan?

Het is goed dat door de uitlatingen van de voorzitter van het college van bestuur van de UvA de discussie over de bekostiging van kwalitatief onderwijs is gestart. Wij willen studenten geen ambitietaks opleggen. Stimuleer studenten juist het beste uit zichzelf te halen. Ambitieuze studenten moeten juist extra vakken kunnen volgen en excellente studenten een topstudie. Ook wij zien echter dat universiteiten steeds meer studenten moeten bedienen met steeds minder middelen. Als de school of universiteit bewijst extra kwaliteit te leveren, moet daar extra geld tegenover staan. De student moet voor extra kwaliteit kunnen kiezen en dat mag nooit afhankelijk worden van de financiële situatie thuis. Die studenten moeten een extra lening kunnen krijgen of via commerciële beurzen in staat worden gesteld voor die kwaliteit te kiezen. Wat wil de minister op dat punt?

De invoering van de harde knip lijkt een echte maatregel van de minister. De cijfermatige onderbouwing waaruit blijkt dat die ook echt gaat werken, hebben wij eigenlijk niet. Wij hebben geen idee hoeveel studenten straks wel zullen kiezen voor een masteropleiding aan een andere universiteit. Ik vraag mij af hoe effectief de maatregel daadwerkelijk is. De groep studenten die na drie jaar de eigen studentenstad wil verlaten, is heel klein, meen ik. Waarom wil de minister zo'n onderzoek niet toezeggen? De harde knip op zichzelf lijkt D66 een goed idee, voor zover wij dat nu kunnen beoordelen. Anderen hebben het al gezegd: in andere landen is het ook heel normaal dat je het vwo moet hebben afgerond als je naar de universiteit gaat. Wij hebben echter wel een aantal vragen op dat punt en stellen daarom een aantal heldere voorwaarden aan een harde knip. Universiteiten moeten kunnen blijven bepalen wie in aanmerking komt voor de wettelijk vastgestelde uitzondering. Iedere opleiding moet zo veel mogelijk instroommomenten en herkansingsmomenten creëren, bijvoorbeeld ook tijdens vakanties. Iedere instelling moet absolute helderheid geven over de vereisten voor toelating tot een masteropleiding, die zijn gebaseerd op competenties en bijvoorbeeld niet op een boekenlijst. Wil de minister wel dat zo veel mogelijk studenten een wo-masteropleiding gaan volgen? In zijn antwoorden op de schriftelijke vragen blijft hij daar een beetje vaag over. Het een en ander kan ook worden opgevat als een bewustwordingsmoment om uiteindelijk geen masteropleiding te gaan volgen. Daar wil ik graag helderheid over.

De internationaliseringsagenda is op zichzelf heel goed. Wat het kabinet daar echter voor uittrekt, namelijk 19 mln. voor vijf jaar, is wel heel beperkt. Kan die agenda wel voor dat bedrag worden uitgevoerd? Waarop kunnen wij de minister afrekenen? Waarom wordt het niet wat kabinetsbreder gedragen? De financiering van dit onderdeel kan bijvoorbeeld ook uitstekend bij het ministerie van EZ worden ondergebracht of misschien kan daar wat extra geld vandaan komen. Ik begrijp ook dat scholen en universiteiten het lastig vinden om goede huisvesting te bieden aan buitenlandse studenten. Maar waarom staat dit punt dan niet hoog op de agenda van bijvoorbeeld de minister van VROM? Deze studenten krijgen geen huursubsidie. Waarom heeft de minister van SZW zich niet daarvoor ingespannen? Ook de samenwerking met de IND blijkt lastig.

Bovendien prijst Nederland zichzelf uit de internationale onderwijsmarkt met een enorme "fee" voor studenten die naar ons land willen komen voor een studie. Als de minister hier niet verder op ingaat, zal ik in de tweede

termijn een motie indienen waarin wordt verzocht om een flexibeler "fee" in te voeren, die afhankelijk is van de verblijfsduur van studenten. Heeft de minister ook wel eens gedacht over ons hoger onderwijs en de combinatie van werken en leren als een exportproduct? In Amerika – je kunt er niet alles van overnemen – zie je een hoog percentage buitenlandse studenten. Daar kunnen wij in Nederland wel degelijk een goed voorbeeld aan nemen. De minister heeft overleg gevoerd met studenten, onder andere over de bijverdiengrens. De oplossing die daaruit is gekomen, steunen wij. Graag krijg ik van de minister echter meer informatie over het terugbetalen. Wie zijn de studenten die niet binnen de termijn hun schulden kunnen afbetalen? Wat is hun achtergrond? Hebben zij hun studie niet afgerond? Verdienen zij te weinig na hun studie? Om hoeveel geld gaat het precies?

Van de studentenorganisatie hebben wij ook een ander interessant voorstel ontvangen over het collegegeldvrij besturen. Het is goed dat studenten zich breder ontwikkelen tijdens hun studie. Als een student alleen collegegeld betaalt om ingeschreven te blijven in ruil voor een bestuursbeurs en ov-jaarkaart, dan wordt daardoor weer zinloos geld heen en weer geschoven. Daarbij is natuurlijk wel de voorwaarde dat een student tijdens zijn collegegeldvrije bestuurstijd ook onderwijsrechten heeft. Graag had ik op dat punt een toezegging. Over het FES hebben wij al gesproken in een AO over innovatie. De informatie over de systematiek voor de verdeling van de middelen van het FES voor R&D en het verbeteren en transparanter maken daarvan, blijft nog een beetje vaag. Wij hebben daarover nog geen concrete informatie van het kabinet. Die willen wij graag hebben. Dit is een ongelooflijk belangrijk onderdeel van het hogeronderwijsbeleid en het wetenschaps- en innovatiebeleid. Misschien heeft de minister daar nu meer over te vertellen dan bij het AO vorige week.

Dan kom ik op het kunstonderwijs. Dat valt ook mooi samen met een ander onderdeel van zijn portefeuille. Er zijn heel veel opleidingen met allemaal verschillende invalshoeken. Er gaan veel buitenlanders naar het kunstonderwijs. De dansacademies leveren bijvoorbeeld veel dansers van hoog niveau af. Bij hoogwaardige dansinstellingen zien wij echter bijna alleen maar buitenlanders en nauwelijks Nederlanders. Hoe komt dat precies? Hoe wil het kabinet dat verbeteren? Neemt het kabinet de Nederlandse kunstopleidingen onder de loep, waarbij niet alleen wordt gelet op kwaliteit maar ook op kwantiteit? Er zijn er immers op dit moment wel heel veel. Moet daar niet wat aan gaan gebeuren?

Voorzitter. Bij mij is een vraag opgekomen na het werkbezoek in Amerika over de leerstoelen in het buitenland, onder andere in New York en Berkeley. Ik heb de indruk dat van die leerstoelen weinig gebruik wordt gemaakt. Wat gaat de minister daaraan doen?

Ik heb ook een opmerking aan het adres van de heer Bosma van de PVV. Hij had het over steenkolenengels. De fractie van D66 is sterk voor tweetaligheid van het onderwijs. Daarom ben ik blij dat de heer Bosma zich keert tegen steenkolenengels. Dat is de eerste milieuvriendelijke bijdrage die hij in de Tweede Kamer heeft gehouden.

Tot slot nog een opmerking over de minister. Er wordt gezegd dat hij zich niet genoeg bezighoudt met het hoger onderwijs. Ik begrijp dat eigenlijk wel. Hij komt eruit voort. Dan is het een beetje alsof je een nieuwe student bent die zich afzet tegen het ouderlijk huis. Het

ouderlijk huis van de minister was natuurlijk de wetenschap. Nu heeft hij twee jaar een beetje kunnen brassen, brallen en proosten op de koningin. Dat doe je als feut. Maar nu gewoon echt aan het werk! Wij hopen dat daar het komend jaar mooie dingen uit voortkomen.

De heer **Bosma** (PVV): Er is veel gesproken over een zesjescultuur. Dan voelt een partij als D66 zich natuurlijk heel erg aangesproken, wat wil je met zo'n naam. Ik wil nog even duidelijk hebben dat wij als PVV tegen steenkolenengels zijn, maar dat wij heel erg voor "kernenergie-engels" zijn.

De **voorzitter**: Dank u zeer. Dan tot slot in de eerste termijn van de Kamer onze nestor, de heer Van der Vlies namens de fractie van de SGP.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dank u wel, voorzitter. Nog ruim een jaar rest ons tot het moment waarop de doelstellingen van het Verdrag van Bologna gerealiseerd moeten zijn en dat is te merken. De evaluatie van het bachelor-mastersysteem is in volle gang en de internationaliseringsagenda is binnen. De internationale aantrekkingskracht van het Nederlandse onderwijs is een belangrijk punt. Wat mij betreft organiseren wij die op de wijze zoals dat in de dertiende eeuw al ging in Bologna: uit alle hoeken van Europa kwamen studenten naar Bologna voor de rechtsgeleerde Accursius. Hoge standaarden en topdocenten zijn het recept voor een sterke positie. Excellent moet ook werkelijk excellent zijn. Wie hoge ambities koestert en deze zelfs wil verhogen, zal voldoende middelen beschikbaar moeten stellen om dit niveau waar te kunnen maken. Een verhoging van het ambitieniveau zonder een bijpassende stijging van middelen zet geen zoden aan de dijk. Bij het Nederlandse investeringsniveau in hoger onderwijs en onderzoek worden regelmatig vraagtekens geplaatst, ook in internationaal vergelijk. Het is goed om de relatie tussen ambitie en bekostiging eens grondig onder de loep te nemen. De bekostiging van de universiteiten is altijd een kritiekpunt. Mijn fractie had flinke bedenkingen tegen de verplaatsing van een deel van de eerste naar de tweede geldstroom. Ten gevolge van deze bezuiniging zijn, zoals ik begrijp, momenteel al reorganisaties op touw gezet, met soms niet echt fraaie resultaten. Denk eens aan Leiden, waar theologie nu onder geesteswetenschappen wordt gebracht.

Mijn fractie pleit voor een stevige eerste geldstroom, omdat deze voor de continuïteit en kwaliteit van onderwijs en onderzoek onontbeerlijk is. Recent was van de zijde van de VSNU het signaal te horen dat de begroting voor 2009 een daling van onderwijsuitgaven per student laat zien. Er dreigt een wig in de bekostiging te ontstaan, zo wordt beredeneerd. Belangrijkste oorzaak hiervan is de ontwikkeling dat studenten steeds sneller zijn gaan studeren. Daar is natuurlijk op zichzelf niets mis mee, als de kwaliteit maar behouden blijft. Maar die wig is wel een probleem of kan het worden. Hoe gaat de minister dat voorkomen?

Mijn fractie erkent met de minister de risico's van de koppeling van kwaliteit aan bekostiging. Die koppeling kan bij de beoordeling van opleidingen tot perverse prikkels leiden. Desondanks vindt mijn fractie een strikte en heldere afbakening van het oordeel "excellent" voor opleidingen van groot belang. Er mag natuurlijk ook geen inflatie optreden. Bij een versoepeling van criteria

daalt al gauw de waarde van een excellent traject. Hoe wil de minister dit gevaar voldoende bestrijden? Is hij bereid, een tandje bij te zetten als het gaat om excellente en selectieve opleidingen? Ik verwijs naar antwoord 15 bij de BaMa.

Het voorstel voor de nieuwe bekostigingssystematiek heeft de Kamer nog niet bereikt. Er wordt een jaar extra genomen. Toch wil ik vanaf deze plaats alvast een schot voor de boeg lossen. De positie van kleinere hogescholen – ik hoorde daar gelukkig ook enkele collega's over – mag binnen deze nieuwe bekostigingssystematiek niet in de verdrinking komen. In het veld van de hogescholen stuit ik op de zorg dat aan het rendement van kleinere hogescholen in de nieuwe systematiek niet voldoende aandacht zou worden besteed. Variëteit in het aanbod van hogescholen is van wezenlijk belang, zeker ook voor de kwaliteit. Ik hoop dat de minister daarbij de wacht wil betrekken.

De implementatie van de bachelor-masterstructuur is vlot verlopen. Het is goed dat de herkenning van Nederlandse opleidingen in het buitenland hierdoor is vergroot. Wel heeft ook mijn fractie enkele vragen over de voorgestelde aanpassing van het systeem. Uiteraard is een weloverwogen keuze voor de master een belangrijke doelstelling. Volgens de minister zal de harde knip dit keuzemoment versterken.

Uit de Studentenmonitor blijkt echter dat 90% van de studenten de master kiest op grond van inhoudelijke interesse. Wat is dan eigenlijk het probleem? Mijn fractie vermoedt dat een gebrek aan substantieel kwaliteitsverschil tussen opleidingen een belangrijke oorzaak is voor de beperkte binnenlandse mobiliteit. Waarop baseert de minister zijn afwijzende reactie op deze stelling, vervat in vraag 28 en het daarbij gegeven antwoord?

Voor mijn fractie is helder dat een zwaarder accent op excellentie de mobiliteit van studenten kan vergroten. Het uitgangspunt van de harde knip is sympathiek, maar het voorstel heeft nog wel rigide kanten. Vrijwel elke uitzondering lijkt te worden uitgesloten. Wat te doen met een student die de datum 1 september net niet haalt en die geen bijzondere omstandigheden kan aanvoeren? Moet hij dan een jaar hangen of niet? Hoe werkt dat? Waar ligt de discretionaire bevoegdheid? Ik sluit mij aan bij de vragen die de collega's hebben gesteld over meer momenten voor herkansingen en instroom. Eventueel moeten vakken worden aangewezen die voor de master meer of minder relevant zijn, maar niet relevant is natuurlijk wat al te expliciet. Deze vragen moeten bevredigend worden beantwoord voordat wij hier definitief op insteken, maar de gedachte is volgens ons op zichzelf niet verkeerd.

De door de minister voorgestelde versoepeling van de harde knip voor bestuurswerk kan al gauw te ruim uitpakken, aangezien er ook al een financiële tegemoetkoming bij hoort. Wij moeten wel een verschil weten te rechtvaardigen tussen studenten die geen bestuurswerk kunnen of willen verrichten, en degenen die dat wel doen. In een verder verleden dan sommige van de hier aanwezige collega's heb ik de ervaring opgedaan dat er heel veel vormende kanten aan zitten. Dat hoeft niemand mij te verduidelijken, want dat heb ik aan den lijve ondervonden en daar heb ik met veel genoeg herinneringen aan.

De bestrijding van de uitval onder studenten is een terecht punt. Wij moeten studenten zo veel mogelijk

helpen om de goede studiekeuze te maken. Het is de vraag of rendementsafspraken hiervoor uitkomst bieden. Het maken van een keuze blijft op deze leeftijd altijd nog een lastige aangelegenheid. De minister citeert niet voor niets de ontwikkelingspsychologie. Het vele goede dat al wordt gedaan, moet worden gecontinueerd en zo nodig gestimuleerd, maar naar mijn mening verdient vooral het tegengaan van rooskleurige informatie over studies extra aandacht. Er is wel autonomie van instellingen, maar er kan best eens met bepaalde instellingen worden gesproken om ze kritisch in de ogen te kijken. Ook voor die instellingen zelf zou dat winst zijn. Het gaat om een goed, prudent evenwicht tussen een wervend karakter van de informatie, maar ook een stukje eerlijke, realistische beschrijving.

Bij de behandeling van het rapport-Dijsselbloem heb ik aandacht gevraagd voor de positie van de leerstoelen onderwijsrecht. De minister zegde toe daarover in contact te treden met de desbetreffende universiteiten. Mijn simpele vraag is wat het resultaat is van die gesprekken.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn van de Kamer. Ik schors de vergadering tot 14.15 en dan zal de minister beginnen met zijn beantwoording in eerste termijn. Ik wens u allen smakelijk eten en in de Kamer is 14;15 uur ook echt 14.15 uur. Wij zijn hier niet op een universiteit, dus wij gaan gewoon beginnen.

De vergadering wordt van 13.36 uur tot 14.15 uur geschorst.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Ik constateer dat de helft van de mensen aan wie ik het antwoord ga geven, nog niet aanwezig is.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Het belangrijkste deel is toch aanwezig?

Minister **Plasterk**: Mijn eigen partij is er. Wat wil een mens meer? Ik zie echter dat de Van Dijkjes net binnen komen, dus ik kan beginnen.

Voorzitter. Ik stel voor om een paar grotere onderwerpen waar diverse leden over gesproken hebben, eerst aan de orde te stellen. Vervolgens loop ik de andere punten per spreker langs. Na het laatste wetgevingsoverleg dat wij hadden over de media, bereikten mij klachten over het feit dat ik altijd aan dezelfde kant begin met het beantwoorden van de vragen. Omdat je aan het einde steeds sneller gaat, krijgen altijd dezelfde sprekers meer aandacht dan de andere. Ik zal daarom de volgorde nu omkeren. Ik begin dus met de heer Van der Vlies.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Eindelijk gerechtigheid!

Minister **Plasterk**: De laatsten zullen de eersten zijn. Ik begin zoals gezegd met een paar grotere onderwerpen, ten eerste het onderwerp waarvoor hier vanochtend een demonstratie op het Plein was. Ik heb mij met enige moeite door de massa heen geslagen, maar ik vond het goed om het gesprek daar aan te gaan. Ik heb in de tent met mensen over dit onderwerp gesproken, eerst bij de SP en vervolgens bij de studentenorganisaties. Ik constateer allereerst dat een grote Kamermeerderheid het principe ondersteunt. Dit principe is een uitvloeisel

van het bachelor-mastersysteem dat Europabreed is ingevoerd. De bedoeling van dit systeem is dat er een examen wordt afgelegd na de bachelor en dat deze toegang geeft tot het volgende studieonderdeel, de master. De harde knip is in heel Europa overal ingevoerd. Ook in Nederland is deze inmiddels ingevoerd bij de universiteiten in Amsterdam, Utrecht, Leiden en Rotterdam. Dat is gebeurd in goed overleg met de studentenorganisaties. Er zijn afspraken gemaakt over een aantal maatregelen om te voorkomen dat dit systeem leidt tot ongewenste consequenties. Vervolgens is de vraag of wij dit systeem over de hele linie moeten invoeren. Ik ben het eens met iedereen die zegt dat dit zo veel mogelijk aan de instellingen moet worden overgelaten, maar dit is nu juist een systeem-eigenschap. Die eigenschap heeft als bedoeling dat iemand ergens het bachelorexamen haalt en daarna bedenkt of hij daar of elders door wil gaan. Ik kan mij voorstellen dat instellingen die zich bezorgd maken of studenten misschien van het keuzemoment gebruik zullen maken om naar elders te wandelen, de neiging zullen hebben om te zeggen: begin maar lekker aan je master, die bachelor komt wel. Daarmee bind je immers mensen. Alleen denk ik dat het voor een instelling een onterechte zorg moet zijn dat mensen weg zouden lopen. Laten wij nu gewoon op systeemniveau vaststellen dat het goed is dat men, als het bachelorexamen is gehaald, kan bedenken of men daar door wil gaan of misschien bij de Universiteit van Maastricht, omdat de opleiding voor een bepaald vak daar veel beter is. Instellingen zouden daar geen zorgen over moeten hebben. Als instellingen deze zorgen wel hebben, dan moeten zij nog beter onderwijs geven, omdat studenten daardoor bij dezelfde instelling kunnen blijven. Ik proef soms een zekere zorg bij de universiteiten die hun instroom aan regionale binding ontlenen, bijvoorbeeld in het Noorden of vanuit Brabant naar Nijmegen. Daar denkt men misschien dat jongeren op hun twintigste een andere keuze zullen maken dan op hun zeventiende en dat zij dan die universiteiten wellicht links laten liggen. Iets meer zelfverzekerdheid zou op haar plaats zijn. Laat mensen gewoon vol kiezen op het moment zelf. In de schriftelijke beantwoording heb ik al aangegeven dat het mij prima lijkt om de invoering hiervan een jaar uit te stellen. Dat geeft ons respijt. Ik stel voor dat ik over pakweg twee maanden met een voorstel kom na overleg met de koepels, studentenorganisaties en de VSNU. Ik zal ervoor zorgen dat in dat voorstel een aantal van de door de leden aangegeven randvoorwaarden worden opgenomen. Ik denk bijvoorbeeld dat een beroep moet kunnen worden gedaan op bijzondere omstandigheden, zoals ziekte, handicap, zwangerschap, familieomstandigheden of lidmaatschap van besturen. Ik wil nog overleg voeren met de studenten over wat precies op deze lijst thuishoort. Er moeten heldere toelatingseisen zijn voor de master. Daar is al eerder om gevraagd. Daar mag echt geen discussie over zijn. Het moet helder zijn wat je moet weten om erin te komen. Over herkansingsmomenten moeten goede afspraken worden gemaakt. Daar waar mogelijk moeten meerdere instroommomenten worden geboden. Enkele leden vroegen of er geen clementie kan zijn voor de student die één of twee studiepunten mist. Dat overleg wil ik wel precies voeren. Ik ben het eens met alle sprekers die hebben gezegd dat je zo'n knip gewoon moet maken. Mensen zien dat aankomen en

moeten in principe hun examen halen. Als je weet dat je in september aan je master wilt beginnen en er geen bijzondere omstandigheden zijn, moet je in de zomer de laatste punten binnenhalen. In het buitenland en bij de universiteiten in Nederland waar dit systeem geldt, is de ervaring dat het niet tot vertraging leidt. Je hebt immers gedragseffecten. Mensen zien het aankomen, anticiperen erop en houden er rekening mee. Ik vraag de leden nu niet om akkoord te gaan met die harde knip. Over een maand of twee stuur ik de Kamer een brief waarin ik verslag doe van het overleg met de studentenorganisaties en de VSNU. Dat zal vergezeld zijn van een besluit van mij. Als de Kamer daartoe aanleiding ziet, kunnen wij daar dan over in gesprek gaan.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik ben blij dat de minister de harde knip wil invoeren. Hij geeft zelf aan dat er wat randvoorwaarden zijn. Dat is prima, maar hoe ziet hij dat voor zich? Gaat hij daarover in overleg met de VSNU of wil hij dat wettelijk bepalen? Dat laatste heeft niet mijn voorkeur, want dan krijgen wij over elke bepaling uitgebreide debatten en zal in de praktijk blijken dat elke aparte bepaling haar problemen en grensproblematiek heeft.

Minister **Plasterk**: Ik ga in overleg met de VSNU. Omdat wij die harde knip op systeemniveau invoeren, is het wel verstandig om helder te hebben wat erin komt te staan. Het zou mijn voorkeur hebben om dat wettelijk te bepalen, maar dat wil ik onderdeel van het overleg maken. Misschien willen sommigen inderdaad wel een discretionaire bevoegdheid. Ik wil wel weten wat het onderwerp van die bevoegdheid zou zijn. Als dat voldoende beperkt is zodat het de helderheid niet aantast, kan de invulling daarvan aan de instellingen worden overgelaten.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vond het argument om toch over te gaan tot landelijke invoering niet overtuigend. Kan de minister nog een keer uitleggen waarom dat precies vanuit Den Haag aan alle instellingen moet worden opgelegd? Ik dank de minister dat hij tegemoetkomt aan de zorgen die er leven en dat hij in overleg wil gaan met belanghebbende organisaties. Het wordt dan wel een afweging van belangen en ik wil liever op basis van een onderzoek tot een afgewogen oordeel komen; ik heb al een hele trits criteria genoemd. Ik wil eerst weten wat de gevolgen van een landelijke invoering zijn voor het hoger onderwijs en de toegankelijkheid daarvan. Is de minister bereid om naast het overleg dat hij zal voeren, een onderzoek te doen naar die gevolgen?

Minister **Plasterk**: Onderzoek heeft alleen zin als je de gedragseffecten kunt meenemen. Die gedragseffecten zijn ten eerste traag, omdat mensen niet van de ene dag op de andere hun gewoonten gaan veranderen. Bovendien denk ik dat ze alleen zullen optreden als er op systeemniveau werkelijk iets veranderd is. Ik zou niet weten welke nuttige vraag je nu met een onderzoekje zou kunnen beantwoorden, door werkelijk te meten. Je kunt argumenten op een rij zetten en inventariseren, maar dat kan ik in twee maanden ook. Laten wij het andere punt pakken, want dat acht ik het belangrijkste. Waarom moet het op systeemniveau gebeuren? Anders krijg je toch een soort prisoner's dilemma. Ik denk inderdaad dat het niet-bestaan van de harde knip een

bindende werking heeft. Een deel van de studenten ervaart immers helemaal niet dat er echt een bachelor-examen is. Men zit er gewoon voor een studie van vier, vijf jaar en ergens op tweederde krijgt men een keer een mailtje dat men zijn bachelor heeft. Dan is men echter allang doorgestaan met het masterprogramma, nog voordat men klaar was met de bachelor. Tegen de tijd dat die mensen hun bachelorexamen hebben, hebben zij alweer een paar maanden geïnvesteerd in hun master en dan gaan zij natuurlijk niet meer weg. Ik denk inderdaad dat het op microniveau wel enige bindende werking heeft. Dan moet het niet zo zijn dat sommige universiteiten studenten in een positie brengen dat zij gaan heroverwegen, met als gevolg dat zij er misschien wel uit zullen fladderen, terwijl andere universiteiten dat niet hebben. Dan krijg je een oneigenlijk speelveld. Dat vind ik dus een systeemeigenschap en daarom zeg ik: laten wij het gewoon landelijk regelen. Daar komt nog bij dat dit internationaal ook overal het geval is. Ik zie ook geen echte reden om het te doen. Nogmaals, als je de randvoorwaarden goed geregeld hebt, dan ben je in een heel normale situatie beland.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Heel kort. Internationaal zijn er weer andere verschillen. De duur van een bachelor is in andere landen vaak een jaar langer. Dus dan zou u dat ook moeten veranderen, maar dat doet u dan weer niet. Een van uw overwegingen snap ik gewoon niet. U denkt dat studenten lukraak hun bachelor afronden en overgaan naar een master. Ik weet niet of u wel eens met studenten praat. Ik ben zelf onlangs nog student geweest en ik spreek heel veel studenten. Wij hebben het over niets anders dan de vraag wat je gaat doen na je bachelor. Je beoordeelt je master wel degelijk – dat gaf de heer Van der Vlies ook aan – op inhoudelijke overwegingen. 90% van de studenten kiest de master op basis van inhoudelijke overwegingen. Kunt u uitleggen waarom u denkt dat studenten lukraak maar doorstromen naar een master, zonder daarbij na te denken? Waar baseert u dat op?

Minister **Plasterk**: Ik ga maar even voorbij aan uw vraag of ik wel eens studenten spreek. Laat ik het nog een keer zeggen, want het kan niet helderder gezegd worden dan ik zonet al deed, lijkt mij. Ik betwist geen moment dat studenten nadenken over wat zij zullen gaan doen. Als zij echter vast beginnen aan hun master, als zij de eerste twee, drie vakken al gedaan hebben en daarin geïnvesteerd hebben en dan te horen krijgen: by the way, nu heb je ook je bachelor, dan is het lastiger om dan nog te zeggen: goh, laat ik eens even nadenken, ik heb weliswaar bedrijfskunde gedaan in Utrecht, maar misschien kan ik het vervolg beter in Groningen doen. Dan zou je ze ter plekke alweer half gebonden hebben. Dat vind ik het nadeel daarvan.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik constateer dat de minister toch wel een beetje met minachting spreekt als hij zegt: ik heb de massa's studenten gezien vanochtend en ik kon er met moeite doorheen komen. Daarmee veronachtzaamt hij de paar duizend handtekeningen die opgehaald zijn, de eerdere acties die gevoerd zijn, de acties die wellicht nog gaan komen. Dat stel ik vast. Maar goed minister, u komt over twee maanden nog met een brief, dus dan zullen wij daar opnieuw over debatteren. Mijn vraag is: erkent u dat de harde knip kan leiden tot

studievertraging, omdat een student in de wachtkamer wordt gezet voor een of twee vakken? Erkent u ten tweede dat de wo-bacheloropleiding, zoals dat ook in het onderzoek van CEPS staat, als een eindopleiding moet worden gezien?

Minister **Plasterk**: Het laatste is wel een goede vraag. Ik zal mij geen grapjes meer veroorloven in uw nabijheid, als dat tot misverstanden leidt. Dat is bij dezen toegezegd. Ik heb vorige week overleg gehad met de Studentenkamer en daarbuiten spreek ik ook veel studenten. Daarbij hebben wij eveneens gepraat over de randvoorwaarden. Ook binnen de studentenbeweging, als ik dat ouderwetse woord mag gebruiken, zijn er in diverse universiteitssteden groepen bij die zeggen: die harde knip is gewoon een feit, laten wij gaan praten over een manier om het zo in te richten dat het niet tot vertraging leidt. Ik vind het heel verstandig om het zo te doen. Dat heb ik de andere leden van de commissie ook horen zeggen en dit is ook mijn doelstelling. Het strijden tegen deze harde knip lijkt mij niet erg productief. Mijns inziens is het veel beter om met elkaar te zoeken naar een manier die de voordelen heeft die ik zojuist noemde, zonder de nadelen voor de individuele student. Er is gevraagd of dit tot vertraging leidt. Als iedereen dit van tevoren ziet aankomen en wij dit over een aantal jaren invoeren, zal het mijns inziens niet tot grote vertragingen leiden. Dan weten de mensen die nu gaan studeren immers dat zij over drie jaar dit aantal punten moeten halen. Als dit in een individuele situatie toch lastig wordt, hebben wij allerlei hardheidsclausules om dit mogelijk te maken. Ook op de universiteiten waar het nu is ingevoerd, leidt dit mijns inziens niet tot vertraging. Ik heb hierin alle vertrouwen.

Het beantwoorden van de vraag of de bacheloropleiding een eindopleiding gaat worden aan de universiteit, geeft mij de gelegenheid om het volgende nog eens te benadrukken. Mijn doelstelling is dat iemand die zijn bachelor heeft behaald, nog eens bewust nadenkt over de vraag wat voor hem een logische volgende stap is. Daarmee zeg ik niet dat mensen daarover nu niet nadenken, maar dat het nuttig is om zo'n examenmoment te creëren, waarna iedereen een nieuwe start kan maken. Daarbij kan elke student zich afvragen: wil ik in de doorstroomrichting doorgaan aan de universiteit waar ik nu studeer, of wil ik wellicht een masteropleiding doen in een aanpalende richting? Van de huidige studenten gaat 80% door in de doorstroomrichting, wat ik veel vind. Een rechtenstudent zou bedrijfskunde of Europastudies als masteropleiding kunnen gaan doen. Men zou ook op een andere universiteit in hetzelfde vak door kunnen gaan. Een andere mogelijkheid is inderdaad dat iemand zegt: goh, ik vind eigenlijk dat ik genoeg weet. Daarmee moet men bewuster bezig zijn. Dit betekent niet dat het mijn doelstelling is dat meer mensen na het behalen van hun bachelorexamen de arbeidsmarkt opgaan. Ik constateer echter wel dat in de huidige situatie mensen vaak hun studie niet afmaken en zonder diploma de arbeidsmarkt opgaan. Van de studenten zegt 10% tot 20% na twee of drie jaar studeren: ik weet eigenlijk wel genoeg. Het beroemdste voorbeeld is oud-vicepremier Hans Wiegel. Hij zei op een gegeven moment: ik weet wel genoeg en ik hoef mijn studie niet af te maken. Binnen een paar jaar was hij daarna partijleider en vicepremier. Als hij nu had gestudeerd, had hij bachelor kunnen zijn in het vak dat

hij heeft gestudeerd. Mijns inziens is het dus nuttig dat men in zo'n situatie ook een diploma heeft dat men op de arbeidsmarkt kan laten zien. Enkele woordvoerders suggereerden dat het mijn streven zou zijn om mensen te stimuleren om met hun studie op te houden. Dat is mijn streven totaal niet; daarover wil ik helder zijn.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het is evident duidelijk dat studenten eerder naar de arbeidsmarkt zullen gaan. De minister zegt dit heel voorzichtig, maar het is uiteraard duidelijk dat hierbij sprake is van een harde knip. Meer studenten zullen uitstromen na het bachelor-examen. Het lijkt mij op zijn minst nodig om nog een keer de motieven van studenten op dit moment te onderzoeken. Hoe maken studenten op dit moment hun keuzen? Kan de minister verder zeggen hoeveel procent van de studenten op dit moment het bachelorexamen binnen drie jaar haalt?

Minister **Plasterk**: Dat cijfer heb ik op dit moment niet paraat. Ik zal ervoor zorgen dat deze cijfers zijn opgenomen in de rapportage die ik binnen twee maanden naar de Kamer stuur.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): De minister heeft het over een rapportage, maar mijns inziens krijgen wij binnen twee maanden voorgeschoteld of wij hiermee doorgaan of niet.

Minister **Plasterk**: Dat is juist.

De **voorzitter**: De minister komt toe aan zijn tweede blok.

Minister **Plasterk**: Het tweede en wat meer politieke onderwerp is de beleidsreactie op de resultaten van de commissie-Sorgdrager. Dit klinkt direct heel ambtelijk. Vrijwel alle leden hebben hierover naar ik meen gesproken. De universiteiten worden in het nieuwe systeem dus voor 60% gefinancierd op basis van het aantal studenten, voor 20% op basis van de diploma-bekostiging en voor 20% op basis van een vaste voet. Diverse woordvoerders hebben gevraagd om de vaste voet afhankelijk te maken van de kwaliteit. Ik heb toen de commissie-Sorgdrager ingesteld en haar deze vraag voorgelegd. Ik heb daar wel meteen criteria bij gelegd en gezegd: het heeft alleen zin om dit te doen als het meten van de kwaliteit aan een aantal eisen voldoet. Het moet zonder al te veel bureaucratie en op een transparante en voor iedereen billijke manier kunnen gebeuren. Bovendien moet het kunnen gebeuren op basis van criteria die relevant zijn. De gemiddelde lengte van de eerstejaarsstudent is bijvoorbeeld een heel transparant en snel meetbaar criterium, maar dat is niet hetgeen waar het om gaat.

Ik lees het antwoord van de commissie-Sorgdrager zo, dat zij tot de conclusie is gekomen dat het antwoord op die vraag – zou het kunnen? – nee is. Men heeft ook internationaal bekeken of andere landen erin geslaagd zijn. De conclusie is massief en helder: "nee, dat kan niet".

Vervolgens heeft de commissie-Sorgdrager gezegd: wij zouden toch iets willen doen om een extra kwaliteitsprikkel aan te brengen. Er zit natuurlijk al een heel grote kwaliteitsprikkel in de bekostiging, bijvoorbeeld de 60% voor studentenaantallen. Die studenten stemmen immers

met hun voeten, en daar zit een belangrijk kwaliteitsaspect in. De commissie-Sorgdrager zou echter nog iets extra willen. Zij heeft dit gericht op het stimuleren van excellentie en heeft daarbij de vraag gesteld: kunnen wij dat niet doen op basis van beprijzing, met een jury en een beoordeling achteraf?

Ik heb daarnaar gekeken en daarover gesprekken gevoerd met zowel de instellingen als met de studenten. Toen heb ik gezegd: dit is niet waarop wij zitten te wachten. Een programma voor excellentie hebben wij immers al, het Sirius Programma. De bedoeling van de Kamer was niet om alleen aan deze kant van het spectrum iets te doen, maar om over de hele linie, vanaf de mensen die er moeite mee hebben tot en met de heel goeden, te proberen om nog een extra impuls te geven. Dit hoorde ik mevrouw Besselink zojuist ook zeggen. Wat ik vervolgens heb gedaan, is dit. Ik heb zes suggesties voor criteria gedaan. Die heeft de Kamer in de brief kunnen lezen; ik zal ze hier niet opsommen. Op basis daarvan wil ik de gesprekken met de instellingen en met de studenten aangaan over de vraag of wij daaraan een invulling kunnen geven waardoor wij voor een, ten opzichte van de totale bekostiging, overigens redelijk klein bedrag, 10 mln. tot 20 mln., toch een extra accent aan de kwaliteit kunnen geven.

Voor wie de kranten leest, zou misschien de indruk kunnen zijn ontstaan – dat bleek ook uit de reacties van vanochtend – dat ik daarbij heb gekozen voor een systeem van beoordelen achteraf. Dat heb ik echter nog helemaal niet gedaan. Dat element zat in het voorstel van de commissie-Sorgdrager. Om die reden heb ik dat vooralsnog onveranderd gelaten. Wat mij betreft is dit echter totaal geen halszaak. Het gaat om het aanmerken van programma's die de kwaliteit in de hand werken. Laat ik in reactie op de opmerkingen van de heer Jan Jacob van Dijk hierover zeggen dat ik mij voor beide mogelijkheden argumenten kan voorstellen. Ik kan mij voorstellen dat je het vooraf wilt doen, omdat je mensen dan stimuleert om iets nieuws te starten. Dat vind ik een legitiem argument, hoewel het dan wel heel erg een opstelwedstrijd wordt. Ik kan mij ook een andere situatie voorstellen.

Laat ik één ding noemen dat ik bijvoorbeeld mooi vind: het streven bij diverse universiteiten om in het eerste jaar een brede bachelor te organiseren en zo de keuze voor studenten te vergemakkelijken. Bijvoorbeeld de UvA heeft een bèta-gammastudie. Gaandeweg het eerste jaar kunnen studenten alsnog besluiten dat zij eigenlijk gewoon chemicus willen worden. Bijna zonder studie-vertraging kunnen zij dan monodisciplinair door. Dan vind ik het aardig om te kunnen zeggen: jullie doen dit nu twee jaar en het werkt kennelijk goed; dat stimuleer ik dus. Die keuze zou ik nu echter niet willen maken, zeg ik nogmaals, maar ik wil wel de indruk wegnemen dat ik daarin een vooropgezette positie heb. Ik wil daarover graag het gesprek met de instellingen aangaan. De essentie is dus niet de vraag of wij dit vooraf of achteraf gaan doen. De essentie is dat wij besluiten om het niet alleen op excellentieprogramma's te richten en dat wij de focus leggen op het verhogen van de kwaliteit, met name in het eerste jaar van de bachelor. Daarover proberen wij met de instellingen met een voorstel te komen. Die tijd hebben wij. Als wij zo ver zijn, kom ik daarmee bij de Kamer terug.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik onderschrijf de

doelstelling. De minister zegt dat het geen halszaak is of je het vooraf of achteraf doet. Niet voor niets heb ik toch een stevig pleidooi gehouden om het vooraf te gaan doen. Ik zou dat dus graag zien terugkomen in de plannen die uiteindelijk deze kant op komen. Wanneer komen die plannen? De minister zegt dat hij daarover overleg wil voeren met diverse instellingen. Ik zou graag zien dat wij om en nabij maart een helder besluit aan ons kunnen laten voorleggen, zodat wij dit nog kunnen laten meelopen in de begroting voor het jaar 2010.

Minister Plasterk: Dat kan. Dat ga ik halen. Ik neem de opmerking van de heer Jan Jacob van Dijk over "vooraf" of "achteraf" mee. Hij kan dan opnieuw bekijken of hij het ermee eens is.

De heer Zijlstra (VVD): De minister trekt de conclusie dat het volgens de commissie niet mogelijk is om te koppelen. Op pagina 22 van het rapport staat: "Wel is de commissie unaniem tot het oordeel gekomen dat de vraag of een koppeling van financiën aan extra kwaliteit mogelijk is, positief kan worden beantwoord." Ook de NVAO, op pagina 16 geciteerd, is van mening "dat de koppeling van bekostiging aan indicatoren voor extra kwaliteit uitvoerbaar is". Ik lees hierin iets anders dan de minister. Wat lees ik verkeerd volgens de minister?

Minister Plasterk: Soms hangt het op een lidwoordje. Ik denk dat de koppeling van financiën aan kwaliteit wel mogelijk is. De commissie-Sorgdrager stelt een structurele bijdrage van 10 mln. tot 20 mln. Een koppeling van "de" financiën aan kwaliteit is echter niet mogelijk, in de zin dat je de volledige vaste voet ervan afhankelijk maakt. Daardoor lok je allerlei vormen van strategisch gedrag uit. Het gaat hierbij in een keer om bedragen van miljarden. Dan gaat het echt heel veel uitmaken en gaat men er voor hollen om precies in de criteria te vallen. Ik wil het ook van jaar tot jaar meten. Dan zul je van jaar tot jaar de kwaliteit van alle opleidingen integraal moeten laten meten door externe instanties. Bovendien moet er beroep op mogelijk zijn. Dit wordt een totaal gekkenhuis. Juist de partij die een kleinere overheid wil, zou dit niet moeten willen.

De heer Zijlstra (VVD): De minister geeft precies aan waaraan het schort. Hij zegt: als dit de indicatoren zijn, gaat men erop hollen. Dat is precies de bedoeling. Wij moeten in het beleid streven naar kwaliteitsindicatoren. De indicator waarop men nu holt, is kwantiteit. Het gaat om hoeveelheden. Wij vinden dit onvoldoende qua kwaliteitssturing. Ik ben het met de minister eens dat wij niet meteen de hele vaste voet aanpakken. Een deel van de basisbekostiging zou wat ons betreft echter wel aan de orde moeten zijn. Dan heb je het nog steeds over enkele honderden miljoenen. Volgens mij kunnen wij daarin prima een modus vinden.

Minister Plasterk: Volgens mij is er in heel universitair Nederland niemand die denkt dat dit kan. Je gaat een ongelooflijke hoop red tape genereren als je de uitgave van honderden miljoenen per jaar afhankelijk maakt van het oordeel van bezoekende jury's of van visitaties, hoe je het ook organiseert. Dat moet je echt niet willen. Er is ook geen land waar men het op die manier doet. Je kunt de vaste voet afschaffen en de financiering organiseren

op basis van studentenaantallen. Daartegen bestaan ook weer bezwaren.

Mevrouw Besselink (PvdA): De minister concludeert dat het niet kan. Ik sta er iets genuanceerder in. Ik heb de moed althans nog niet opgegeven. Ik hoop dat de minister in maart iets van een structurele bekostiging meeneemt. De commissie-Sorgdrager geeft ook aan wat de meerwaarde is van de kwaliteitsimpuls, namelijk dat het een structureel karakter krijgt. Daarom was ik niet zo gecharmeerd van de prijs, omdat deze incidenteel is. Wij willen met elkaar een kwaliteitsimpuls in het onderwijs brengen. Laat de minister dit meenemen. Ik haal eruit dat er echt wel mogelijkheden zijn. Ik vind het iets te snel om dit meteen af te wimpelen.

Minister Plasterk: Ik constateer alleen maar dat de commissie-Sorgdrager zelf niet heeft voorgesteld om dit te doen. Wat de overwegingen ook zijn en hoe consistent men ook geweest is, het advies was uiteindelijk om slechts voor een excellentieprogramma voor een beperkt aantal miljoenen, op basis van beprijzing achteraf een accent aan te brengen. Meer heeft deze breed samengestelde commissie, na lang praten met iedereen in het veld, niet voorgesteld. Ik kan op basis daarvan werkelijk niet concluderen dat wij een significant deel van de vaste voet afhankelijk zouden moeten maken van de kwaliteitsoordelen van jaar tot jaar. Dit wil niet zeggen dat wij de kwaliteit niet belangrijk vinden. Ten eerste hoop ik dat studenten de kwaliteit zeer zwaar laten meewegen bij een studiekeuze. Ten tweede hebben wij natuurlijk allerlei vormen van visitatie en accreditatie om toe te zien op de kwaliteit van de studies.

De heer Van der Ham (D66): Ik begrijp de bezwaren en de overwegingen van de minister wel, maar ziet hij nog wel mogelijkheden om met de open eindjes die commissie-Sorgdrager laat een pilot te beginnen, om in ieder geval op kleine schaal de indicatoren die volgens de commissie ontbreken uit te vinden? Deze vraag staat los van de prijsvraag.

Minister Plasterk: Zo zie ik ook dit hele experiment. Als blijkt dat het inderdaad goed lukt om de kwaliteit van de bacheloropleiding omhoog te trekken voor het op dit moment beperkte bedrag van structureel 20 mln. tot aan het einde van de kabinetsperiode, kom ik inderdaad met het voorstel om deze manier uit te breiden. Ik zie het dus als een pilot, anders zou ik het ook niet doen. Voor de grote massa van het geld maakt die laatste 20 mln. namelijk niet zo veel uit. Ook naar aanleiding van de opmerkingen van mevrouw Besselink, zeg ik dat het een poging is om te kijken of wij op die manier op kleinere schaal iets kunnen doen. Als dat een groot succes oplevert, kan het wellicht uitgebreid worden. Maar dan kom ik bij de Kamer terug met een groter voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik stel voor dat wij naar het derde blok gaan.

Minister Plasterk: Dat gaan wij doen! Bijna alle sprekers hebben geïnformeerd hoe het zit met de overheveling van gelden van de universiteiten naar NWO en het feit dat men het geld leek te gaan oppotten. Het antwoord is helder, de leden hebben het Kamerbreed al gezegd: het is totaal niet de bedoeling dat er wordt opgepot. De

middelen die uit de universiteitsbudgetten zijn overgeheveld naar NWO, zullen in hun geheel worden besteed aan de vernieuwingsimpuls. Ik zal met NWO overleggen over de hoogte van de bedragen die in 2009 en de verdere jaren beschikbaar zullen komen voor de vernieuwingsimpuls. Het uitgangspunt is helder: de middelen die structureel van de universiteiten naar NWO zijn gegaan, gaan ook weer terug naar de universiteiten, in principe in het jaar waarin de middelen zijn overgegaan. Er wordt dus niet alleen maar gezegd dat het een keer teruggaat, want dat haal je de koekoek. Nee, het gaat terug in het jaar waarin het is overgegaan. Dit betekent dus een wijziging in het bekostigingssysteem van NWO voor de vernieuwingsimpuls.

Ik wil hierbij nog wel het volgende zeggen. Wat er is gebeurd en wat aanleiding heeft gegeven tot enige drukte is de manier waarop NWO bekostigt en de manier waarop universiteiten dat doen. NWO kent een aioplaats toe, dat kost vier maal € 40.000 dus ongeveer € 160.000, en boekt dan alleen de eerste € 40.000 als een uitgave. De andere € 120.000 wordt gereserveerd. Bij de universiteiten wordt meteen het gehele bedrag ervoor neergezet. Dat leidt er dus toe dat NWO zegt dat zij commitments is aangegaan voor € 160.000 terwijl zij maar € 40.000 uitgeeft en dat zij de rest ergens op een spaarrekening zet. Als je dit op kasbasis doet, zou het ertoe leiden dat je € 160.000 voor een jaar uitneemt bij de universiteit en dat er dan in dat jaar bij NWO maar voor € 40.000 wordt besteed. Dat is niet mijn bedoeling. Ik zeg u toe dat ik een gesprek zal aangaan met NWO en de VSNU om dit op te helderen. NWO zal het op een andere manier moeten gaan organiseren. Ik heb gehoord wat de Kamer zegt en ben het daarmee eens. Het kan niet zo zijn dat wij het geld bij de universiteiten uitnemen en dat het niet in het jaar dat het wordt uitgenomen en overgedragen elders wordt uitgegeven. Het vraagt wat passen en meten en daarover ga ik overleg voeren. De brief van de VSNU bereikte ook mij pas vier dagen geleden, maar ik zal de Kamer op korte termijn een brief sturen met mijn bevindingen uit het overleg. Wat ik zojuist schetste, zal echter het uitgangspunt zijn.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): De minister zegt dus gewoon dat het hem gaat om het bedrag dat per jaar wordt uitgegeven, ondanks dat NWO verplichtingen aangaat voor de periode van vier jaar voor een aio en die gelden al inboekt? Wat de universiteiten aanbieden en wat er wordt uitgegeven moet dus kloppen?

Minister **Plasterk**: Ja. Daarbij komt bij dat de opbouw van de gelden in 2008 12 mln. is, in 2009 60 mln. en in 2010 75 mln. Pas in 2011 is het 100 mln. Men kan het dus zien aankomen en er in de calculatie rekening mee houden. Dan moet men maar intern schuiven. Het moet plaatsvinden in het jaar waarin het wordt ontvangen.

De **voorzitter**: Dank u zeer. Blok vier.

Minister **Plasterk**: Diverse leden hebben het punt van de Iraanse studenten aangesneden. De heer Dibi trekt in twijfel of het een goede manier is om het verspreiden van nucleaire kennis te voorkomen. Ik ben het ermee eens dat als je doelstelling het voorkomen is van de verspreiding van nucleaire kennis, je dit niet moet doen. De doelstelling is echter een sanctie, het buitenlandse woord voor straf. Het is een straf die is ingesteld door de

Verenigde Naties. Ik wil eraan herinneren dat de Kamer, weliswaar via een andere commissie, nog vorige week bij de regering heeft aangedrongen op financiële sancties tegen Iran. Een Kamermeerderheid van de fracties van de ChristenUnie, het CDA, de VVD, de PVV en D66 heeft een motie aangenomen om de partij Iran via sancties te dwingen, mee te werken aan controles van het atoomagentschap. Ik lees even voor wat de VN hebben besloten, overigens met steun van Nederland. Ook als Nederland de resolutie niet had gesteund, hadden wij haar moeten uitvoeren. Het zijn dwingende resoluties. De tekst luidt in het Nederlands: De VN roepen lidstaten op, waakzaamheid te betrachten en – nu komt het – te verhinderen dat gespecialiseerde vorming of opleiding aan Iraanse onderdanen wordt verstrekt die bijdraagt aan proliferatiegevoelige nucleaire activiteiten en aan de ontwikkeling van systemen voor de overbrenging van kernwapens. De VN hebben dat besloten en dat zullen wij dus moeten doen.

Toen stond ik voor de vraag hoe wij die resolutie uit moesten voeren. Ik heb gezegd: beste vrienden, dat kan nooit betekenen dat wij Iraanse burgers – dit zijn nu eenmaal de mensen met een Iraans paspoort – verbieden om natuurkunde te gaan studeren. Dat is mij veel te breed. Ik ben in overleg gegaan met de instellingen. Ik wilde het zo nauw mogelijk omschrijven. Alleen als iemand stage wil lopen in een kernreactor of bepaalde specialisaties in zijn masteropleiding wil volgen, is het dictum van de VN van toepassing. Anders wordt het mij veel te breed.

Bovendien wilde ik het ook nog conditioneel maken. Als een Iraans burger een stage kernfysica wil doen, kan ook worden besloten om eerst onderzoek te doen naar de achtergrond van de betrokkene. Dat kan heel goed iemand zijn die juist gevlucht is voor het regime in Iran of wiens ouders 20 jaar geleden voor dat regime zijn gevlucht en waarbij er geen enkele aanleiding tot zorg is. Ook dat wil ik meewegen in het finale oordeel. Daarmee heb ik het nu zo klein gemaakt dat het totale aantal mensen dat geen toegang tot de studie heeft gekregen op basis van deze resolutie nul is. Ik heb nog niet één student op basis daarvan de poort hoeven wijzen. Het is een theoretische kwestie. Er studeren een paar honderd Iraanse studenten in Nederland, waarvan de meesten heel andere vakken dan natuurkunde doen. Van degenen die natuurkunde of scheikunde studeren, heeft nog niemand zich voor deze specialisatie aangemeld. Ik heb gedaan wat ik kon om zo min mogelijk mensen hiermee te treffen en toch uitvoering te geven aan een resolutie waar ik aan gehouden ben.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voor zover ik weet, heeft inmiddels al een student scheikunde de minister via een advocaat benaderd.

Minister **Plasterk**: Maar niet voor zichzelf.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat klopt. Het betreft echter wel de wijze waarop u samen met minister Verhagen uitvoering geeft aan de Wijziging Sanctieregeling Iran 2007. U opent de mogelijkheid om universiteiten en een vijftal locaties strafrechtelijk te vervolgen als zij Iraniërs toegang verlenen. Het maakt mij niet uit hoe klein u het maakt en of er wel of geen Iraanse student is uitgesloten van een opleiding. Dat kan in de toekomst alsnog gebeuren. U geeft uitvoering aan de resolutie door een

directe koppeling te leggen tussen de Iraanse nationaliteit en loyaliteit aan het Iraanse regime. De motie waarin opgeroepen wordt tot financiële sancties is gericht tegen het Iraanse regime en niet tegen Iraanse studenten in Nederland. Door deze wijze van uitvoering worden Iraanse studenten verdacht gemaakt. U sluit uiteindelijk toch mensen van die opleiding uit.

Minister **Plasterk**: Ik heb geen keuze om die regeling wel of niet uit te voeren. Het is een VN-resolutie waar wij ons aan moeten houden. Ik ontken met nadruk dat ik daarmee impliciet zeg dat alle mensen met een Iraans paspoort het huidige regime steunen. Dat is totaal niet het geval. De Kamer heeft besloten tot financiële sancties tegen Iran. Daardoor worden ook veel mensen in Iran getroffen die dat regime liever niet hadden gehad. Dat is een afweging die een Kamermeerderheid vorige week nog heeft gemaakt. Het nadeel van sancties is dat daardoor ook mensen worden getroffen die je niet wenst te treffen. Daarom zeg ik dit met zo veel nadruk. Mijn streven is niet om de proliferatie van nucleaire kennis tegen te houden, maar ik geef uitvoering aan een strafmaatregel van de VN die serieus te nemen is omdat Iran, naar het lijkt, bezig is met het ontwikkelen van kernbommen en de internationale gemeenschap geen toegang wil verlenen. Dat is een gevaarlijke situatie.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik weet dat de VN dit van ons vragen. Het gaat echter om de wijze waarop uitvoering aan de resolutie wordt gegeven. De uitsluiting van Iraaniërs van dat vijftal locaties is geen verplichting, daar kiest u zelf voor. U kunt ook uw discretionaire bevoegdheid gebruiken bij alle gevallen die tot u komen. Dat doet u niet. U creëert voorwaarden waarmee u een groep kunt uitsluiten. Nogmaals, daarmee legt u een directe koppeling tussen mensen die mogelijk uit Iran gevlucht zijn, en loyaliteit aan het Iraanse regime. Natuurlijk treffen financiële sancties allerlei mensen, maar dat is iets heel anders. Niemand ontkent dat er gevaren dreigen. Ik vind het nog steeds een discriminerende maatregel. U kunt niet uitleggen waarom dat niet zo zou zijn.

Minister **Plasterk**: Ik ontken het ook niet. Er wordt onderscheid gemaakt tussen mensen die wel en geen Iraans paspoort hebben. Dat vind ik niet plezierig, maar het is wel het gevolg van het feit dat Iran weigert om toegang te geven tot plaatsen waar kernbommen worden gemaakt. Voor de VN is dat reden geweest om te zeggen dat dit echt moet stoppen. In het verleden waren er sancties tegen Zuid-Afrika. Ook die troffen mensen die wij niet wilden treffen. Dat is weliswaar discriminerend, maar er is geen andere manier om onderscheid te maken.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik wijs op een brief van Fischer Advocaten. Volgens dit bureau gaat Nederland met zijn regeling onrechtmatig een stuk verder dan de VN-resolutie. De VN heeft het bijvoorbeeld niet over het uitsluiten van een bevolkingsgroep. De Nederlandse regeling zou in strijd met de Grondwet en enkele mensenrechtenverdragen zijn. Op televisie heb ik een docent gezien die geen toegang meer had tot een bepaalde locatie. Ik sluit mij dus helemaal aan bij de heer Dibi. De minister moet het op het niveau van het individu

beslissen. Nu is het onaanvaardbare discriminatie en uiterst pijnlijk voor Iraanse studenten.

Minister **Plasterk**: Ik heb daar al een antwoord op gegeven. Elk ander onderscheid dan dat tussen Iraanse staatsburgers en staatsburgers van een ander land zou een heel ander register opentrekken. Dan moet ik mensen individueel gaan beoordelen op de vraag wat ik van hun politieke opvattingen over het Iraanse regime vind. Dan is het einde zoek. Ik schik mij in het uitvoeren van wat de VN van mij hebben gevraagd. Er wordt een rechtszaak aangespannen. Wij zullen zien wat de rechter ervan vindt. Ik ga ervan uit dat de rechter het oordeel van de Staat der Nederlanden in dezen deelt. Wij zullen het zien. De heer Van Dijk zei dat iemand bezwaar heeft gemaakt, maar hij heeft dat niet gedaan omdat hij zelf die studie wil gaan doen. Dat doet er voor mij toe, want ik wil zo min mogelijk collateral damage als gevolg van deze sanctie. Het is een heel gepuzzel geweest, maar ik heb het zo geplooid dat tot dusver nul studenten het slachtoffer zijn geworden. Ik doe wat ik kan om te voorkomen dat iemand hier nodeeloos slachtoffer van wordt.

Er is gevraagd naar de graduate schools. Ik ga ervan uit dat dit de Engelse term voor onderzoekscholen is. Het is niet mijn bedoeling om daarmee iets anders aan te duiden. In Nederland hebben wij onderzoekscholen van verschillende soorten en maten. Soms gaat het om samenwerkingsverbanden tussen universiteiten, soms zitten ze op één locatie. Ik wil bekijken of wij onderzoekscholen niet wat meer op de leest kunnen schoeien van een paar van de beste graduate schools in de wereld, zoals Berkeley en Harvard. Ik denk dan aan elementen zoals een vast instroommoment, een cursorische opzet aan de start en de vrije keuze van een student om te kiezen bij wie hij wil promoveren. Dat zal een sterk kwaliteitsverhogend effect hebben. Elke begeleider zal er optimaal op gespits zijn om ervoor te zorgen dat hij zijn aio's zo goed mogelijk begeleidt. Zoiets praat zich heel snel door. Mensen weten dan snel dat je kunt delen in een potentiële Nobelprijs als je dáár zit, en dat je alleen maar gebruikt wordt voor het uitvoeren van dingetjes voor een professor als je bij een ander zit. Dat is een heel sterke stimulans voor kwaliteit. Ik zou dat model graag ingevoerd zien, maar sinds "Dijsselbloem" is het niet zo dat iedereen in het land gaat hollen als de minister iets wil. Daarom heb ik gekozen voor een klein experiment. Wij willen het met wat extra geld aantrekkelijk maken.

Via NWO worden voorstellen ontvangen en bestemd. Ik weet dat een aantal onderzoekscholen daarvoor grote interesse heeft. Een enkele school vindt dat het daar al zo gebeurt, maar dat zien wij dan wel. Ik hoop dat dit in de praktijk gaat werken en dat iedereen dit ziet als de beste manier om het in te richten. Misschien kan dat dan worden uitgebreid tot bijvoorbeeld twee derde van de onderzoekscholen. Maar nogmaals, het is niet mijn bedoeling dat van bovenaf vast te leggen. Ik leg dit nog even uit, omdat het niets te maken heeft met de betaling van de mensen daarin. Ik heb al eerder aangegeven dat het in een klein en compact land als Nederland logisch is dat mensen voor een vergelijkbare functie – promovendus zijn is wat mij betreft een nauw omschreven functie – hetzelfde salaris krijgen. Ik denk dat wij ons in Nederland niet moeten willen veroorloven dat je daarvoor in Groningen minder betaald krijgt dan in

Maastricht. Iedereen moet worden betaald voor het salaris dat er staat voor een dergelijke functie. Ik heb de Rijksuniversiteit van Groningen daarop al aangesproken, wat tot dusverre niet veel indruk heeft gemaakt. Mijn juristen bekijken nu of daarin nog verdere stappen kunnen worden ondernomen. Dat is namelijk een structureel onaangename situatie. Men beroept zich dan op de komst van internationale promovendi, maar ook andere universiteiten krijgen internationale promovendi. Het zou mij een lief ding waard zijn als wij dit in heel Nederland op dezelfde manier honoreren, dat lijkt mij fair.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): U hebt een beetje uitgelegd wat u bedoelt met die extra gelden, en waarvoor ze zijn bedoeld. Maar u had Amerikaanse voorbeelden, en wij zouden zoeken hoe die kunnen worden vertaald naar de Nederlandse context. Van die vertaalslag heb ik nog geen idee. U denkt aan een soort subsidieregeling voor degenen die mee willen met uw systeem. Ik zie niet in wat het effect daarvan zal zijn, en hoe dit systeem wordt ingebed in de bestaande onderzoeksscholen. Ik kan mij niet voorstellen dat iedereen over een aantal jaren een vrij onderzoeksvoorstel kan maken, daarin zitten per vakgebied heel veel verschillen. Maar als u het toch zo wilt doen, wilt u dan in de evaluatie van de pilots de link leggen met de bestaande onderzoeksscholen en de verschillende disciplines? Hoe kun je alle promovendi die wij hebben, dus ook de hbo-promovendi, onderbrengen in graduate schools?

Minister **Plasterk**: Of dit organisatiemodel uiteindelijk voor alle promovendi in Nederland kan gaan gelden, vraag ik mij sterk af. Het is in ieder geval niet mijn bedoeling. Hbo-promovendi, waarvan er heel erg weinig zijn, zijn iets heel anders. Sowiezo is er één systeem-eigenschap die lastig is, want veel promotieplaatsen worden gefinancierd op basis van projectfinanciering. Als ik naar NWO toe ga om een project voor een aio aan te vragen, welk verzoek wordt toegekend, wil NWO wel dat op het toegekende project ook wordt gedaan wat werd voorgesteld. Dat verhoudt zich slecht met een systeem waarin mensen met de voeten stemmen. Als een aio vervolgens besluit liever bij de één te gaan promoveren, dan kan dat niet, want de subsidie is door NWO verstrekt aan de ander. Er zitten dus nog wat haken en ogen aan, zodat je dat rustig moet invoeren.

Voor de eerste geldstroom ligt het anders. Daarbij is het alleen nodig dat de universiteiten bereid zijn om het geld in één pot te stoppen, hun best te doen de beste plekken aan te bieden, en "may the best spot win". Dan accepteer je dat in het ene jaar er iets meer naar Leiden gaan, en in het andere jaar iets meer naar Amsterdam. Dat zou een consequentie kunnen zijn. Als de universiteiten zien dat dit model succesvol is in de paar graduate schools waar wij ermee werken en de kwaliteit wordt omhoog gestuwd, zou men alles in één pot kunnen doen om te zien hoe het werkt.

Ik teken daar nog wel iets bij aan. En passant zei mevrouw Joldersma dat zij ervan uitgaat dat promovendi altijd met een eigen voorstel komen. Dat hoeft van mij niet per se. Het is immers heel lastig om van een eerstejaarspromovendus, die nog niets weet in zo'n veld, een heel promotieonderzoekplan te verwachten. Het kan heel wel zo zijn dat mevrouw Van der Berg zegt: als je bij mij komt promoveren, dan is dat met dit project op basis

van het onderzoek dat ik al een paar jaar doe. Dus dat wil nog niet zeggen dat iedereen per se zijn eigen onderzoeksvoorstel moet schrijven. Dat kan, maar het hoeft niet.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik ga het iets meer begrijpen, maar dan nog vind ik dat de evaluatie dan wel breed moet zijn en niet alleen wordt gedaan op basis van de pilots. Het moet ook worden vergeleken met de bestaande groepen.

Minister **Plasterk**: Dat zeg ik toe.

De **voorzitter**: Dan gaan wij nu naar het tweede gedeelte van het antwoord van de minister: de persoonsgebonden vragen.

De persoonsgebonden vragen

Minister **Plasterk**: De heer Van der Vlies stelde een vraag, die overigens ook door de heer Jasper van Dijk is gesteld, over de wig. In 2002 is het bachelor-mastersysteem ingevoerd. Omdat niet alle instellingen gelijktijdig die structuur hebben ingevoerd, waren er gevolgen voor de hoogte van de vergoeding van de diploma's. Die overgang moest budgettair neutraal worden ingevoerd, maar er zijn wat signalen dat deze niet helemaal budgettair neutraal uitpakt voor alle instellingen. Dus ik onderzoek nu samen met de VSNU wat de gevolgen daarvan zijn en zal de Kamer daarover schriftelijk rapporteren.

De heer Van der Vlies maakte wat relativerende opmerkingen, allereerst over het woord "excellentie". Die deel ik zeer. Ik heb laatst de Siriusprijzen mogen uitreiken. Ik meen dat sommige aanwezigen ook bij die sessie in het planetarium in Amsterdam waren. Zij kunnen getuigen dat ik daar dezelfde relativerende opmerkingen heb gemaakt. Het is nu immers zo dat iedereen opeens overal "excellentie" roept. Wij zijn ook excellent. Wijlen mijn moeder zou dit misschien een beetje ordinair gebruik van het woord hebben gevonden. Iedereen is nu ineens zo excellent en het is zo gemakkelijk gezegd. Dan word je toch nostalgisch en verlang je naar de tijd dat iedereen zijn best deed en gewoon beleefd wachtte op het oordeel of het goed genoeg was. Dus ik deel die opvatting wel.

Dan stelde de heer Van der Vlies de vraag: als u stelt dat studenten hun keuze voor de masteropleiding onvolgende doordacht maken, erkent u dan het geringe verschil in kwaliteit? In mijn schriftelijke antwoord staat dat ik die stelling niet deelde. Nu ik dat zo herlees, vind ik dat ook wel wat abrupt. Ik heb geprobeerd enigszins vriendelijk te zijn jegens de diverse instellingen en niet te suggereren dat mensen die zich daar zorgen over maken, dat doen omdat de kwaliteit daar niet goed genoeg zou zijn. Misschien moeten wij het zo maar lezen. Ik sluit immers niet uit dat er kwaliteitsverschillen kunnen zijn en dat studenten om die reden kunnen besluiten om van een opleiding op de ene plek naar een opleiding op een andere plek te gaan. Ik wilde dat niet generaliseren. Dus zo is het bedoeld. Ik ben het echter met de heer Van der Vlies eens dat die verschillen wel degelijk ten grondslag kunnen liggen aan zo'n keuze.

Ik wil nog benadrukken wat ik net al zei. Ik denk dat zeventienjarigen die op een aantal markten foldertjes krijgen en die besluiten waar zij gaan studeren, een heel

ander soort studiekeuze maken dan iemand die drie jaar ergens een bacheloropleiding heeft gevolgd, drie jaar in het vak heeft gezeten, met collega's en studenten heeft gepraat en verschillende steden en opleidingen heeft bezocht. Zo iemand kan op een gegeven moment de zaken nog eens bekijken en zeggen: dat leek toen wel aardig, maar in een andere instelling wordt dat vak veel beter onderwezen. Ik hoop ook dat het dit effect zal hebben.

Dat er meer informatie moet zijn voor de studiekeuze was een ander punt van de heer Van der Vlies en daar ben ik het ook zeer mee eens. Ik heb onlangs om privéredenen wat open dagen van diverse universiteiten mogen bezoeken. Daar wordt heel goede voorlichting gegeven – ik ding daar niets op af – maar de aard van de voorlichting is natuurlijk wervend. Het is met de bedoeling om studenten te trekken. Vandaar dat ik het voorstel heb gedaan van die intakegesprekken, zodat men toch een slag dieper gaat. Je hebt er immers niets aan om een student aan te trekken als uit het gesprek blijkt dat hij eigenlijk helemaal niet weet wat hij wil gaan doen of die de opleiding misschien niet aan zal kunnen, zodat hij na een half jaar uit de studie rolt. Dus ik denk dat wij inderdaad af moeten van alleen maar werven van eerstejaarsstudenten en veel meer toe moeten naar studenten voorlichten op basis van gelijkheid en openheid.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik probeerde te accentueren dat studie-uitval kan ontstaan door teleurstelling aan de kant van de student, maar dat het ook kan zijn dat de informatie over de studie te rooskleurig is geweest en niet harmonieert met de werkelijke studielast en de attitude die daarvoor nodig is. Daartussen kan best een discrepantie zitten. De neiging om studenten binnen te halen is groot, ook in onderlinge concurrentie. Dan moet je wel degelijk letten op de kwaliteit van de acquisitie.

Minister **Plasterk**: I could not agree more. Ik ben het er helemaal mee eens.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik ben het daar wel mee eens. De heer Rutte heeft het als staatssecretaris van Onderwijs ook wel eens gezegd: het moet niet te gek worden met al die spotjes, die glossy folders en al die advertenties. De minister zegt ook dat het meer moet gaan om de inhoud dan om de werving, de rooskleurige folders. Hoe wil hij dat bereiken? Instellingen zijn immers aan het concurreren. Kan hij helder maken hoeveel geld de instellingen überhaupt uitgeven aan publiciteit?

Minister **Plasterk**: Ik heb het programma aan de Kamer voorgelegd om dat te bereiken. Daar is ook budget aan gehangen. De strategie om het in eerste instantie aantrekkelijker te maken is die van de een-op-eenintakegesprekken. Daar werkt men tot volle tevredenheid mee bij de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Ik sprak de rector van de Erasmus Universiteit Rotterdam een paar weken geleden. Hij rapporteerde mij dat er een koppeling is tussen het daar aandacht aan besteden en de uitval. Volgens hem is de uitval significant afgenomen sinds de intakegesprekken. Het komt inderdaad voor dat mensen kiezen voor een studie economie, omdat ze dat leuk lijkt met alles wat gebeurt op de beurzen, maar dat ze zich niet realiseren hoeveel wiskunde zij in het eerste jaar krijgen. Dan kunnen sommigen afhaken, omdat zij

zich dat niet hadden gerealiseerd. Dat lijkt mij een goede manier. Dus mijn aanpak is niet een verbod op het drukken van foldertjes. Dat moeten mensen zelf weten, maar zij moeten ervan overtuigd worden dat het op macroniveau in het belang van de instellingen is om niet mensen aan te trekken die niet willen. Die vallen allemaal uit, die kosten ontzettend veel tijd van de docenten, zijn demotiverend voor de instelling en het is vervelend voor de andere studenten. Dus ik denk dat ik de instellingen daarin wel mee krijg.

De heren Van der Vlies en Jan Jacob van Dijk hebben gevraagd naar de leerstoel onderwijsrecht. De komende drie jaar zal ik anderhalve ton investeren in deze leerstoel. Daarvoor zijn afspraken gemaakt met Simon Steen, de voorzitter van de Vereniging Bijzondere Scholen. De Kamer krijgt hierover een brief.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wordt die anderhalve ton per jaar verstrekt? Anderhalve ton is niet zo heel erg veel. Er waren drie leerstoelen op het terrein van onderwijsrecht. Als ik even snel een berekening op de achterkant van een sigarendoosje maak, moet ik concluderen dat je daar niet eens één volledige leerstoel mee gefinancierd krijgt per jaar. Misschien kan de minister dit nader adstrueren.

Minister **Plasterk**: Ik heb toegezegd dat er een brief komt, waarin wordt uitgespeld wat precies het budget is en wat de argumentatielijnen daarbij is. Het lijkt mij goed om die brief eerst af te wachten.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik zou het op prijs stellen als wij die informatie deze week nog krijgen. Dan kunnen wij daarop eventueel terugkomen bij de begrotingsbesprekingen.

Minister **Plasterk**: Dat zeg ik toe. Voorzitter. De heer Van der Ham, de voorlaatste spreker, vroeg naar de situatie rondom de mensenrechten. Ik heb met mijn collega Verhagen een brief aan de Kamer geschreven die "while we speak" – ik kijk meteen naar de heer Van der Vlies als ik Engels spreek – door de Kamer is ontvangen, waarin ik uiteenzet wat de plannen zijn met betrekking tot de mensenrechten. Ik heb de brief hier ook in "hard copy".

De heer **Van der Ham** (D66): Ik heb de brief nog niet kunnen lezen. Wordt daarin ook ingegaan op de opmerking van het Innovatieplatform over het juridische belang van de stad Den Haag als innovatiepijler?

Minister **Plasterk**: Op de stad Den Haag wordt niet ingegaan.

De heer **Van der Ham** (D66): Zou u dan in dit overleg willen ingaan op de suggestie van het Innovatieplatform om ervoor te zorgen dat het internationale recht een unieke plek heeft in Nederland vanwege de stad Den Haag als zetel van het Internationaal Strafhof? Bent u het ermee eens dat daar binnen de innovatiestructuren en in de innovatiediscussie meer de nadruk op mag worden gelegd?

Minister **Plasterk**: Ik weet niet of het aan mij is om in te gaan op de ambities van de gemeente Den Haag wat betreft internationaal recht.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik heb het over de suggestie van het Innovatieplatform.

Minister **Plasterk**: Ik ken die suggestie, maar die is geen onderdeel van het beleid. Een groot deel van het recht zit bij de universiteit Leiden. Dat is de facto de universiteit van Den Haag, als ik het onbeleefd mag zeggen, omdat het een van de grote universiteiten is, vlak bij een grote stad. Ik heb niet specifiek voor de gemeente Den Haag plannen uitstaan.

De heer Van der Ham vroeg naar de internationaliseringsagenda. De heer Anker had ook wat vragen over dit onderwerp en dan specifiek wat betreft Ontwikkelingssamenwerking. Wij hebben 70.000 buitenlandse studenten in Nederland. Dat is een behoorlijk groot aantal, waarvoor door een aantal van mijn collega's beleid wordt gevoerd, bijvoorbeeld wat betreft huisvesting. Dat zit inderdaad in andere portefeuilles.

Ik weerspreek dat er weinig geld voor is. De internationalisering is een onderdeel van de strategische agenda, waarin ik fors investeer. Wij hebben de verdubbeling van het HSP-budget van 5 mln. naar 10 mln. Samen met de Kamer heb ik het wetsvoorstel over de meeneembare studiefinanciering mogen vaststellen, waardoor mensen met hun studiebeurs in het buitenland kunnen studeren. Voor een deel gaat het om niet-financiële middelen, zoals bij de joint degrees, het aanbieden van onderwijs in het buitenland met diploma-afgifte, en instellingsbeurzen voor studenten van buiten de Europese Unie.

Ik benadruk dat het leeuwendeel van de internationalisering aan de instellingen is. Om redenen die er nu niet toe doen, was ik onlangs bij de Universiteit Utrecht, waar je als eerstejaars kunt kiezen of je gewone of internationale economie wilt studeren. Een onderdeel van de bacheloropleiding internationale economie is een jaar in het buitenland. Daarvoor heeft men bilaterale contacten met de universiteit van Rome. Dat is op instellingsniveau geregeld en dat zit niet in het budget. Bij diverse hbo-opleidingen doet men dat ook actief zelf, dus in feite zien wij bij het bedrag voor internationalisering maar een topje van de ijsberg en dat moet ook. Het moet niet zijn omdat ik dat wil, maar omdat de instellingen zelf snappen dat dit bijdraagt aan de kwaliteit van de opleidingen. Ik kom nog terug op een aantal andere aspecten van de internationalisering.

Over het kunstvakonderwijs heb ik al een brief toegezegd aan de Kamer en die komt eraan. Ik wil deze koppelen aan een plan dat ik samen met de sector maak. De heer Van der Ham stelde de interessante vraag waarom er bij een balletopleiding zoveel buitenlanders zitten. Ik denk dat het antwoord is dat dit een bijzondere, goede en unieke opleiding is. Daarom zitten er bij Ajax ook zoveel buitenlanders.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat komt doordat wij de Nederlanders niet hier kunnen houden, omdat zij te goed zijn.

Minister **Plasterk**: Waarom gaat de laatste Nederlander naar Real Madrid? Ik weet het ook niet. Hij houdt het niet vol.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik hoor van opleidingen ook dat de kwaliteit van de Nederlandse vooropleidingen tekortschiet. Zij zien te weinig kwaliteit in vergelijking

met buitenlandse studenten. Daarom gaan zij over op buitenlanders, die gewoon beter zijn. Dat is een onderliggend probleem.

Minister **Plasterk**: Dat ben ik met u eens. Ik denk dat in de Nederlandse samenleving een klein aantal mensen is dat tegen hun 12-jarige dochter zegt dat zij niets anders moet doen dan dansen en tien uur per dag aan ballet moet besteden. In andere landen zegt men tegen een kind dat een bijzonder talent heeft: ga er maar voor. Dat geldt ook voor topsporters. Er zijn veel ouders die zeggen dat het wel leuk is als hun kind een aardige bal kan tennissen, maar dat het niet de bedoeling is om school te verwaarlozen. Ik denk dat het inderdaad een aanzuigende werking heeft op mensen uit landen waar dit zeer fanaat op jonge leeftijd gebeurt. Dat is toch het gedrag van ouders en daar hebben wij weinig invloed op.

De heer Anker heeft gevraagd of wij de nieuwe deadline voor de bekostiging zullen halen. Ja, die gaan wij halen. Wij halen de datum die ik eerder in gedachte had niet omdat mijn mensen op het departement niet hard werken. Wij halen die datum ook niet omdat andere mensen niet hard werken. De reden is dat bij het overleg gewoon is gebleken dat de mensen in het veld nog iets meer tijd nodig hadden om het eens te worden over de details van die bekostiging. Dan is het voor mij altijd een taxatie: ga ik nu forceren en iedereen in de gordijnen jagen of heb ik nog even tijd? Ik heb gezegd dat ik in ieder geval in deze kabinetsperiode de hele zaak rond wil hebben. Daarvoor terug rekenend heb ik gezegd: dan kunnen wij het nog met een jaar vooruitschuiven, maar meer ook niet. Zo heb ik het ook gewisseld met de HBO-raad en met de VSNU.

Ik ben overigens elke dag beschikbaar. Het hangt dus niet op mijn beschikbaarheid voor deze discussies om het sneller af te wikkelen. Laat dat helder zijn!

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik leg hier bij niemand een verwijt neer. Maar het is toch wel een beetje merkwaardig dat het meer dan anderhalf jaar duurt voordat wij uiteindelijk zo'n stelsel rond hebben. Dat baart mij wat zorgen, ook met het oog op de toekomst, want dat betekent dat wij straks weer een ongelooflijk ingewikkeld stelsel krijgen dat in ieder geval niet meer te begrijpen is voor een gemiddeld Kamerlid. Dat vind ik toch wel een belangrijke voorwaarde als het gaat over een stelsel dat wij straks voor een aantal jaren gaan neerzetten. Waarom kost het zo veel tijd om dit probleem op te lossen?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik heb heel concreet naar de inzet van de minister gevraagd. Het gaat een beetje om de woorden die hij kiest. Hij zegt: zij hebben wat langer nodig om eruit te komen en ik ben eventueel elke dag beschikbaar. Moeten wij niet concluderen dat dit zo'n ingewikkeld proces is dat de minister daarin wat meer het voortouw zou moeten nemen om het hele spul bij elkaar te krijgen? De partijen moeten het met elkaar eens worden. Als het heel lang gaat duren, betekent dat immers vaak ook niet heel veel goeds voor het onderhandelingsproces.

Minister **Plasterk**: Ik schat de heer Jan Jacob van Dijk zeer hoog en ik ben ervan overtuigd dat hij hetgeen ik op tafel zal leggen, zal begrijpen. Ik denk ook niet dat het zo

vreselijk ingewikkeld zal worden. Voor de goede orde: ik ben degene die uiteindelijk bepaalt wat ik de Kamer voorstel. Ik zit dus niet te wachten op wat de mensen in het veld daarvan vinden. Ik bepaal uiteindelijk wat ik de Kamer voorstel. Ik denk echter dat soms, door het even tijd te geven en te zeggen "mijne heren, dit kunt u toch niet menen; neem het nog even terug en kijk er nog eens naar", uiteindelijk iets kan worden bereikt wat transparant en simpel genoeg is en waarvoor toch ook enig draagvlak bestaat. Laten wij eerlijk zijn: als de mensen in het veld vinden dat het geen goed idee is, dan weten zij de leden van deze commissie heel snel te bereiken. Dan levert dat ook weer discussies op. Ik kijk of het mogelijk is om het eens te worden. Ik ben daar ook helemaal niet pessimistisch over. Volgens mij komen wij met een goed bekostigingsvoorstel. Dat zal de Kamer bereiken. Volgens mij gaat het helemaal goed komen.

Ik zal later meer zeggen over het aspect van de kleine instellingen. Ik heb al gereageerd op de opmerkingen van de heer Anker over de bachelor-masterstructuur. Hij heeft ook gezegd dat het bedrag per student zou dalen. Dat blijft echter nagenoeg gelijk: € 5800 per student. De getallen waar hij naar verwijst, zijn de diplomaprijzen in het wetenschappelijk onderwijs. Die dalen, onder meer door de invoering van de BaMa-structuur in 2002. Op dit moment wordt echter onderzoek gedaan naar de gevolgen van de bekostiging. Dat doe ik samen met de VSNU en daarover zal ik de Kamer rapporteren. Ik benadruk dat wij in ieder geval in het hoger onderwijs structureel voor onderwijs en onderzoek 330 mln. extra investeren in deze periode. Ik heb dat vanochtend in een ochtendblad ook nog benadrukt, omdat er een portret verscheen waarin iedereen functioneel en totaal logisch en begrijpelijk zegt: wij hadden nog wel wat meer gewild. Ik benadruk dat er nooit een regering meer heeft geïnvesteerd in het hoger onderwijs en de wetenschap dan nu gebeurt met een enveloppe van 330 mln. Maar ik ben het ermee eens dat nog meer geld nog beter zou zijn. Dat betwist ik geen moment. Maar eenieder die dacht "nu komt er iemand uit de wetenschap, dus nu komt de manna uit de hemel zetten in de wetenschap" komt enigszins bedrogen uit. Ik voel mij minister van het hele onderwijs, niet alleen van het hoger onderwijs. Men moet het mij niet euvel duiden dat ik voor de vmbo'ers en andere instellingen evenzeer opkom als voor het mij zo dierbare universitaire onderwijs.

De heer Anker vroeg naar een aantal aspecten van de internationaliseringagenda. Hij zei dat het budget groter zou moeten zijn. Ik heb in mijn schriftelijke beantwoording al aangegeven dat een groot deel van het budget bij het departement voor Ontwikkelingssamenwerking zit. Daar werken wij zeer goed via open kanalen mee samen. Eigenlijk moet je proberen de argumenten uiteen te rafelen. Het is mijn verantwoordelijkheid om de Nederlandse student en burger goed op te leiden en daarvoor is mij budget ter beschikking gesteld. Het bijdragen aan de ontwikkeling van mensen in ontwikkelingslanden is een andere doelstelling. Dat is de primaire verantwoordelijkheid van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en het moet ook met zijn budget gebeuren. Het budget dat mij gegeven is om Nederlandse studenten op te leiden, moet daarvoor niet in de eerste plaats worden aangewend. Als je hierin duikt, blijkt ook dat vanuit het oogpunt van de ontwikkelingssamenwerking de doelstelling helemaal niet is om zoveel

mogelijk mensen hier op te leiden. Deze zomer was ik in Suriname en daar zei men ook dat wij het hun niet aan moesten doen om iedereen naar Nederland te laten komen om te studeren. Zij hebben er veel meer aan als wij hen helpen om de universiteit in Paramaribo verder op te bouwen. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking heeft dus niet als doelstelling om zoveel mogelijk studenten vanuit ontwikkelingslanden hiernaartoe te halen. Dat is niet het enige waar het om gaat.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat klinkt op zich mooi, maar in diverse landen heeft men gewoon niet de beschikking over goede onderwijsfaciliteiten of universiteiten. Je moet ervoor zorgen dat daar een goed opgeleide beroepsbevolking is voordat je die volgende stap kunt zetten. Dat was de kern van de opmerking die ik daarover gemaakt heb. Daar zou samenwerking met Ontwikkelingssamenwerking wel nuttig kunnen zijn.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Over een paar dingen bestaat een misverstand. Ik begrijp dat de minister in eerste instantie over het Nederlandse onderwijs gaat. De teneur van de brief over internationalisering is echter dat internationale contacten goed zijn voor het Nederlandse onderwijs. Wetenschappers zullen altijd zeggen dat wetenschap per definitie een globale aangelegenheid is. Die twee kun je niet zomaar uit elkaar trekken. Ik heb niet zozeer gezegd dat er meer geld heen moet, maar ik zou het goed vinden als er een apart fonds zou komen in samenwerking met Ontwikkelingssamenwerking. Wij hebben nu een maatregel genomen waardoor studenten uit ontwikkelingslanden hier juist moeilijker terecht kunnen. Het zou voor ons en de studenten goed zijn als wij proberen te stimuleren dat zij toch hierheen komen. Het gaat niet alleen om de focus op die studenten. Er moet nog veel meer gebeuren. De gedachte was dat er een apart fonds moet komen.

Minister **Plasterk**: Ik ben het daarmee eens. Er zijn twee fondsen. Het HSP-talentenprogramma voor excellente Nederlandse en buitenlandse studenten. In dat beursprogramma wordt geen onderscheid gemaakt naar het land van herkomst, bestemming of studierichting. Daarvoor is het bedrag van 5 mln. structureel verhoogd naar 10 mln. Daarnaast is er het NFP voor ontwikkelings-samenwerking en dat beschikt dit jaar over 30 mln. Dat is dus een behoorlijk groot fonds. Ik ben het met de heer Anker eens dat internationalisering ook academisch nastrevenswaardig is, maar ik wil wel staande houden dat je het met enige moeite kunt onderscheiden van het ontwikkelingssamenwerkingsaspect. De landen waar je naartoe zou gaan voor het opzetten van een academische samenwerking, zijn niet altijd op voorhand dezelfde landen als de landen waar het ontwikkelingssamenwerkingsaspect vooropstaat. Dat geeft mij de gelegenheid om op het punt van de heer Jan Jacob van Dijk te reageren over de kwaliteit van studenten. Kort geleden ben ik bij het Neso en de Nuffic in Peking geweest. Wat men daar doet, is indrukwekkend en precies waar de heer Van Dijk naar vroeg. Per jaar worden duizenden studenten uit China gescreeud op de vraag of hun niveau voldoende is voor de opleiding waar ze in Nederland naartoe willen. Dat is een zeer professionele business. Men doet daar niets anders dan dat. Ik ben het direct met u eens als u zegt: dat gaat nog eens hier en daar niet goed. Er zullen verschillen optreden

tussen de vestigingen. De ene zal misschien betere kwaliteit leveren dan de andere, maar in ieder geval in Peking was ik erg onder de indruk van de professionaliteit waarmee men daar studenten screent. Men zegt daar ook dat je geen studenten naar Nederland wilt laten komen van wie vervolgens blijkt dat hun kennis van de Engelse taal of van de basisvakken onvoldoende is om op zo'n instelling mee te komen. Anders wordt iedereen ongelukkig, inclusief de student en de betrokken instelling.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de tijd. Ik wil graag dat u om 15.50 uur klaar bent.

Minister **Plasterk**: Ik doe mijn best.

Nog één antwoord aan de heer Anker. U zegt het jammer te vinden dat het collegegeld voor niet-Europese studenten niet het wettelijke collegegeld is. Bij mijn weten is dat geen nieuw beleid. Het is altijd zo geweest dat mensen vanuit de rest van de wereld hier weliswaar kunnen komen studeren, maar dat dit dan in principe kostendekkend moet gebeuren. Dat te betalen, is de verantwoordelijkheid van het land waar zij vandaan komen, zoals het dat ook voor ons zou zijn als wij studenten naar Zuid-Amerika sturen, tenzij er een van de OS-fondsen of van de andere fondsen bereid is om de kosten op te pakken. Het staande beleid is dat mensen uit de EU tegen het laagste collegegeld kunnen studeren. Daar zijn wederzijds afspraken over gemaakt binnen de EU. Dat geldt ook voor mensen uit de Antillen, want dat is natuurlijk een deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Ik heb daar zelf om historische redenen Suriname aan toegevoegd, zoals u weet. Hoewel dat officieel niet bij de EU hoort, kunnen studenten uit Suriname hier ook voor het laagste collegegeld studeren. Dat is de praktijk die er nu staat. Als je dat zou willen uitbreiden, zou je dat, denk ik, niet moeten doen door het wettelijke collegegeld te veranderen, maar door programma's te starten om specifiek en gericht mensen uit bepaalde landen te ondersteunen wanneer zij hier komen studeren.

Ten slotte had u nog een vraag over de imamopleiding, mijnheer Anker. Dat is inderdaad een onderwerp waarbij wij moeten opletten dat wij er niet weer een halfuur mee bezig zijn. De verwachting van de Kamer was dat met behulp van die opleiding een ruim aanbod van in Nederland opgeleide imams zou ontstaan. Dat programma stopt in 2011. Dan is ook de ontwikkelings-subsidie voor de Hogeschool INHolland afgelopen. Die was eenmalig. De verwachting is dat die met ontwikkelingssubsidies ondersteunde opleidingen daarna toe moeten kunnen met de reguliere bekostiging per student van het ministerie van OCW als theologische opleiding. Nogmaals, die opleiding leidt alleen maar op tot de graad in theologie. Wanneer men vervolgens daar bovenop geestelijk dienaar wil worden, dan geldt daarvoor hetzelfde als wanneer dat in uw denominatie zou gebeuren, mijnheer Anker: dat deel is niet bekostigd onderwijs. Dat geldt voor imams dan ook.

Dan ga ik terug in de tijd naar de heer Dibi. Ik heb ambitietaks opgeschreven, een mooi woord. Ik ben blij dat wij het erover eens zijn dat het voorstel zoals dat in Amsterdam is gedaan, in strijd is met de wet. Die wet geldt niet alleen in Amsterdam, maar ook in de rest van het land. Mochten dus andere universiteiten het in hun hoofd halen om tegen de wet in dubbel collegegeld te vragen, dan zal ik hetzelfde doen als in Amsterdam,

namelijk lik-op-stukbeleid en meteen meedelen dat men het zo niet mag doen.

Ik heb met interesse en enig amusement naar de interrupties van mevrouw Besselink geluisterd op het punt van de tegenbegrotingen van GroenLinks. Ik heb mij voorgenomen om voor de begrotingsbehandeling van Onderwijs de tegenbegroting – ook die van de VVD – er nog eens bij te pakken. Het is altijd heel interessant om te kijken...

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan komt u tot de conclusie dat wij meer uitgeven dan u en de PvdA.

Minister **Plasterk**: Ja, maar daar zit wel een academicus-belasting bij, en mijn standpunt daarover is – ik weet dat daarover ook in mijn partij gemengd wordt gedacht – dat ik het politiek niet wenselijk vind om iemand een hogere belasting te laten betalen die leraar is, omdat hij toevallig naar de universiteit is geweest, dan iemand anders die handelaar in onroerend goed is en alleen de basisschool heeft gedaan. Ik ben daar niet voor en ik zou dat geld ook niet als dekking willen gebruiken. Dan ontstaat er vervolgens wel een gat. U zegt dat er niet geïnvesteerd wordt. Ik heb hier een hele lijst – die kan ik u voorlezen – van alle investeringen die wij doen. Volgens mij heb ik u dat schriftelijk ook wel eens doen toekomen, in antwoord op de vraag van de heer Pechtold bij de algemene politieke beschouwingen over de kennisinvestering-agenda. Toen heeft collega Balkenende een brief gestuurd met al die bedragen erin. Dus daarin kunt u dat allemaal lezen. Dan gaan wij in verband met de tijd maar door.

Er is gepleit voor een motie die tijdens de behandeling van de begroting WWI is ingediend bij minister Van der Laan. Daarin wordt gevraagd, goedkope huisvesting te regelen voor mensen die vrijwilligerswerk doen in Vogelaarwijken. Mij is meegedeeld dat minister Van der Laan het oordeel over deze motie aan de Kamer heeft overgelaten. Wij houden ons hart vast. Het komt mij namelijk voor dat dit zal leiden tot veel administratie voor gemeenten. Zij moeten immers het vrijwilligerswerk definiëren, en een en ander bijhouden. Ik vind dit een sympathiek idee. Ik moet echter nogal wat bijhouden over studenten en aan de Kamer verantwoorden hoe het gaat met de IB-Groep. Met het oog daarop wil ik de Kamer toch de suggestie doen om over het aannemen van deze motie nog eens goed na te denken, zelfs als minister Van der Laan het oordeel erover aan de Kamer overlaat. Vanuit het ministerie van OCW gezien lijkt mij dit niet gemakkelijk. Het is echter aan de Kamer om hierover te oordelen.

Er is een vraag gesteld over de leeftijdsgrens. Er is hierbij sprake geweest van een uitruil. In het wetsvoorstel Versterking besturing komt de leeftijdsgrens voor de collegegeldsystematiek te vervallen. Daarvoor in de plaats is ingevoerd dat mensen maar voor één studie collegegeld krijgen. Studenten die ouder zijn dan 30 jaar en aan wie nog geen graad is verleend, kunnen tegen het wettelijk collegegeld studeren. Ik ben het overigens niet eens met de stelling dat de leeftijdsgrens van 30 jaar per se leidt tot discriminatie. De gedachte hierachter is uiteraard dat de overheid ervoor verantwoordelijk is om mensen met voldoende intellectuele bagage het leven in te sturen. Wij mogen er echter mijns inziens van uitgaan dat iemand van 51 op de een of andere manier zelf heeft bedacht hoe hij zijn leven ongeveer denkt te bekostigen.

Daarvoor neemt de overheid niet meer op voorhand de verantwoordelijkheid op zich. Voor het collegegeld is deze grens echter dus komen te vervallen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Dibi, ik kan helaas geen interrupties meer toestaan. Wij lopen grandioos achter en de minister heeft nog veel punten die hij aan de orde moet stellen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De minister vergeet een vraag van mij te beantwoorden, voorzitter.

De **voorzitter**: Natuurlijk. Daarvoor hebt u uw tweede termijn.

Minister **Plasterk**: Ik luister altijd met veel plezier naar de bijdragen van de heer Bosma. Zij zijn namelijk altijd erg grappig en erudiet. Ik proef in zijn opvattingen over cultuur een zeker dedain voor de cultuurportefeuille. Dat deel ik niet; laten wij het daarop maar houden. De inspectie rondt binnenkort een onderzoek naar het bindend studieadvies af. Begin 2009 zal ik de Kamer hierover informeren.

De heer Bosma vroeg ook naar de Nederlandse taal. Nederlands is in principe de voertaal in het onderwijs. Dit geldt ook in het hoger onderwijs en zeker voor het eerste jaar. Ik signaleerde zojuist echter al dat er instellingen zijn die een Engelstalige versie van de studie aan hun studenten aanbieden. Die vinden gretig aftrek. Ik vind het te ver gaan om daarbij op de weg te gaan liggen. Universiteiten hebben regelingen over de voertaal. Wij hadden het bovendien zojuist over de internationaliseringsagenda. Wij hebben 70.000 buitenlandse studenten. Dat brengt instellingen er soms toe om meer Engels toe te laten in de lessen. Mevrouw Besselink vroeg naar de procedure bij de studiegesprekken. Ik heb hierover al iets gezegd. De pilots lopen. Op basis hiervan zullen begin volgend jaar de experimenten starten. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zal worden bezien of en, zo ja, welke wetswijzigingen nodig zijn. Dan zijn wij echter al een heel eind verder. Laten wij eerst het verloop van de experimenten maar eens afwachten. Ik zou het mooi vinden als wij hiervan een succes kunnen maken.

Er is gevraagd of kleine pabo's er bij de bekostiging op achteruitgaan. Ik herken dit niet en dit is niet onze bedoeling. De HBO-raad heeft deze informatie bewerkt voor de oordeelsvorming binnen de vereniging. Met alle plezier wil ik dit nog eens met de HBO-raad bezien. Het is niet de bedoeling om kleine instellingen hiermee op een nadeel te zetten. Ik moet hierop terugkomen in een gesprek met de HBO-raad.

Ik snap de opmerking van mevrouw Besselink over de glijdende schaal. Laat mij dit uitleggen voor wie het niet weet. Aanvankelijk was het zo: als iemand meer verdiende dan € 10.000, raakte hij in één klap zijn studiefinanciering kwijt. Dat werkte ongunstig. Mevrouw Besselink vroeg of daarvoor geen oplossing te vinden zou zijn. Toen heb ik gezegd dat dit structureel een hoop geld zou kosten, en dat zij dat niet zou moeten willen. Mevrouw Besselink heeft aangedrongen. Nu hebben wij dus een regeling gevonden. Dat is de volledige verdienste van mevrouw Besselink, die zodanig heeft aangedrongen dat dit nu is geregeld. Dat leidt er vervolgens

toe dat mevrouw Besselink denkt: wat ik ook wil, het lukt als ik maar lang genoeg aanhoud. Dat krijg je dan.

Ik heb wel grote aarzelingen bij haar voorstel in verband met de studenten die nog geen achttien zijn. Die zijn nog een maand zeventien; daarop komt het meestal neer. Zij krijgen dan nog een heel trimester kinderbijslag. Ik heb dat laten uitrekenen. De tegenwaarde van de ov-kaart is € 78,16 per maand en de kinderbijslag is € 92,25 per maand. Als wij alleen voor de mensen die dat willen, de kinderbijslag opzouten, worden alle uitvoeringsinstanties geheel gek. Dat kan dus niet. Wij zouden dan dus de kinderbijslag voor het hele cohort moeten teruggeven, en daaraan vervolgens een regeling moeten hangen. Met de IB-Groep heb ik net gezien hoe ingewikkeld dit soort kwesties is. Ik vind het eerlijk gezegd de moeite niet waard om het op die manier te doen. Als wij het er gewoon bij geven, en dus zeggen: je mag de kinderbijslag houden, maar wij vullen het aan, dan kost dat 3 mln. structureel.

Wij slagen er niet in om de mbo'ers structureel een ov-kaart te geven, maar slechts voor een deel. De discussie daarover voert de Kamer met mevrouw Van Bijsterveldt. In dat licht bezien: als wij 3 mln. ergens schrapend over de bodem van de pot zouden kunnen vinden, moeten wij dat geld dan gebruiken om dit voor die ene maand te doen? Ik ben er niet ongelooflijk voor. Mevrouw Besselink vraagt mij echter om daar nog eens naar te kijken. Zeker als dat ook enigszins door de Kamer gedragen wordt, wil ik daarnaar nog eens kijken en dan mijn uiterste best doen om iets creatiefs te verzinnen. Dan kom ik daarmee bij de Kamer terug. Laat ik dat dan maar toezeggen. Ik wil eerlijk zijn over mijn aarzelingen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Neemt u dan het voorstel van de heer Zijlstra daarin mee?

De **voorzitter**: Nee, ik moet echt streng zijn, mevrouw Besselink. De minister gaat door. En als je een toezegging binnen hebt, dan houd je helemaal ... Pardon.

Minister **Plasterk**: Ik kom op de vraag die door diverse leden van de Kamer is gesteld op basis van een goed gecoördineerde actie van het Interstedelijk Studenten Overleg samen met de Landelijke Kamer van Verenigingen. Gevraagd werd om bestuurders van verenigingen vrij te stellen van collegegeld. Zou ik daarover het gesprek willen aangaan? Laat ik allereerst zeggen dat ik het belang van de bestuursfuncties volledig onderschrijf. Wij ondersteunen bijvoorbeeld ook mensen die in het ISO en de LSVb zitten financieel. Ik ben graag bereid om te bekijken of er nog verdere wezenlijke belemmeringen zijn voor het functioneren van mensen in deze bestuursfuncties. Ik heb wel een grote aarzeling om het collegegeld kwijt te schelden. Daarmee geef je namelijk een prikkel om te zeggen dat men niets meer mag doen aan de universiteit. Ik wil daarmee niet zeggen dat het niet kan. Ik erken dat het mogelijk is dat mensen die een bestuursfunctie doen, daarmee min of meer fulltime bezig zijn. De een heeft echter een spanwijdte van meer uren dan de ander. Ik weet dat er ook mensen zijn die tijdens zo'n bestuursjaar ook nog iets aan hun studie doen. Wat moeten wij daarop zeggen? Je zou het heel erg gaan verambtelijken als je zou zeggen dat men geen toegang meer krijgt tot de universiteit waarop men zit. Als het een heel jaar collegegeld kost, dan denkt men:

dat ene vakje stel ik dan ook wel een jaar uit. Ik heb dus grote aarzelingen over het voorstel.

Op de vraag of ik hierover in overleg wil treden, kan ik moeilijk nee zeggen, want overleggen doen wij altijd met alle plezier. Ik heb het voorstel net vorige week gekregen. Ik heb er dus nog geen overleg over gevoerd. Ik wil wel toezeggen dat ik dat zal doen. Als de Kamer mij bij motie oproept om hier ongelooflijk positief tegenover te staan, zullen wij wel weer zien, maar ik heb grote aarzelingen. Maar ik kan beter geen moties uitlokken. Er ligt al een motie? Dan zal ik er voor de tweede termijn nog eens over nadenken wat mijn advies wordt. Nogmaals, over het wegnemen van wezenlijke belemmeringen voor bestuursfuncties praat ik graag door. Ik ben er echter op voorhand niet van overtuigd dat dit daarvan een onderdeel moet zijn.

Opgemerkt werd dat de macrodoelmatigheidsstoets voor hbo-opleidingen geen rekening houdt met maatschappelijke behoeften. Wat betreft de lerarenopleiding is er geen tekort aan opleidingen, maar eerder een achterblijvende belangstelling om die lerarenopleiding te volgen. Daar werken wij nu aan. Als dit de vraag niet beantwoordt, hoor ik graag in tweede termijn nog wat de bedoeling was.

Met betrekking tot de internationaliseringsagenda merk ik nog op dat wij proberen de studiepuntmobiliteit naar 25% te krijgen in 2013. Er is geen doelstelling dat iedereen in het buitenland gaat studeren. Mensen kunnen allerlei redenen hebben waarom zij liever in Nederland blijven studeren. Wij respecteren die redenen natuurlijk. Ik heb al gezegd dat de beslissing hierover voor een groot deel aan de instellingen is. Het diploma-supplement moet er gewoon komen. Daarover heb ik tegenover de VSNU ook geen misverstand laten bestaan. Men moet er gewoon voor zorgen dat het er komt. Daarbij organiseren wij met de instelling dat de studenten begeleid worden. Wij passen het in in het curriculum, zodat studiepunten worden verdiend. Wij proberen de administratieve hobbels te helpen nemen, zoals visa et cetera. Ook maken wij beurzen mogelijk. Het HSP-budget voor de uitgaande studenten gaat van 1 mln. naar 3 mln. Voor het verhogen van het aantal stages is 8 mln. gereserveerd, maar de eindverantwoordelijkheid blijft liggen bij de instellingen.

Mevrouw Besselink heeft gevraagd naar de tUL, de Intergalactische Universiteit Limburg van de heer Ritzen, de uitvinder van de inefficiënte leerweg, by the way. En van het afschaffen ervan.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik beluister een toezegging.

Minister **Plasterk**: De afspraken zijn vastgelegd in een verdrag tussen Nederland en Vlaanderen van 2001. OCW is al die verplichtingen nagekomen. Vanaf het begin was duidelijk dat wij geen aanvullende middelen zouden inzetten voor de uitbouw van het onderzoek bij de transnationale Universiteit Limburg. Nu zeg ik het goed. Vanuit het perspectief van het landelijk onderzoeksbeleid heeft de versterking daarvan nu geen prioriteit. Er is geen behoefte aan nieuwe zwaartepunten. Wij hebben al een aantal zwaartepunten, waarop Maastricht zich overigens ook richt, zoals genomics en ICT. De uitbouw bij de tUL zal moeten worden gerealiseerd met de middelen die men heeft en met de middelen van de regionale stimuleringsfondsen. Het budget voor grote onderzoeksfaciliteiten is niet bestemd voor deze plannen.

Dit budget is echt bedoeld voor grote onderzoeksfaciliteiten. Maastricht is inderdaad een zeer internationale universiteit. Dat heeft natuurlijk te maken met de internationale context die vanuit Maastricht aan alle kanten vrij snel te bereiken is, eerder dan vanuit Rotterdam. In Maastricht heeft men heel veel Duitse en Belgische studenten. Alleen door de ligging is dit al logisch. Ik vind dit op voorhand geen reden om meer subsidie aan die universiteit te geven dan aan een andere universiteit, waarop de subsidie in mindering zou moeten worden gebracht. Ik ga razendsnel door.

De **voorzitter**: U moet echt prioriteren. Ik begin sowieso om vier uur aan de tweede termijn van de Kamer. Ik ben het nu een beetje zat.

Minister **Plasterk**: Nou ja!

De **voorzitter**: Ik ben serieus. Ik wil meer tempo. U hebt 90 minuten.

Minister **Plasterk**: Ik kan niet anders doen dan antwoord geven op de vragen die worden gesteld.

De **voorzitter**: Dat vereist een zekere prioritering.

Minister **Plasterk**: Oké. Ik kom bij de vragen van de heer Zijlstra. Hij vond de bekostiging op kwantiteit zo onwenselijk. Dat verbaast mij in die zin, dat het voorstel van mijn voorganger, de heer Rutte, uitsluitend een bekostiging op kwantiteit was. Er is blijkbaar een nieuwe wind gaan waaien, maar dat kan. Misschien moet de heer Zijlstra daarover nog eens spreken met de heer Rutte.

De heer Zijlstra is het niet eens met de afbetalingsregelingen, waarvan akte. Ik moet prioriteren. Ook door anderen is al gewezen op de tegenbegroting. Toch is het zo dat als je bij de algemene politieke beschouwingen voor 23 mld. aan bezuinigingen laat fladderen, je per onderwerp bezuinigingen tegenkomt, zo ook in het hoger onderwijs.

Op STW wordt door OCW niet bezuinigd. De inzet van OCW voor STW, de Stichting Technische Wetenschappen, is dezelfde als daarvoor. De heer Zijlstra zei nog iets over feesten en partijen. Zullen wij dit maar laten voor wat het is? Ik neem alle opmerkingen natuurlijk buitengewoon serieus. Ik heb de voorzitter van de VSNU gevraagd of hij vindt dat ik meer uren aan het hoger onderwijs zou moeten besteden. Hij vond dat niet nodig. Mijn voorganger, de heer Rutte, vond dit overigens ook niet nodig. Ik besteed hieraan veel uren. Natuurlijk is je aanwezigheid in de cultuurportefeuille veel zichtbaarder. Naar de aard speelt dit zich af op plekken waarbij publiek aanwezig is. Alle bestuurlijke overlegjes en werkbezoeken aan laboratoria, studenten en instellingen ziet men niet. Dat vind ik ook niet erg. Ik ga nu serieus in op iets wat wellicht niet serieus is bedoeld.

De joint degree wordt meegenomen in het wetsvoorstel over de versterking van het bestuur dat eind deze maand naar de Kamer wordt gestuurd.

De heer Zijlstra wil ook weten hoe het komt dat er een daling te zien is in de student-stafratio. Dat is omdat wij het willen. Een daling van die ratio betekent minder studenten per docent en dus meer docenten per student en dat is precies de bedoeling.

Dan kom ik op de betrokkenheid van NWO bij de FES-toekenning. NWO krijgt een rol in het beoordelingsproces binnen het secretariaat van de Commissie van Wijzen. Ik citeer uit een brief hierover van mijn collega van Economische Zaken aan de voorzitter van het Innovatieplatform: "Voor het opstellen van deze analyse zal het secretariaat van de Commissie van Wijzen worden ondersteund door een team van deskundigen, senior medewerkers van SenterNovem en van NWO. Deze zullen gebruik maken van externe adviezen van onafhankelijke deskundigen. In welke vorm het verkrijgen van deze externe adviezen zal plaatsvinden, wordt door SenterNovem en NWO uitgewerkt op basis van ervaring van NWO met de verschillende varianten van peer reviews."

Ook vroeg de heer Zijlstra naar de vijftien jaar. Deze termijn is niet anders dan hij was. Ik heb overwogen om de termijn te verlengen omdat ik de indruk had dat een deel van de studentenorganisaties dat op prijs stelde. Het bleek echter zeer verdeeld te liggen. Ik zag eigenstandig geen aanleiding om het te verlengen, dus ik heb het op vijftien jaar gelaten. De kwijtschelding is al een onderdeel van het huidige stelsel, dus dat is al helemaal geen novum. Alleen de aflossingsvrije drempel is iets verhoogd. Om niet te hoeven aflossen moet iemand tot vijftien jaar na zijn studie niet of nauwelijks verdienen. Het is een hele prestatie om dat vol te houden en ik vrees dan ook niet voor strategisch gedrag. Niemand gaat voor zijn lol vijftien jaar thuiszitten om zijn studieschuld niet te hoeven aflossen.

Dan kom ik op de vragen van mevrouw Joldersma. Zij wil weten wat wij doen aan de Europese reputatie. Wij lopen ons het vuur uit de sloffen voor de Europese zichtbaarheid van Nederland. Ik kan bijvoorbeeld melden dat bij het European Institute of Technology zowel de voorzitter een Nederlander is, namelijk de heer Schuurmans, voorheen werkzaam bij Philips, als ook een lid van het bestuur, namelijk Ellen den Brabander, een ex-medewerker van DSM. Alleen al in de aansturing van dit soort instanties is een duidelijk Nederlandse stempel merkbaar. Hetzelfde geldt voor allerlei aspecten van het onderwijsbeleid.

Overigens gaan wij daarbij soms op de rem staan, ook wel op verzoek van de Kamer. Bij de voorbereiding van de OJC-raad vorige week hebben wij daarover gesproken. Kamerbreed werd toen gezegd, onder andere door de heer Jan Jacob van Dijk, dat niet alles op Europees niveau geregeld moet worden. Bijvoorbeeld als het gaat om benchmarken – mijn excuses voor deze Engelse term, de Kamer wil Nederlands in de Grondwet en ik ook – dus het vaststellen van doelstellingen op Europees niveau, ben ik een van de mensen die zegt dat niet alle doelstellingen op Europees niveau vastgelegd moeten worden als daartoe geen noodzaak is. Soms kan je inbreng ook zijn dat je zegt dat er minder moet gebeuren.

Ook vraagt mevrouw Joldersma of het juist is dat 80% van de nog te verdelen FES-gelden OCW-gerelateerd is. Dat kan ik niet bevestigen. Ik heb zojuist de procedure geschetst. Er bestaan op voorhand geen afspraken over de verdeling over verschillende beleidsterreinen. Mevrouw Joldersma maar ook anderen, waaronder mevrouw Besselink, vragen naar de verdeling van de instituten over NWO en de KNAW. Ik dacht dat wij het gesprek hierover al eens gevoerd hebben in een andere context. Ik zie dat er instemmend geknikt wordt. Ik ben

het onmiddellijk eens met iedereen die zegt dat het historisch zo is gegroeid dat bijvoorbeeld de instituten voor life sciences bij de KNAW zitten en de fysica-instituten bij NWO. Een voorganger van mij heeft weleens geprobeerd om dit te herverdelen. Er valt bijvoorbeeld te denken aan een model waarbij de VSNU over de belangenbehartiging gaat, de KNAW over de beoordeling en NWO over het uitgeven van het geld, zodat de KNAW zonder enige last of ruggespraak kan beoordelen of het allemaal goed gaat. Dat zou betekenen dat je al die instituten van de KNAW overhevelt naar NWO. Dat is 80% van het budget van de KNAW. Het zou heel veel voeten in de aarde hebben. Ik maak daarom de keuze om reële problemen op te lossen. Op zichzelf, zo blijkt ook uit de evaluatie, functioneren beide instanties, ieder op hun eigen manier, namelijk wel goed. Als ik het met een stok in het zand moest tekenen, zou ik het niet opnieuw zo doen, maar het is zoals het is. Ik zou zeggen: "If it ain't broke, don't fix it." Laten wij daar de prioriteit niet leggen.

Mevrouw Joldersma wil dat hbo-docenten meer worden gestimuleerd om te promoveren. De middelen voor promotietrajecten zijn toegevoegd aan de lumpsum van de instellingen. Jaarlijks wordt er 5,1 mln. toegevoegd voor de hogescholen. In het kader van de meerjarenafspraken is met de HBO-raad afgesproken dat in 2017 – wij spreken elkaar tegen die tijd nog wel – 10% van de hbo-docenten over een PhD beschikt dan wel in een promotietraject participeert. Dit percentage staat ook in het convenant Leerkracht. Het is nu 3,7, dus moet er nog een hoop gebeuren. Men zal dit nastreven en daarover zal ik rapporteren in het kader van Kennis in Kaart. Mevrouw Joldersma vroeg of ik een onderzoek wil uitzetten naar mensen die bij wijze van spreken direct na de geboorte de gevangenis in kunnen.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik had het over bevordering van de maatschappelijke discussie.

Minister **Plasterk**: NWO-Genomics heeft een programma voor de ethische aspecten en ook het Rathenau Instituut houdt zich daarmee bezig. Beide instituten zijn er altijd snel bij om nieuwe, interessante ontwikkelingen te signaleren. Ik wil niet eigenstandig oproepen om dit te agenderen. Men heeft de discussie gehoord en wellicht denkt men dat dit aspect binnenkort een keer aan de orde kan komen. Mijn voorstel is om de beantwoording van de vraag of dit ingepast kan worden in toekomstige activiteiten aan hun oordeel over te laten.

Ik ga over naar de vragen van de heer Jan Jacob van Dijk. Ik realiseer mij dat degenen van wie de vragen het eerst zijn beantwoord, de meeste aandacht hebben gekregen. Ik heb al gesproken over Nuffic en NESO. Na het werkbezoek realiseer ik mij eens te meer hoe belangrijk het is dat dit goed gaat. De Kamer krijgt een brief over de activiteiten die in dit kader worden ontplooid en over de wijze waarop wij toezien op de kwaliteit daarvan. Dit wordt in feite een evaluatie. Het uitstel van de bekostiging was nodig om overleg te kunnen voeren. De HBO-raad is overigens akkoord met het uitstel van een jaar. Dat kan geen verrassing zijn voor de mensen in het veld.

Het is mijn voornemen om de stand van zaken in verband met studeren met een handicap in het accreditatiestelsel op te nemen. De Kamer krijgt dit in het voorjaar van 2009.

Er is geen twijfel over de reikwijdte van de wettelijke taak van de Open Universiteit. Die omvat ook het hbo, al behoren de huidige opleidingen tot het domein van het wo. De nieuwe opleiding is echter om een andere reden na de toets op macrodoelmatigheid afgewezen. De hbo-studie rechten in de vorm van afstandsleren wordt al verzorgd door de LOI en het NTI. Zij doen dat tevens in modulaire vorm. Artikel 6.2 van de WHW stelt dat de nieuwe opleiding wordt beoordeeld in het kader van het geheel van voorzieningen op het gebied van het hoger onderwijs. Daartoe reken ik ook de opleiding hbo-rechten van de aangewezen hogescholen LOI en NTI. Het is natuurlijk niet aanvaardbaar dat de overheid de kosten van een vergelijkbare opleiding bij de Open Universiteit voor haar rekening neemt als er al voorzieningen zijn waarmee in de maatschappelijke behoefte wordt voorzien. Ik heb mij aan het criterium gehouden waarop ik moet toetsen.

De IB-Groep kan de keuze voor de termijn van vijftien jaar voor het terugbetalen van het collegegeld aan. De Kamer krijgt voor 1 februari aanstaande een brief over de titulatuur. Men doet wat men kan, zoals de grote volksschrijver Gerard Reve schreef.

De heer Jasper van Dijk vroeg of ik het hoger onderwijs een publieke taak of een particuliere taak vind. Hij weet het antwoord op die vraag natuurlijk al. Ik vind dat een publieke taak. Wij besteden per jaar 9 mld. aan het hoger onderwijs. Afgezien van de collegegelden die relatief beperkt zijn en waar bovendien beurzen tegenover staan, wordt het volledig publiek bekostigd. Dat is ook mijn bedoeling.

Ik heb geantwoord op de vraag of de wo-bachelor een eindopleiding moet zijn. Ik zie het als een optie. Ik heb er niks tegen als mensen daarmee de arbeidsmarkt opgaan, maar ik heb niet de bedoeling om ze daarheen te jagen als zij dat niet wensen.

Waarom wordt de eenoudertoeslag in de studie-financiering niet uitgekeerd als gift? Ik ontvang geen signalen dat studerende moeders in de problemen komen. Vanuit studiefinancieringsperspectief is het belangrijk dat studenten geen belemmeringen ondervinden om hun studie af te maken. Die belemmeringen zijn er mijns inziens nu niet. Ik vind het belangrijk dat jonge vrouwen ook als zij kinderen hebben een studie kunnen volgen en afronden. Er is geen budget beschikbaar om die toeslag als gift uit te keren. Omzetting in een gift brengt hoge kosten met zich mee: 18 mln. en na zes jaar 2 mln. structureel. Ik ben hierover in gesprek met de bekende organisatie. In de eerste helft van volgend jaar zal ik de Kamer rapporteren over deze gesprekken. Ik wil graag op allerlei manieren beletsels wegnemen. Ik wil niet dat er dingen in de weg staan.

Iemand die twee studies op één universiteit volgt, betaalt maar één keer collegegeld. Iemand die twee studies volgt op twee universiteiten betaalt ook maar één keer collegegeld. Alleen iemand die een studie heeft afgerond en dan een andere studie begint, krijgt voor de tweede studie niet opnieuw het lage collegegeld.

De rekentoets bij de pabo valt strikt genomen onder staatssecretaris Van Bijsterveldt. Met de HBO-raad is afgesproken om de toets te bekijken. Studenten kunnen zich tot Cito wenden om de volledige toets in te zien. Er is volledige transparantie.

Er zijn afspraken met de VSNU over het register van nevenfuncties. Ik heb de Kamer gemeld dat de VSNU de afspraken invult. Het is goed dat de Kamer de vereniging

er via mij aan helpt herinneren dat dit op korte termijn moet gebeuren. Voor zover men de boodschap nog niet heeft gekregen, zal ik het nog even doorgeven. Ik meen dat het dit jaar zal gebeuren. Ik reken op grote vaart. Wij hebben het vaker gehad over hoogleraren die zouden profiteren. Ik vind het niet alleen niet onwenselijk, maar ik vind het zelfs wenselijk dat mensen aan valorisatie doen. Vorige week hebben wij met partners in bedrijfsleven en overheid nog een groot ding, een convenant over valorisatie getekend.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de minister zijn beantwoording heeft voltooid. Ik dank hem daar recht hartelijk voor. Met name de versnelling in het tweede gedeelte kwam de duidelijkheid ten goede.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: De minister heeft nog een korte inbreng in het vervolg op zijn eerste termijn, over het amendement van de heer Van der Ham.

Minister **Plasterk**: Het amendement gaat over de masters in het hbo, een langlopende discussie. Binnen de bachelor-masterstructuur heeft ieder zijn eigen rol. De wo-masters spelen een rol op de sleutelgebieden, die in het innovatieplatform zijn aangemerkt. Daarnaast zijn er bacheloropleidingen die in het hbo worden verzorgd. Als de heer Van der Ham met het amendement doelt op de tijdelijke financiering van hbo-masters die verband houden met de sleutelgebieden van het innovatieplatform voor zover die samenvallen met de in de strategische agenda genoemde prioritaire gebieden, ben ik het daar wel mee eens. Er is namelijk maar een beperkte overlap tussen de sleutelgebieden en de prioritaire gebieden in de strategische agenda. Het betreft eigenlijk alleen de creatieve industries. De keuze van de prioritaire gebieden is gerelateerd aan het al bestaande aanbod in de masteropleiding in het hbo en de behoefte op de arbeidsmarkt, zoals dat ook na overleg met de HBO-raad is vastgesteld.

Als de heer Van der Ham echter doelt op de permanente bekostiging van hbo-masters, gericht op de sleutelgebieden, ontraad ik de Kamer echt aanneming van het amendement, gelet op het standpunt dat geformuleerd is in een brief aan de Kamer van 31 oktober 2008 (31700-VIII, nr. 17). Daarin heb ik een tweesporenbeleid aangekondigd: een arrangement voor tijdelijke financiering van enkele arbeidsmarktgerelateerde hbo-masters-plus in prioritaire gebieden en een verkenning van de positie van de professionele masteropleidingen binnen het bachelor-masterstelsel. Verder wil ik nu echt niet gaan, anders komen wij in conflict met de strategische agenda die ik eerder heb vastgesteld en waarin ik een taakverdeling heb opgenomen. Dan ga je dingen structureel maken op een punt waarop de regering die behoefte niet heeft. Ik ken de wens in het hbo om dat wel te doen, maar je moet dan toch het stelsel als geheel bekijken en je afvragen waar dat dan weer af gaat en hoe dat in het stelsel past. Nogmaals, als het bedoeld is voor de tijdelijke financiering van de masters binnen de kaders die ik noemde, lijkt het mij akkoord, maar dat is ook staand beleid. Ik zie niet wat wij dan additioneel zouden aannemen. Met alle waardering die ik heb voor zowel de heer Van der Ham als voor het fantastische werk dat in de hbo-sector gebeurt, vind ik niet dat wij nu

bij amendement iets moeten doen dat echt in strijd is met het beleid dat wij eerder in de totale context in de strategische agenda hebben vastgesteld. Ik raad niet aan dat pad te bewandelen.

De **voorzitter**: Wij beginnen met de tweede termijn van de Kamer. Daarvoor gelden wederom strikte spreektijden. De moties die eventueel worden ingediend, moeten worden voorgelezen in de betreffende spreektijd. De heer Jasper van Dijk krijgt 4 minuten.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik moest natuurlijk wel even slikken toen ik hoorde dat de minister achteraan begon bij het beantwoorden van de vragen van de Kamer, maar gaande het proces dacht ik: ik gun het de heer Van der Vlies toch ten zeerste. Ik hoop dat hij ervan heeft genoten. Wij hebben ook ooit eens twee zetels gehad. Dat was een zware tijd. Je wordt er heel empathisch van.

De harde knip is natuurlijk een heikel punt. Ik moet, alles afwegende, zeggen dat ik de onderbouwing voor de harde knip heel arbitrair vind. Eigenlijk komt het erop neer dat de minister zegt: het is het systeem. Omdat het systeem het vraagt, moeten wij ertoe overgaan. Ik zou de minister willen zeggen dat het systeem, in dit geval van de bachelor-master, er toch is voor de studenten. Met de harde knip draait de minister het echter om en dwingt hij de studenten in een systeem dat onnodig krampachtig is. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat invoering van een "harde knip" tussen bachelor en master tot gevolg heeft dat studenten niet verder mogen studeren als zij de bachelor niet volledig hebben afgerond;

van mening dat de harde knip een soepele doorstroming belemmert en leidt tot studievertraging, onder andere omdat niet alle opleidingen meerdere instroommomenten kennen;

verzoekt de regering, af te zien van de invoering van de harde knip tussen de universitaire bachelor- en masteropleiding,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 66 (31700-VIII).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Dan kom ik op de bekostiging. De minister heeft toegezegd dat hij terugkomt op de problematiek rond de overheveling van de eerste geldstroom naar de tweede geldstroom. Dat is goed. Komt hij echter ook terug op de diploma-problematiek, of de wigproblematiek, waarbij de VSNU zegt dat de universiteiten erop achteruitgaan doordat studenten sneller gaan studeren?

Mij bereikte het bericht dat de minister de problematiek rond de studerende moeders wel degelijk heeft onderkend tijdens een rondetafelgesprek. Het gaat om het optellen van de eenoudertoeslag bij de studieschuld. Dat is een groot probleem. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de eenoudertoeslag wordt opgeteld bij de studieschuld en dat dit geld moet worden terugbetaald indien de studie niet wordt afgerond, terwijl het bedrag feitelijk voor het kind is bedoeld;

verzoekt de regering, te realiseren dat de eenoudertoeslag niet meer bij de studieschuld wordt opgeteld,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 67 (31700-VIII).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb ook aan de minister gevraagd of hij het met mij eens is dat er meer ondersteuning moet komen voor de Stichting Steunpunt Studerende Moeders. Graag had ik daarop nog een reactie van de minister.

Het is heel goed dat de minister zegt dat een promovendus een werknemer dient te zijn. Daar ben ik het helemaal mee eens, maar wij zien dat het in de praktijk niet op alle instellingen zo is. Zij worden toch als studenten beschouwd en dat is een foute zaak. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de regering van mening is dat promovendi werknemers zijn en geen studenten;

verzoekt de regering, te realiseren dat promovendi door hun werkgever als werknemer worden behandeld,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 68 (31700-VIII).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. De minister wijst erop dat er nog nooit zo veel geld naar onderzoek is gegaan als in zijn termijn. Dat kan in absolute getallen zo zijn, maar ik wil hem erop wijzen dat wij flink omlaag zijn gegaan als je dat relatief, als percentage van het

bruto binnenlands product bekijkt. Nu gaat 0,7% naar onderzoek. In 1995 was dat bijna 1%. Dat wij streven naar 1% is ook in internationaal verband de afspraak. Graag wil ik dat de minister wat meer urgentie voelt om die doelstelling te halen. Verder deel ik zijn oproep aan de universiteiten om de nevenfuncties nog dit jaar openbaar te maken.

De voorzitter: Dan is het nu het woord aan de heer Jan Jacob van Dijk, die ongetwijfeld met zijn collega heeft afgesproken hoe de zes minuten spreektijd worden besteed.

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA): Voorzitter. De beantwoording van de minister ging in een vrij rap tempo en was consistent en helder. Een compliment aan de minister daarvoor is op zijn plaats.

Ik ben ook blij met de inhoud van veel van de antwoorden. Hij heeft immers nogal wat toezeggingen gedaan, waarmee hij de CDA-fractie in zekere mate tegemoet is gekomen. De minister is in belangrijke mate akkoord gegaan met onze opmerkingen over de harde knip. Op het punt van de kwaliteitsaspecten wilde de minister er geen halszaak van maken of het vooraf of achteraf gedaan moet worden. Ik beveel hem aan om dat element vooraf een belangrijke plek te geven. Omtrent het collegegeldvrij studeren was sprake van een misverstand. Volgens mij is niet naar voren gebracht dat er dan alsnog volledig collegegeld betaald zou worden, maar dat men bij wijze van spreken per vak zou kunnen betalen. Dus voor ieder ECTS-punt een bedrag van ongeveer € 30. Dat zouden dan de kosten voor het studeren zijn. Zo heb ik het in ieder geval begrepen. Ik beveel de minister aan om dat in overweging te nemen. Wellicht kan hij daarop schriftelijk ingaan.

Er zijn veel toezeggingen gedaan, ook over brieven die wij in de komende periode nog zullen krijgen. Ik dank de minister daarvoor, maar ik wil nog wel een paar elementen noemen. Ten eerste de wederzijdse erkenning van diploma's. De minister heeft eerder een antwoord gegeven naar aanleiding van schriftelijke vragen onzerzijds omtrent de buitengewoon lange termijnen die in België voor de erkenning gelden. Hij zegt dat hij dat niet leuk vindt. Is hij bereid om dit punt in het kader van het Bolognaproces stevig aan de orde te stellen en voor een versnelling te zorgen? Ten tweede noem ik de studiekeuzegesprekken. De minister is niet ingegaan op de door mij gestelde vraag. Wellicht kan hij daar nog op terugkomen. Ten derde noem ik het amendement dat door de heer Van der Ham naar voren is gebracht. Het zou mij helpen als de informatie die de minister net heeft gegeven nog voor de stemmingen over de begroting per brief naar de Kamer komt. Het is van belang dat het diplomasupplement er snel komt en dat de universiteiten en hogescholen dat werkelijk na gaan leven, want daar zit nog een probleem.

De voorzitter: Ik kondig aan dat mevrouw Joldersma de vergadering om 16.55 uur moet verlaten. Het woord is aan mevrouw Joldersma.

Mevrouw Joldersma (CDA): Voorzitter. Ik sluit mij aan bij het compliment van mijn collega en ik wil daar nog iets aan toevoegen. Al luisterend vanmiddag viel het mij op dat de minister het nietsdoen dat sommigen hem verwijten als een groot compliment moet ervaren.

Volgens mij is hij stilletjes bezig om geleidelijk aan een aantal veranderingen door te voeren. Zolang iedereen dat maar niet door heeft, kan hij rustig doorgaan met het doorvoeren van die veranderingen. Dat lijkt mij een slimme aanpak.

Verder vind ik dat de minister een heldere toezegging heeft gedaan over de vernieuwde vernieuwingsimpuls. Ik begrijp wel dat de VSNU die misschien net iets anders uitlegt dan de NWO. Ik hoor graag wat het overleg met hen heeft opgeleverd.

Wat de pilot met de graduate schools betreft, geven wij de minister het voordeel van de twijfel. Het is een kwestie van "learning on the job" voor de promovendi, maar ook voor degenen die de pilot uitvoeren. Zij moeten eruit komen hoe de graduate schools er in de toekomst uit zullen zien.

Ik maak mij wat het Europese onderzoeksbeleid betreft zorgen over de gemeenschappelijke programmering. Dat begint heel langzaam, maar ik heb de indruk dat het grote impact zal krijgen.

Tot slot noem ik de instituten NWO en KNAW. Ik denk dat het zelfs zonder grote structuurveranderingen wel mogelijk is om de instituten wat meer los te weken van deze organisaties. Ik vind het in ieder geval heel belangrijk dat er financieel toezicht is op de NWO. Het is mij niet helemaal duidelijk wie dat financieel toezicht uitvoert. Die transparantie is er op dat gebied niet, zo leert ons de vernieuwingsimpuls.

De heer Zijlstra (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de antwoorden. Ik begin met de kwaliteitsindicatoren. De minister gaf aan dat hij dit niet zo ziet zitten en dat hij in maart met een nadere uitwerking komt in een brief. Die nadere uitwerking wacht ik af, maar ik geef hem wel mee dat hij de pagina's 28 en 46 nog eens goed moet lezen van zijn strategische agenda "Het Hoogste Goed". Daar gaat het over extra geld dat de minister investeert in de kwaliteit van het onderwijs. Op basis van een aantal indicatoren wil hij meten of men daarmee goede voortgang maakt. Dus daar kan het wel. Hoe is het mogelijk dat de minister als het gaat om structurele bekostiging – nogmaals, het hoeft niet 100% of 20% te zijn, maar wel een aanzienlijk bedrag – zegt dat hij het eigenlijk liever niet wil, terwijl het kennelijk wel kan als het gaat om extra geld voor universiteiten en hbo's? Overigens is het interessant dat er over dat geld geen commentaar is gekomen vanuit de koepels – dat was extra geld – en dat er wel een probleem is als het om bestaand geld gaat. Kan de minister dat nog eens uitleggen in de brief die hij in maart aan de Kamer wil sturen?

Ik heb gevraagd of er nog meer komt of dat dit de hele evaluatie is van de bachelor-masterstructuur. Ik vind dat niet goed is geïnventariseerd welke antwoorden er zijn op de vraag waarom de bacheloropleiding niet wordt gezien als een volwaardige opleiding. Komt dat nog en zo ja, wanneer? Wij vinden dat dringend noodzakelijk. De minister heeft toegezegd voor 1 februari een brief te sturen over de hbo-titulatuur. Volgens ons moet de richting van die brief zijn dat dit wordt geregeld, tenzij hij in die brief allerlei goede argumenten weet te noemen waarom dit niet zou kunnen.

Ik dien een motie in over de resultaatindicatoren. Ik heb al wat opmerkingen gemaakt over de student-stafratio, maar daarop heeft de minister ook niet geantwoord, of misschien heb ik dat gemist in de sneltreinvaart.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Jij zat gewoon mis, zoals zo vaak met rekenen.

De heer **Zijlstra** (VVD): Dat gebeurt niet zo vaak, maar dat laat onverlet dat de resultaatindicatoren in de begroting nog steeds onhelder zijn. Volgens de VVD-fractie wordt er niet goed afgerekend op een stijging of daling. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat meetbare resultaatindicatoren in de begroting OCW veelal ontbreken;

constaterende dat de indicatoren voor kwaliteit en excellentie van het hoger onderwijs geen duidelijkheid geven over de ambities van de regering, terwijl de regering de kwaliteit van het hoger onderwijs wel als speerpunt heeft gedefinieerd;

verzoekt de regering, uiterlijk eind januari 2009 heldere en meetbare indicatoren voor kwaliteit en excellentie van het hoger onderwijs te definiëren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Zijlstra, Bosma en Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 69 (31700-VIII).

De heer **Zijlstra** (VVD): Voorzitter. Wij hadden het daarnet even over de minister van feesten en partijen. De minister vroeg of dat serieus is bedoeld. Ja, minister. Ik geef toe dat ik dat gekscherend heb gezegd, maar het gaat om een aspect dat ook vandaag aan de orde is. Als de voorzitter van de VSNU zegt dat de minister er genoeg tijd aan besteedt, is dat niet per definitie zo, want het gaat er in dit huis om of de Kamer dat vindt. Ik vind het kenmerkend dat wij nu acht of negen brieven over allerlei onderwerpen toegezegd hebben gekregen. Dan kun je zeggen dat het prachtig is dat er zoveel toezeggingen zijn gedaan, maar langzamerhand bekruipt mij het gevoel dat heel veel onderwerpen in de tijd verschuiven, doordat er een brief komt waarover wij over een tijdje gaan discussiëren. Op een gegeven moment moet je gewoon zeggen: zo is het. Dan kan men het ermee eens zijn of niet, maar dan wordt er een besluit genomen. Dat is de kern van het commentaar dat ik heb gegeven en dat is wat wij in dit huis moeten gaan doen. Op een aantal gebieden moet wetgeving komen waarover wij nu al tijden discussiëren. Er moeten gewoon besluiten worden genomen. Dan hebben wij helderheid of je voor of tegen bent en met welke argumenten in plaats van dat wij elke keer op basis van ideeën en notities opnieuw de discussie voeren. Dat zou wat mij betreft de vooruitgang in het komende jaar moeten zijn.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister hartelijk voor zijn beantwoording. In tegenstel-

ling tot de heer Zijlstra die gekscherend spreekt over de toezeggingen die hij heeft gedaan, dank ik hem daarvoor hartelijk. De minister had ook kunnen zeggen dat hij de Kamer heeft gehoord, maar zijn eigen weg gaat. Ik vind dat de minister juist heel erg luistert naar wat wij in de Kamer naar voren brengen en dan bekijkt hoe hij dat in zijn beleid kan meenemen. Ik vind dat een compliment waard en ik waardeer de toezeggingen die hij heeft gedaan.

Wat ons wel bindt, is de kwaliteitsbekostiging. Ik heb goed gehoord dat de minister daarover een brief heeft toegezegd in maart. Voor de fractie van de Partij van de Arbeid is het heel belangrijk dat erin komt dat er structureel een kwaliteitsprikkel in de bekostiging moet worden ingebracht, zoals de commissie-Sorgdrager heeft geadviseerd, zodat er wordt gestuurd op kwaliteit, want dat is waar wij het voor doen. Daar zullen wij die brief aan toetsen.

Ik heb ook gehoord wat de minister over de harde knip heeft gezegd. Hij gaat bekijken hoe hij tegemoet kan komen aan de problemen. Dat zien wij dan tegemoet. Ik ben ook blij met de toezegging om kritisch te bekijken of de 100 mln. voor NWO wordt besteed aan onderzoek. Wij hopen heel snel witte rook te krijgen dat het allemaal berust op een misverstand en dat het geld is uitgegeven. Ik dank de minister voor de toezegging voor de ov-kaart voor de 17-jarigen in het hbo. Ik geloof dat wij daar echt tot een slimme, niet bureaucratische en overzichtelijke oplossing komen, zoals wij dat bij de bijverdiengrens ook hebben gedaan.

Ik heb goed geluisterd naar de reactie van de minister op het collegegeldvrij studeren. Daar zat nog enigszins een aarzeling in. Ik heb het voorstel als volgt begrepen. Het zou niet per se moeten zoals het nu voorligt. Ik nodig de minister uit om met een positieve houding met de indieners om de tafel te gaan zitten en te kijken wat de mogelijkheden zijn om in die geest te handelen. Een mogelijkheid kan zijn om per studiepoint te betalen, zoals de heer Van Dijk suggereerde. Ik nodig de minister uit om daar serieus naar te kijken, daarover in overleg te treden en dat terug te koppelen. Dan horen wij dat graag.

De minister heeft volgens mij nog niets gezegd over het "gastvrije land" in het kader van de internationalisering. Ik heb gezegd dat buitenlandse studenten in Nederland tegen heel veel belemmeringen aanlopen. Zij moeten bij twintig loketten langs om aan de Nederlandse regelgeving te voldoen. Het gaat ook om huisvesting en dat soort aspecten. Kan de minister daar nog iets over zeggen?

Ik heb goed geluisterd naar de reactie van de minister op het amendement-Van der Ham, dat het hierbij om een soort permanente bekostiging gaat waar wij nooit een voorstander van zijn geweest. Ik vind het wel een heel sympathiek amendement, waarmee wordt beoogd om het te richten op die zes sleutelgebieden. Ik sluit mij dus helemaal aan bij de vraag van de heer Jan Jacob van Dijk om die informatie te krijgen voordat wij hierover stemmen, zodat wij ons daar nog goed over kunnen beraden.

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn uitgebreide beantwoording en zijn mooie toezeggingen, maar ik betreurt de toezegging dat de minister geen grapjes meer zal maken als dat tot misverstanden leidt. Het is jammer dat de heer Jasper

van Dijk weer de deur uit is, want ik vind het maken van grappen een uitstekende manier om de maoïstische apparatsjiks te bestrijden. Ik zie de minister deze toezegging dus liever niet gestand doen. Ik wil een paar dingen zeggen over internationalisering. De minister zegt dat ik met dedain over de cultuurportefeuille spreek, maar dat is nu net het gedeelte van mijn portefeuille dat ik met bijzonder veel plezier doe. Ik verwijt de minister echter wel dat hij zijn cultuurportefeuille juist niet serieus neemt. De internationalisering zorgt er steeds meer voor dat het Engels voertaal wordt op de universiteiten. Op de UvA en de VU vindt 70% van het onderwijs in de masters al plaats in het Engels. In Groningen, Maastricht, Tilburg, Utrecht en Eindhoven is dit al 50%. In 2000 was dit echter nog maar 10%. Het gaat zelfs veel verder, de universiteit in Tilburg heet al officieel University of Tilburg. Op deze universiteit is het Engels de omgangstaal, en de opschriften zijn ook in het Engels. In Delft heet de bibliotheek "university library". De natuurwetenschappen zijn vrijwel geheel in het Engels. Rechten in Maastricht is in het Engels. Proefschriften gaan standaard in het Engels. In 2007 heeft onze premier in het Engels het academisch jaar geopend op de Wageningen Universiteit. De toespraak ging over de zesjescultuur. Ik vraag mij overigens af hoe je dit in het Engels zegt.

De minister zegt dan dat dit komt, omdat wij veel opleidingen met veel internationale studenten hebben. Die opleidingen vinden inderdaad gretig aftrek. Ik betwijfel echter of dit de werkelijke oorzaak is, want ik beschik over een controlegroep, wetenschappelijk geïntereerd als ik ben. Als je in de zuidelijke Nederlanden kijkt, dan zie je dat dit in Vlaanderen heel anders gaat. Daar is totaal geen sprake van die verengelsing. Men heeft daar wel een decreet hoger onderwijs, dat dit ook tegenhoudt. Blijkbaar gaat men in de zuidelijke Nederlanden veel zelfbewuster om met het Nederlands. Ik denk evenwel dat er een heel andere verklaring is. Ik weet niet of de minister K.L. Poll nog kent, voormalig redacteur van de kunstbijlage van NRC Handelsblad. Hij uitte ooit de mooie kreet dat het nationalisme van Nederland internationalisme is. Zo is het maar net, want in Frankrijk en Duitsland geeft men ook gewoon in de eigen taal hoger onderwijs. Waar ben ik bang voor? Harry Mulisch zegt dat het Nederlands over 75 jaar een soort taal zoals het Fries in Friesland is: hooguit een tweede taal. Als je ermee begint om het hoger onderwijs in een andere taal te laten geven, dan dreigt je eigen taal een soort boerendialect te worden dat blijkbaar niet meer goed genoeg is om academisch onderwijs in te geven. De minister zegt dat hij niet op de wet wil gaan liggen. Ik ken die uitdrukking overigens niet.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Op de weg liggen.

De heer **Bosma** (PVV): Anyway, zeg ik in Nederland. Ik ben absoluut niet tegen het Engels, want ik ben een jaar lang allochtoon geweest in een zeer Engelssprekend land en ik heb een jaar lang geen Nederlands gesproken. Het Engels hoeft wat mij betreft ook niet verbannen te worden uit de academische wereld, maar ik vind dat er wel ergens piketpaaltjes moeten worden geslagen. Anders is straks ons hele hoger onderwijs Engelstalig. Tegen de minister van Cultuur, die hier ook aanwezig is,

zeg ik dat dit een ernstige erosie van onze cultuur is. Dat moeten wij gewoon tegenhouden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Eerlijk gezegd vind ook ik dat hij veel toezeggingen heeft gedaan. Ik ben erg blij met de toezegging dat hij serieus gaat kijken naar de kwaliteit in de bekostiging en dat de vertraging van de nieuwe bekostiging tijd biedt om daar meer aandacht aan te besteden.

Ik dien eigenlijk nooit moties in als de minister een toezegging heeft gedaan. Dat wil ik eigenlijk ook niet doen, maar ik weet niet precies wat hij bedoelt met de toezegging over de collegegeldvrije periode als je bestuursfuncties of vrijwilligersfuncties vervult. Het is uitdrukkelijk niet mijn bedoeling en volgens mij ook niet de bedoeling van de studentenorganisaties om dan te lanterfanten tijdens de studie. Volgens mij was de suggestie van de heer Jan Jacob van Dijk ook een van de dingen waaraan gedacht kan worden. Ik wacht het oordeel van de minister over de motie af. Als wij hetzelfde bedoelen, zal ik de motie intrekken.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de ruimte voor studenten om naast studie en (veelal) betaalde baan tijd vrij te maken voor bestuurs- en vrijwilligerswerk beperkt is;

overwegende dat studenten die een voltijds bestuursfunctie bekleden toch ingeschreven moeten blijven staan bij hun onderwijsinstelling vanwege het behoud van hun ov-jaarkaart, bestuursbeurs, studiefinanciering en de mogelijkheid tot lenen;

verzoekt de regering, in overleg met studentenorganisaties en de instellingen een voorstel voor collegegeldvrij besturen te ontwerpen en de Kamer daarover te informeren voor 1 mei 2009,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Dibi en Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 70 (31700-VIII).

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het gaat dus niet om bestuursfuncties bij het ISO of de LSVb, zoals de minister suggereerde, maar om de honderden studenten in het land die bij studie- of studentenverenigingen of elders bestuursfuncties vervullen.

De tweede motie gaat over de bacheloropleiding als volwaardige arbeidsmarktopleiding. Ik merk dat de minister daar om de zoveel tijd heel harde uitspraken over doet. Dat mag. Ik weet ook dat er een kabinetsdoelstelling is om op een gegeven moment heel veel mensen met een diploma te laten stoppen en de arbeidsmarkt op te laten gaan. Ik wil duidelijkheid over de bacheloropleiding als volwaardige arbeidsmarktopleiding. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, te onderzoeken in hoeverre een afgeronde bacheloropleiding voldoet als een volwaardige opleiding voor de arbeidsmarkt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 71 (31700-VIII).

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wat de Iraanse studenten betreft: volgens mij zou de minister in zijn vorige hoedanigheid als columnist van Buitenhof echt gehakt hebben gemaakt van dit voorstel. Dit is echt principieel. Het gaat mij erom dat Nederland bij het uitvoeren van die VN-resolutie en het EU-standpunt verder gaat dan andere landen. Het zorgvuldigste wat ik nu kan doen, is wachten op een uitspraak van de rechter. Dat ga ik ook doen. Daarna zullen wij verder zien. Ik hoop dat het recht zegeviert.

Ook op het punt van de leeftijdsdiscriminatie vind ik het antwoord van de minister een beetje teleurstellend. Hij zegt eigenlijk dat je gewoon op tijd moet beginnen met je studie. Er zijn heel veel redenen waardoor mensen pas op een veel later tijdstip beginnen met studeren. Ik vind dat je daar in het beleid aandacht aan moet besteden, zeker als je het constant hebt over "een levenlang leren". Ik vind die leeftijdsgrens een beetje arbitrair. Daar komen wij een andere keer op terug.

Tot slot een vraag over de toezegging om met de studentenorganisaties de harde knip te bespreken. Met die toezegging ben ik heel blij, maar ik heb een lijst van voorwaarden genoemd. Dat was een andere lijst dan de door de minister genoemde lijst. Ik lees mijn lijst van voorwaarden nog een keer op. Ik hoop dat de minister die wil meenemen.

De **voorzitter**: Dat gaan wij niet doen. Dat staat keurig in de Handelingen. De minister kan dat keurig teruglezen en u bent over uw tijd. Ik moet helaas streng zijn. Het staat heel goed in de Handelingen.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik bedank de minister voor zijn uitvoerige beantwoording in verschillende snelheden; het is een gave om dat te kunnen. Ik denk dat wij veel zaken voor dit moment goed hebben uitgediscussieerd. Ik hoop wel dat wij in het volgende wetgevingsoverleg, dus volgend jaar, echt enkele dingen kunnen afwerken.

Ik wil nog iets uitgebreider stilstaan bij de internationalisering, waarbij ik onder andere focus op ontwikkelingssamenwerking. Ik merk uit de beantwoording van de minister dat wij elkaar nog niet helemaal begrijpen. Wij hebben verschillende visies op hoe het is gegaan met de bekostiging van EER-studenten. Ik wil daar nu niet nog een keer overheen gaan, want dat is al een paar keer gebeurd. Waar het mij vooral om gaat, is dat de internationalisering, zeker op het gebied van het hoger

onderwijs, heel veel aspecten heeft. Een daarvan is de wederkerigheid, dat alles wat wij in het buitenland investeren, in feite bij ons terugkomt en dat wij er dus zelf belang bij hebben, maar ook dat daar in ieder geval nog twee andere ministeries, met name Buitenlandse Zaken en Economische Zaken, een belangrijke rol in spelen. Wij hebben nu een internationaliseringsagenda die heel erg focust op Nederland en die heel erg vanuit OCW is geredeneerd. Dat is niet erg, dat is de verantwoordelijkheid van de minister, dat is prima, maar toen wij ons hierop aan het voorbereiden waren en met name focusten op het onderwerp van ontwikkelingssamenwerking, zagen wij gewoon dat er een heleboel verbanden zijn. Als het gaat over hbo, moeten wij denken aan de programma's die er vanuit EZ lopen, aan de stages, aan de combinatie met het bedrijfsleven. Dat heeft allerlei internationale factoren, en dat hoeft nog niet eens per definitie ontwikkelingssamenwerking te zijn. Daar zitten ook nog eens allerlei interessante dilemma's bij, maar die moeten wij misschien eens op een wat rustiger moment met elkaar delen. Er is wel degelijk een wereld te winnen, en daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering met de internationaliseringsagenda Hoger Onderwijs, Onderzoeks- en Wetenschapsbeleid "Grenzeloos Goed" de internationalisering van het hoger onderwijs en onderzoek wil stimuleren;

overwegende dat voor een steviger internationale concurrentiepositie van het Nederlandse hoger onderwijs ook maatregelen nodig zijn op andere beleidsterreinen dan Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

van mening dat samenwerking tussen verschillende ministeries een grote winst kan betekenen in het streven naar een stevige internationale positie van de Nederlandse hogeronderwijs- en onderzoeksinstituten;

verzoekt de regering, een kabinetsbrede internationaliseringsagenda Hoger Onderwijs, Onderzoeks- en Wetenschapsbeleid te maken en deze voor 1 juni 2009 aan de Kamer te sturen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Anker, Jan Jacob van Dijk, Besselink en Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 72 (31700-VIII).

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik rond af met mijn tweede motie. Dat is het voorstel dat ik heb gedaan. Eigenlijk ben ik daartoe uitgenodigd door de minister die zei: als je al iets wilt, dan zou je iets specifiek moeten regelen voor studenten uit ontwikkelingslanden. Ik had al het idee om een fonds in te stellen en het Egbert Schuurmanfonds te noemen. Ik heb er alle begrip voor

als het toch een andere naam krijgt, als het maar het draagvlak ondersteunt.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering in de internationaliseringsagenda uitspreekt dat wanneer een buitenlandse student eenmaal bekend is met het Nederlandse hoger onderwijs, ervoor gezorgd moet worden dat die student ook in Nederland kan studeren;

constaterende dat de drempel voor studenten van buiten de Europese Economische Ruimte om toe te treden tot het Nederlandse hoger onderwijs aanzienlijk is verhoogd nu instellingen vrij zijn om een instellingscollegegeld te vragen;

overwegende dat de minister het voornemen heeft laten varen om een deel van de totale met niet-EER studenten gemoeide rijksbijdrage onder de noemer Kennisbeurzen bestuurlijk te oormerken;

overwegende dat participatie van studenten van buiten de Europese Economische Ruimte in het Nederlands hoger onderwijs een waardevolle bijdrage kan leveren aan de "international classroom";

overwegende dat voor de vorming van het maatschappelijk kader in ontwikkelingslanden de mogelijkheid voor studenten uit die landen om deel te nemen aan het Nederlands hoger onderwijs van groot belang is;

verzoekt de regering, een fonds in het leven te roepen met als doelstellingen in ieder geval:

- het aantrekken van talentvolle, kwalitatief goede studenten uit de partnerlanden op het gebied van ontwikkelingssamenwerking die bijdragen aan de ontwikkeling van de "international classroom";
- de ontwikkeling van het maatschappelijk kader in ontwikkelingslanden en om daarbij voorwaarden te stellen om een braindrain vanuit ontwikkelingslanden te voorkomen en om de Kamer hierover voor 1 juni 2009 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Anker, Besselink en Jan Jacob van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 73 (31700-VIII).

Ik dank de heer Anker voor zijn bijdrage en ga over naar de heer Van der Ham. U hebt 2 minuten de tijd.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. De harde knip krijgen wij over twee maanden. Ik hoop dat de minister in die brief alle beraadslagingen hierover, alle vragen, alle suggesties en de door ons gewenste nadere onderbouwing zal meenemen. Ik hoop dat de minister de brief stuurt en dat de fracties van het CDA en de PvdA, die het amendement sympathiek vinden, er toch van

overtuigd zijn dat dit een nuttig amendement is. Als dat niet zo is, sta ik ervoor open om samen met hen en andere fracties te bezien hoe wij er toch voor kunnen zorgen dat het amendement wordt aangenomen. Ik denk namelijk dat dit een heel mooie kans is voor het hbo.

Er is gesproken over de kunstopleidingen. Verder heb ik een vraag gesteld over de leerstoelen in het buitenland. Leiden die een slapend bestaan en, zo ja, hoe kunnen wij die revitaliseren?

Ik wil ten slotte twee moties indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de FES-gelden voor R&D ondoorzichtig verdeeld lijken te worden, terwijl NWO een succesvol systeem hanteert om middelen toe te wijzen aan onderzoeksprojecten, welke ook positief is beoordeeld in de evaluatie van NWO;

overwegende dat volgens de foto van de KIA en inbreng van bedrijfsleven en universiteiten FES-middelen te weinig ingezet worden om structurele infrastructuur voor kennisontwikkeling te ontwikkelen;

overwegende dat dergelijke faciliteiten bedrijven en dus private investeringen in R&D kunnen aantrekken;

verzoekt de regering, de systematiek voor verdeling van FES-middelen voor R&D te verbeteren en transparanter te maken, waarbij bekeken wordt welke rol NWO kan spelen en hoe er meer aandacht kan komen voor structurele infrastructuur voor kennisontwikkeling,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Ham en Zijlstra. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 74 (31700-VIII).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat aanvragers van verblijfsvergunningen momenteel ongeacht de duur en reden van hun verblijf een vast bedrag betalen;

overwegende dat de prijsopbouw van verblijfsvergunningen is gericht op kostendekkendheid;

overwegende dat studenten en onderzoekers vaak voor korte tijd naar Nederland komen en dat Nederlandse onderwijsinstellingen veel bureaucratische taken van de Immigratie- en Naturalisatiedienst voor hun rekening nemen;

van mening dat de kosten van een verblijfsvergunning

geen belemmering mogen zijn voor buitenlandse studenten en onderzoekers om bij te dragen aan de Nederlandse kenniseconomie;

verzoekt de regering, een flexibel tarief voor verblijfsvergunningen te ontwikkelen voor buitenlandse studenten en onderzoekers aan Nederlandse onderwijsinstellingen voor hoger onderwijs,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Ham en Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 75 (31700-VIII).

De heer Van der Vlies (SGP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Hij is aangetreden op een moment dat er voor het hoger onderwijs enige onduidelijkheden bestonden. Binnen de huidige kabinetsperiode moet daarvoor het een en ander worden geregeld. Enkele cruciale zaken worden nu uitgesteld, omdat overlegtrajecten nog niet tot een conclusie hebben geleid. De minister neemt hiervoor nog enige maanden de tijd. Komend voorjaar moeten er echter wel besluiten worden genomen over de problematiek van de harde knip en over de koppeling tussen kwaliteit en bekostiging. Immers, het oogstjaar voor dit kabinet komt eraan, aannemend dat alles regulier verloopt. Wij moeten ons dus realiseren dat er niet veel tijd meer te verliezen is. Ook het wetgevingstraject moet zorgvuldig worden doorlopen, en de ervaring leert dat ook dat tijd vraagt. Als wij een en ander binnen de huidige kabinetsperiode netjes willen afhechten, dan moet het komend voorjaar gebeuren.

De minister zou in zijn beantwoording nog terugkomen op de positie van de kleine instellingen bij de nieuwe bekostigingssystematiek. Deze instellingen mogen door deze nieuwe systematiek niet ondersneeuwen. Het kan aan mij liggen, maar ik heb de minister hierover niets expliciet horen zeggen. Ik beveel de positie van deze kleine instellingen in het nieuwe bekostigingsstelsel extra in de aandacht van de minister aan.

Ten slotte heb ik de minister horen zeggen dat wij nog deze week een brief krijgen over zijn afspraken met de betrokkenen over de leerstoel Onderwijsrecht. Heb ik dat goed begrepen? Ik zie die brief met belangstelling tegemoet.

De voorzitter: De resterende spreektijd is voor het kabinet. Ik geef voor zijn antwoorden in de tweede termijn het woord aan de minister van OCW.

Minister Plasterk: Voorzitter. Ik dank de leden voor hun commentaar. Ik kom direct op de eerste motie van de heer Jasper van Dijk. Eerder heb ik al toegezegd dat ik hierover in overleg zal treden en hierop terug zal komen. In lijn daarmee ontraad ik de Kamer het aannemen van deze motie. Ik heb ook al toegezegd dat ik over de wig in overleg zal treden met de VSNU. Uiteraard zal ik mij aan die toezegging houden.

Ik ontraad de Kamer ook om de motie over de eenouder-toeslag aan te nemen. Deze motie vraagt bovendien om een behoorlijk budget en is niet gedekt. Ik heb gezegd dat ik wel het steunpunt subsidie geef. Ik vind dat dit goed werk doet. Samen met het steunpunt zal ik

proberen om belemmeringen weg te nemen. Dat is echter niet waar in de motie om wordt gevraagd.

Over de derde motie laat ik het oordeel aan de Kamer, want ik beschouw deze als ondersteuning van het door mij voorgestane beleid. Dit is de motie die gaat over het feit dat promovendi werknemers zijn en over de hele linie zo behandeld zouden behoren te worden. Ik zeg erbij dat ik doe wat ik kan met de instrumenten die ik heb.

Ik heb goed gehoord wat de preferentie van de heer Jan Jacob van Dijk is als het gaat om de vorm voor het uitvoeren van de kwaliteitsimpuls. Over die vorm zal ik overleg voeren met diverse mensen, zoals ik eerder al zei. Ik kom met een voorstel terug bij de Kamer. Ik weet nu in ieder geval alvast van één grote partij in de Kamer waar zij staat. Wij komen er echter op terug.

Ik heb toegezegd het gesprek over het collegegeldvrij studeren te gaan voeren. Naar aanleiding hiervan loop ik even vooruit, met excuus, naar de motie van de heer Dibi. Ik ontraad aanneming van deze motie. Ik wil eerst weten waarover wij het precies hebben. Ik zou er zeker niet op vooruit willen lopen. Ik begrijp nu – dit illustreert hoe belangrijk het is om niet te snel te gaan – dat het dus niet gaat om de mensen die zelf in de LSVb of in het ISO actief zijn, maar om alle bestuurders in studentenverenigingen. Dat gaat al gauw om honderden mensen per jaar. Ik ben zelf ook penningmeester van een grote studentenvereniging geweest. Sommige leden van ons bestuur liepen studievertraging op, andere niet. Ik heb een aarzeling bij de gedachte om dit nu helemaal te verambtelijken. Nogmaals, ik heb dit gesprek toegezegd. Laat ik dat voeren. Mijn vraag aan de Kamer zou zijn om daarop niet vooruit te lopen. Neem even tijd om te bekijken wat het precies inhoudt, zo zeg ik de Kamer. Dan kunnen wij er altijd nog op terugkomen. Wel wil ik, zoals ik al zei, samen met bestuurders onnodige belemmeringen proberen weg te nemen. Ik zou er echter even tijd voor nodig hebben om na te gaan of dit eveneens tot de onnodige belemmeringen behoort.

De heer Jan Jacob van Dijk vroeg om een toezegging dat ik de wederzijdse erkenning van diploma's in Leuven aan de orde ga stellen. Dat zeg ik graag toe. Tevens vroeg hij om een brief over het amendement van de heer Van der Ham. Die zeg ik eveneens toe.

Mevrouw Joldersma vroeg om een rapportage over het gesprek tussen NWO en de VSNU. Zoals ik al heb gezegd, zal ik die zeker aan de Kamer doen toekomen. Ik hoop dat wij daarin over hetzelfde zullen praten. Anders zal ik daarin eigenstandig een beslissing moeten nemen en die aan de Kamer melden.

Ik deel de zorgen van mevrouw Joldersma over het gemeenschappelijk programmeren in de EU. Dat heb ik, naar ik meen, ook al in het AO ter voorbereiding van de OJC-raad gezegd. Het moet niet de vorm krijgen dat Europa gaat bepalen waar wij ons wetenschappelijk onderzoek doen.

Over de instituten van het KNAW en NWO heb ik al gezegd dat ik daarvan ten principale geen nieuwe kwestie ga maken. Mevrouw Joldersma vroeg of ik die dan niet kan losweken. Ik ben aan het bekijken of er niet bijvoorbeeld een uitruil van twee instituten kan plaatsvinden, waardoor het van beide kanten net wat systematischer wordt. Het gesprek daarover ligt dus niet stil. Ik ben echter niet van plan om de hele boel op de schop te nemen. Wel wil ik bekijken of het door een uitruil wat logischer kan worden.

Het toezicht op het NWO doen wij. Wij hebben de begroting van NWO nog niet goedgekeurd. Dat gebeurt gewoon volgens de reguliere procedures.

De heer Zijlstra vroeg naar de indicatoren. Hij wilde zelfs misschien nog meer indicatoren. Het kabinet heeft zichzelf in het coalitieakkoord verplicht tot een aantal indicatoren. In totaal zijn er 74, waarvan er tussen de tien en twintig, in ieder geval een aanzienlijk aandeel, op het OCW-terrein liggen. Dat zijn die indicatoren waaraan wij ons gedurende de hele rit ophangen. Die zijn significant. Het gaat om indicatoren zoals voortijdig schoolverlaten, uitval, kinderopvang et cetera. Ik voel er niets voor om daaraan nieuwe indicatoren toe te voegen. Ik ontraad dan ook aanneming van de motie daarover.

Als de heer Zijlstra zijn grappen en grollen over feesten en partijen onderbouwt door te zeggen dat ik te veel toezeg, terwijl de Kamer mij ook toezeggingen vraagt, dan mag dat allemaal wel grappig zijn, maar vind ik het toch niet heel sterk. De Kamer vraagt mij toezeggingen. Ik doe mijn best om die gestand te doen. De heer Zijlstra vraagt er zelf ook een paar; in ieder geval de Kamer-meerderheid vraagt die. Tegen de mensen die met mij werken, zeg ik: laten wij ons best doen om die toezeggingen gestand te doen. Je kunt zeggen dat ik dat niet zou moeten doen. Daarover kunnen wij ook nog een gesprek voeren. Wat dat met "partijen" te maken heeft, anders dan politieke partijen, kan ik moeilijk plaatsen.

De heer **Zijlstra** (VVD): De minister hoeft geen nieuwe indicatoren te verzinnen als hij de motie opvolgt. De minister omschrijft indicatoren met stijging, daling of dat soort zaken. Wij zouden dit graag geconcretiseerd zien, zodat het ook afrekenbaar wordt. Ook plus 0,0001% is een stijging.

Ik kom op de toezeggingen. Mevrouw Joldersma zei het mooi: als toezeggingen ertoe leiden dat discussies steeds worden opgeschoven, loopt het moment van besluitvorming steeds voor ons uit. De heer Van der Vlies refereerde er ook al aan. Daarop richt mijn commentaar zich. De minister houdt de Kamer in discussies wel steeds rustig door een brief en nog een brief te beloven, en in eerste instantie is dit ook prima, maar op een gegeven moment moet je een keer ergens een klap op geven. Dat is mijn commentaar. Ik constateer een gebrek aan acties op dit punt. De heer Anker zei het in eerste termijn ook mooi: wij keken vol verwachting uit naar wat zou komen en dat doen wij nog steeds. Daarom gaat het nou precies. Wanneer geven wij de zaak een klap? Wanneer komen wij tot wetgeving, regelgeving et cetera?

Minister **Plasterk**: Ik heb een aantal indicatoren waarvan de doelstelling bestaat uit harde cijfers. Bij een aantal andere indicatoren hebben wij gekozen voor stijging als doelstelling. Stijgen betekent in ieder geval niet dalen. Dit is dus een andere doelstelling dan een stijgingspercentage. Wij staan voor de indicatoren die wij hebben vastgelegd. Als de heer Zijlstra deze bij de start van dit kabinet onvoldoende had gevonden, had hij kunnen proberen daaraan nieuwe indicatoren toe te voegen. Om nu, halverwege de rit, nieuwe indicatoren te verzinnen; ik voel er geen fluit voor. Als de heer Zijlstra dit op prijs stelt, geef ik daar graag een klap op. Bij dezen is het wat mij betreft afgewezen en hoeven wij er nooit meer op terug te komen.

Mevrouw Besselink incasseerde, zei zij, de toezeggingen over de ov-kaart. Om alle misverstanden weg te nemen:

deze toezegging betreft mijn inspanning en niet mijn prestatie.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik vertrouw op de inspanning van de minister.

Minister **Plasterk**: Dank, mevrouw Besselink mag op mij vertrouwen. Zij vroeg verder naar de verbetering van dienstverlening aan buitenlandse studenten. In een brief aan de Kamer heb ik de rode loper beschreven, waarmee verbetering van de dienstverlening wordt beoogd. Daarvoor heb ik in de komende vijf jaar 2,8 mln. beschikbaar. Ik kan mevrouw Besselink zo overhandigen waaraan dit besteed gaat worden. Wij trekken daar dus wel degelijk aan. Ik ben het met mevrouw Besselink eens dat wij een gastvrij land moeten zijn en blijven en waar wij dat niet zijn, moeten worden. De opmerking van mevrouw Besselink over de teruggave van het collegegeld heb ik gehoord.

De heer Bosma bracht een interessant punt aan de orde. Allereerst vond ik het interessant dat hij masters als "mèsters" uitsprak. Waarschijnlijk is dit omdat hij net een werkbezoek aan de Verenigde Staten heeft gebracht.

De heer **Bosma** (PVV): Omdat ik er een heb.

Minister **Plasterk**: U heeft een master? Gefeliciteerd. U wilt ook dat ik piketpaaltjes sla. Dat vind ik nou weer geen Nederlands. De politieke principaal op ons departement heeft ons in ieder geval verboden om nog langer piketpaaltjes te slaan. Het is wel Nederlands, maar verboden Nederlands.

Het is een mooie kwestie, die de heer Bosma noemt. Het betreft in ieder geval de vrijheid van de instellingen. Ik ben het met hem eens dat soms ook een vorm van stoer doen een rol lijkt te spelen, zo van: kijk ons eens internationaal zijn. Moet het allemaal zo nodig in het Engels? Mensen die niet zo heel goed Engels kunnen, praten allemaal Engels met elkaar. Als zij Brabants of Gronings met elkaar zouden spreken, zou het goed gaan, maar nu moet het in het Engels. Daar kun je je vraagtekens bij zetten. Daar staat tegenover dat veel mensen graag willen oefenen. De heer Bosma kan erom lachen. Hij spreekt kennelijk goed Engels omdat hij een master heeft. Laat ik een voorbeeld noemen. Luc Montagnier, de ontdekker van het aidsvirus, had werkelijk problemen. Ik heb het van dichtbij gezien. Hij had bijna de Nobelprijs gemist omdat hij zijn vondst niet in fatsoenlijk Engels kon uitleggen op een internationaal wetenschappelijk congres. Het gevolg van die absolute voorkeur voor het Frans is dat veel mensen last hebben bij het functioneren in het internationale domein. Dit kan ertoe leiden dat men in de academische wereld het belang ervan inziet dat studenten met hun neus worden gedrukt op het praktisch gebruik van de Engelse taal. Hier hebben zij hun hele leven iets aan. Ik ben het wel met de heer Bosma eens dat wij moeten voorkomen dat dit het begin is van het afbrokkelen van het Nederlands als voertaal, gemeenschapstaal en taal van instanties. Ik kan deze zorg alleen maar bevestigen, maar ik signaleer dat de heer Bosma ook niet aandringt op maatregelen mijnerzijds.

De heer **Bosma** (PVV): Ik wil een slotgracht.

Minister **Plasterk**: Die slotgracht houdt geen mensen

buiten die goed Engels kunnen. Dit is echt een andere problematiek. De discussie daarover moeten wij hier maar niet aansnijden.

En passant heb ik eigenlijk al op de motie op stuk nr. 70 van de heren Dibi en Van der Ham gereageerd. Ik wil niet vooruitlopen op het collegegeldvrij besturen.

Ik ontraad aanneming van de motie-Dibi op stuk nr. 71 om te onderzoeken in hoeverre een afgeronde bacheloropleiding voldoet als een volwaardige opleiding voor de arbeidsmarkt. Dat is namelijk niet aan mij. Zoals ik al heb aangegeven, signaleer ik dat tot op heden mensen uit hun studie vielen zonder dat zij enige titel hadden. Nu kunnen mensen als zij na drie jaar met hun studie ophouden, zeggen dat zij in ieder geval een titel hebben. Ik constateer dat een aantal mensen dat ook doet. Ik streef er niet naar om dat aantal te doen toenemen. Bovendien is het in het ene vak ook anders dan in het andere. Ik heb er dus geen behoefte aan om er nu een regeringsstempel of Tweede Kamerstempel op te zetten en te zeggen dat de bachelor een volwaardige opleiding is. Ik ben het er wel mee eens dat instellingen zich moeten realiseren dat de bachelor een afgerond geheel moet zijn. Ik zeg niet dat hij altijd voor de arbeidsmarkt klaarstoomt, maar er moet wel enige logica zitten in wanneer de punt voor de bachelor wordt gezet, anders is het hele bachelor-mastersysteem zinloos.

De heer Dibi rekent erop dat de rechter recht spreekt in de kwestie van de student. Daar reken ik ook op. Het oordeel over de motie-Anker c.s. op stuk nr. 72 laat ik graag aan de Kamer over, zeker nu de datum versoepeld is naar 1 juni. Als een meerderheid van de Kamer zegt dat zij graag wil dat het gebeurt, zullen wij dit doen. Dan geven wij daar een klap op.

Ik kan ook tellen en zie dus dat er coalitiebrede steun is voor de motie-Anker c.s. op stuk nr. 73. Hoe sympathiek ik deze motie ook vind, ik moet aanneming ervan toch ontraden. Het is een ongedekte motie. Het kan nooit de bedoeling zijn om een leeg fonds te creëren. Als ik het oordeel over het creëren van een fonds aan de Kamer laat, betekent dit dat de Kamer mij vervolgens mag vragen wie dat fonds vult. Ik ben er helder in: ik vind dat ik het OCW-budget echt nodig heb om Nederlandse studenten op te leiden. Dat is mijn taak. Als de Kamer een deel van het budget van Ontwikkelingssamenwerking voor de motie wil bestemmen, vind ik dat een sympathiek streven, maar dan moet de Kamer daar echt over in gesprek. Het primaat daarvoor moet bij het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking liggen. Ik wil best meedenken, want ik ben het met de heer Anker eens dat wij elkaars expertise kunnen gebruiken, maar het moet primair een doel van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking zijn. Nogmaals, hoe graag ik ook zou zeggen dat ik het fonds ga creëren als de Kamer het wil, ik kan dat niet doen en vind het dus niet passend om het oordeel over deze motie aan de Kamer te laten. Ik kan vanuit mijn verantwoordelijkheid niet anders dan zeggen dat ik het niet zo kan. Anders is het een lege huls. De Kamer wenst voeding voor dat fonds, en moet wat mij betreft het gesprek daarover met mijn collega voor Ontwikkelingssamenwerking aangaan. Dan kan de Kamer wellicht ditzelfde alsnog voorstellen. Nogmaals, ik vind het een sympathiek voorstel.

De heer Van der Ham vraagt naar leerstoelen in het buitenland. Het is aan de instellingen hoe daarmee wordt omgegaan.

Ik ontraad aanneming van de motie-Van der Ham/Zijlstra op stuk nr. 74 over het FES. De collega's van de ministeries van Economische Zaken en Financiën zijn portefeuillehouder voor het FES. Zij hebben een brief gestuurd met daarin de manier waarop zij denken dat FES-geld te bestemmen. Het is niet aan mij om de Kamer te zeggen dat zij kan doen wat zij wil. De desbetreffende bewindslieden spreken op dit punt namens de regering en hebben deze invulling aan het traject gegeven. Voor de motie-Van der Ham/Dibi op stuk nr. 75 betreffende de kosten van verblijfsvergunningen geldt in zekere zin hetzelfde als voor de motie van de heer Anker. Ik vind dit een sympathieke motie, maar het is niet aan mij om over de kosten van verblijfsvergunningen te beslissen. Ik denk dat het aan de collega van Justitie is om te differentiëren. Het moet in ieder geval gedekt worden. Ik heb geen idee wat het kostenplaatje ervan is. Dat zal wellicht niet zo heel groot zijn, maar of het qua structuur mogelijk is en precedenten schept, moet echt met de collega van Justitie opgenomen worden.

De heer **Van der Ham** (D66): Het is lastig om te beoordelen wanneer je dit soort moties, die een enkel ministerie overstijgen, moet indienen. Zou ik van het kabinet een brief kunnen krijgen hoe het op dit voorstel reageert? Dan kan de minister overleggen met zijn collega van Justitie. Ik begrijp dat de minister nu niets kan zeggen over de motie, maar in zo'n brief zou dat wel kunnen.

Minister **Plasterk**: Als de heer Zijlstra er geen bezwaar tegen heeft, neem ik het mee voor overleg met de collega van Justitie. Ik zeg dit niet om flauw te doen – in ieder geval niet alleen om flauw te doen – tegen de heer Zijlstra. Het is wel degelijk zo. Wellicht zegt de collega van Justitie wel dat het best georganiseerd kan worden. Dan vind ik het de moeite van het proberen waard. Daarom zeg ik niet meteen "nee". Als de Kamer dat wenst, gaan wij hollen!

De heer Van der Vlies heeft gezegd dat van uitstel geen afstel mag komen. Ik verwacht dat zowel de kwaliteitsagenda als de knip in het voorjaar finaal geregeld is. Dat zal ook lukken, daarover geen misverstand.

De heer Van der Vlies sprak over volgend jaar als een oogstjaar. Inderdaad, het wordt een rijk oogstjaar voor het kabinet. Ik ga nog graag vier jaar met deze prachtige portefeuille door, maar ik wil nergens op vooruitlopen, want wij krijgen eerst nog verkiezingen.

Ik heb gezegd dat het niet de bedoeling van het financieringssysteem is om de kleine instellingen te benadelen. In eerste termijn heb ik aangegeven dat ik dit opnieuw met de HBO-raad zal opnemen om te bezien wat daarachter schuilgaat.

Voorzitter. Hiermee heb ik alle vragen beantwoord.

De **voorzitter**: Dank u zeer. Mijnheer Anker?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik wist niet of wij nu wel of niet mochten interrumperen. Ik reageer kort op hetgeen de minister over mijn motie heeft gezegd. Hij heeft aanneming daarvan ontraden. Ik begrijp de gevoeligheden heel goed, maar op dit moment kunnen wij niet inschatten hoeveel geld er nodig is en waar dit precies vandaan moet komen. De wens is dat er een fonds komt. Omdat het over het hoger onderwijs gaat, lijkt mij deze minister de eerstaangewezene om daartoe

het initiatief te nemen. Daarna kan bezien worden hoe dit vorm kan krijgen. Dit hangt ook af van het overleg van de minister met zijn collega voor OS.

De **voorzitter**: Dank u zeer.

Dames en heren, wil dit overleg tot een goed einde komen, dan moet ik met het oog op het verslag even de toezeggingen voorlezen.

1. Na overleg met de VSNU en de studentenorganisaties ontvangt de Kamer over twee maanden een voorstel inzake de voorwaarden voor de invoering van de zogenaamde harde knip tussen de bachelor- en de masteropleiding, waaronder de mogelijkheid van beroep op bijzondere omstandigheden zoals handicap, ziekte en bestuurlijke functies, een heldere formulering van de toelatingseisen voor de masteropleidingen en meerdere herkansingsmogelijkheden en meerdere instroommomenten.
 2. Rond maart 2009 ontvangt de Kamer een nadere uitwerking van de kwaliteitsindicatoren gericht op de koppeling tussen bekostiging en kwaliteit.
 3. Op korte termijn ontvangt de Kamer een voorstel met betrekking tot een eventuele wijziging van de bekostiging van NWO voor de vernieuwingsimpuls om ervoor te zorgen dat de middelen uit de overheveling van de eerste naar de tweede geldstroom in hetzelfde jaar tot uitkering komen.
 4. De minister zal de Kamer schriftelijk rapporteren over de effecten van de invoering van de bachelor-masterstructuur op de prijs per student en de daaraan verbonden wigproblematiek.
 5. De Kamer ontvangt deze week een brief over de financiering van de leerstoelen onderwijsrecht, evenals een reactie op het amendement van het lid Van der Ham; dit betreft vooral de informatie waar de leden Van Dijk en Besselink om vroegen.
 6. Binnen een jaar ontvangt de Kamer een voorstel voor een nieuw bekostigingsmodel hoger onderwijs.
 7. Begin 2009 ontvangt de Kamer het inspectierapport over het bindend studieadvies.
 8. De Kamer wordt schriftelijk geïnformeerd over de evaluatie van de werkwijze van NESO en Nuffic.
 9. De Kamer ontvangt voor 1 februari een brief inzake de titulatuur voor het hoger beroepsonderwijs.
 10. De Kamer ontvangt in de eerste helft van 2009 een rapportage over studerende moeders.
 11. De minister bekijkt of de motie-Van der Ham/Dibi in een gezamenlijke brief van staatssecretaris Albayrak en hem kan worden uitgevoerd.
- Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van het wetgevingsoverleg Hoger Onderwijs 2009. Ik dank de studenten voor hun uithoudingsvermogen. Dit was nog eens een college!

Sluiting 17.13 uur.